

ДЕРЖАВНА АРХІВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ, ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКИЙ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ МІКРОГРАФІЇ

СФД

(Страховий фонд документації)

Науково-виробничий журнал

2(23)'2017

Заснований у 2006 році.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Свідоцтво КВ № 10990 від 14.02.2006)

Засновник:

Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут
мікрографії (НДІ мікрографії) – пров. Академіка Підгорного, 1/60, м. Харків, 61046
тел. (0572) 94-97-17
факс (0572) 94-98-11

Редакційна колегія:

голова: Бобрицький Сергій Михайлович, к.т.н., НДІ мікрографії;

заступник голови: Кривулькін Ігор Михайлович, к.ф.-м.н., НДІ мікрографії;

члени редакційної колегії:

Адаменко Микола Ігоревич, д.т.н., проф., ХНУ ім. В. Н. Каразіна;

Когут Олександр Євгенович, д.ф.-м.н., с.н.с., ІРЕ ім. О. Я. Усикова;

Ларін Олександр Миколайович, д.т.н., проф., НУЦЗ України;

Марченко Андрій Петрович, д.т.н., проф., НТУ «ХПІ»;

Пєвцов Геннадій Володимирович, д.т.н., проф., ХНУПС ім. І. Кожедуба;

Соболь Олександр Миколайович, д.т.н., с.н.с., НУЦЗ України;

Труш Олександр Олегович, к.держ.упр., проф., Департамент науки і освіти ХОДА;

відповідальний секретар: Новіков Сергій Данилович, НДІ мікрографії.

Рекомендовано до видання Науково-технічною радою НДІ мікрографії, протокол
№ 7 від 11.09.2017.

Статті надруковано в авторській редакції. За достовірність викладених фактів,
цитат, економіко-статистичних та інших даних, а також використання відомостей, що не
рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несе автор. Редакція зберігає за
собою право скорочувати та редагувати матеріали статей. Авторські рукописи не
повертаються.

© НДІ мікрографії, 2017

ЗМІСТ

Болбас О. М., Власовська Т. Г., Кривулькін І. М. Деякі аспекти нормативного забезпечення функціонування державної системи СФД у сфері формування страхового фонду документації для збереження інформації про культурні цінності.....	3
Надточій І. І., Тімов О. О. Проблемні питання щодо закладання інформації про культурні цінності на довгострокове зберігання.....	9
Козирев В. М., Мазур В. Г., Савич А. В. Актуальні питання збереження та відновлення інформації щодо культурних цінностей із застосуванням чинних технологій мікрофільмування СФД.....	18
Беззубець Т. Я., Болбас О. М., Стогній Н. С. Дослідження процесів науково-організаційної діяльності у сфері страхового фонду документації на відповідність змінам чинного законодавства	23
Єврейнова Н. А., Журавель В. В. Дослідження змін у нормативно-правових актах України та нормативних документах сфери будівництва для удосконалення положень нормативних документів комплексу «Страховий фонд документації» та забезпечення сучасних потреб державної системи страхового фонду документації.....	37
Діков Є. М. Програмне забезпечення «Веб-Свідоцтво». Питання доступу до публічної інформації.....	46
Міщерякова О. В. Конфлікт в організації: поняття, властивості, структура та стадії розвитку і протікання конфлікту	51
Петленко О. І. Аналіз та систематизація інформаційних даних паспортів потенційно небезпечних об'єктів для визначення ступеня їх необхідного доопрацювання.....	57
Хроніка та інформація.....	63
Реферати.....	66
Відомості про авторів.....	71
Алфавітний покажчик авторів.....	71

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ СФД У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ СТРАХОВОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ

Постановка проблеми. Правовим підґрунтям формування страхового фонду документації для збереження інформації про культурні цінності (далі – СФД КЦ) є закони України «Про культуру» та «Про страховий фонд документації України», в останньому з яких, зокрема, зазначено, що СФД КЦ потрібно формувати з урахуванням особливостей, які визначає Мінкультури України. Таким чином, на законодавчому рівні передбачається взаємодія державної системи СФД із Мінкультури і, крім цього, – співпраця функціонерів і робітників двох систем для збереження національного культурного надбання.

Аналіз літератури. Як свідчить огляд [1] – [5], у більшості країн світу створюють свої Національні програми збереження культурної спадщини, вибирають серед застосовних засобів репрографії найкращі, найнадійніші й найефективніші, що дозволяють не тільки зберегти фонди, а також розумно сполучаючи можливості сучасних електронних і мікрографічних систем, зробити ці фонди більш доступними.

У нашій країні відповідно до Закону України [6] однією з основних засад, на яких ґрунтується функціонування державної системи страхового фонду документації, є обов’язковість включення документації, необхідної для збереження інформації про культурні цінності, до страхового фонду документації України (далі – СФД).

Метою статті є визначення стану нормативного забезпечення функціонування державної системи СФД у сфері формування СФД для збереження інформації про культурні цінності.

Виклад основного матеріалу дослідження

СФД КЦ розпочали формувати з 1991 року, для чого закладали до страхового фонду, здебільшого, фондово-облікову документацію бібліотек, музеїв і архівні документи. Роботи виконувались відповідно до галузевих програм формування СФД Мінкультури України, НАН України тощо. На цей час до СФД закладено документацію на культурні цінності обсягом 3 463 226 ф А4.

На рисунку 1 і у таблиці 1 наведено обсяг закладеної до СФД документації на культурні цінності за видами.

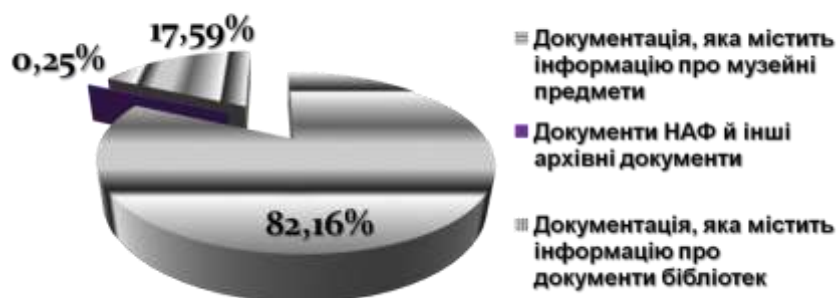

Рис. 1 – Обсяг закладеної до СФД документації на культурні цінності за видами

Таблиця 1 – Обсяг закладеної до СФД документації на культурні цінності за видами

Ч. ч.	Назва комплекту документів	Обсяг (в умовних аркушах формату А4)
1	Документи бібліотек	484898
2	Музейна документація (музеї, заповідники, галерея)	2851240
3	Архівні документи	127088
РАЗОМ:		3463226

Згідно з Державним реєстром документів страхового фонду документації України на цей час до СФД КЦ закладено документи з інформацією про культурні цінності, які зберігають 114 музеїв, 10 заповідників, 1 галерея мистецтв, 23 бібліотеки, 4 архівні установи.

Працівниками СФД вже виконано значну роботу щодо формування СФД КЦ, проте, можна сказати, що цю роботу виконано не «завдяки», а «всупереч»: особливостей щодо формування СФД КЦ Мінкультури України не визначило.

На рисунках 2 – 4 показано діаграми, які відображають обсяги закладеної до СФД документації на культурні цінності за роками.

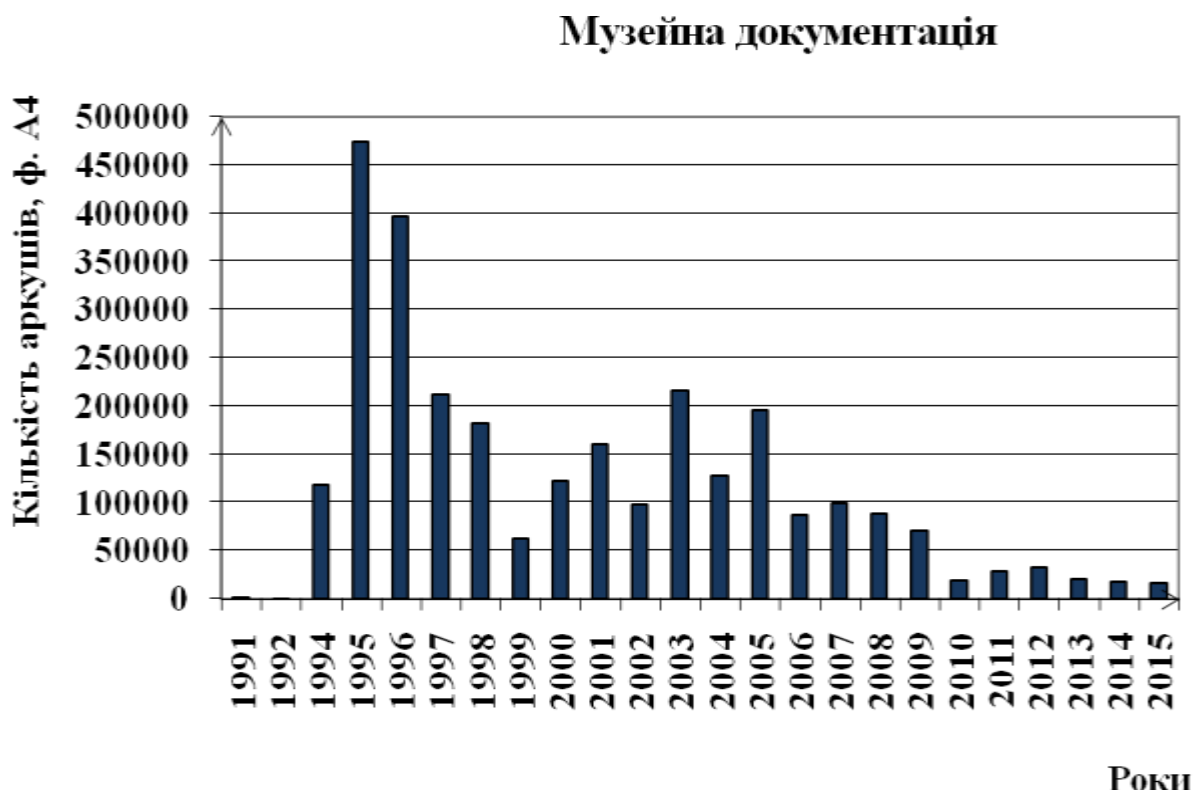

Рис. 2 – Обсяг музейної документації на культурні цінності, закладеної до СФД з 1991 року по 2015 рік

Рис. 3 – Обсяг документів бібліотек, закладених до СФД з 1996 року по 2015 рік

Рис. 4 – Обсяг архівних документів, закладених до СФД з 2007 року по 2015 рік

Перед фахівцями державної системи СФД постало питання щодо повноти інформації про культурні цінності, яку закладено до СФД КЦ.

Беручи до уваги вищенаведене, виконано дослідження документації у сфері культурних цінностей, під час яких було розглянуто, зокрема, і міжнародний досвід щодо складу інформації про культурні цінності на основі прийнятих систем обліку культурних цінностей. Крім національних реєстрів та переліків культурних цінностей, було розглянуто основні міжнародні стандарти щодо опису культурних цінностей, а також міжнародний реєстр зниклих предметів мистецтва.

ЄВРОПЕЙСЬКА ТА МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ

Art Loss Register, ALR (*Міжнародний реєстр зниклих предметів мистецтва*), започаткований у 1976 році в Нью-Йорку, застосовують декілька організацій, діяльність яких пов'язана з пошуком зниклих предметів мистецтва, який надає такі можливості:

- реєстрація законного володіння предметами мистецтва;
- реєстрація зниклих предметів мистецтва;
- виконання юридичної та фінансової експертизи;
- експертне визначення походження предметів мистецтва;
- спеціальне дослідження предметів мистецтва фахівцем з Другої світової війни;
- послуги щодо розслідування та пошуку зниклих предметів мистецтва.

Protecting Cultural Objects in the Global Information Society (*Стандарт «Захист об'єктів культури в глобальному інформаційному суспільстві»*) (далі – Object ID).

Object ID – це міжнародний стандарт, що застосовують для опису витворів мистецтва та антикваріату.

Visual Resource Association Core Categories for Visual Resources. Стандарт *«Основні категорії для візуальних ресурсів асоціації візуальних ресурсів»* – *«VRACore 4.0»* компанії «Асоціація Візуальних Ресурсів» (далі – VRA).

Цей стандарт містить перелік даних про об'єкти культури (назва, місце розташування/перебування) і надає варіант побудування опису об'єктів культури.

До елементів опису візуального документа належить інформація про ілюстрації цього об'єкта, а саме: чим вона є (наприклад, цифрова фотографія), коли і хто її виконав.

Cataloging Cultural Objects (*Настанова «Каталогізація Культурних Об'єктів»*) (далі – ССО).

ССО – це настанова для описування об'єктів культури (мистецтво, зокрема живопис, скульптури, манускрипти, фотографії тощо, і архітектура) та їх зображень.

ССО призначена для застосування фахівцями для описування музейних колекцій, архівних фондів і бібліотечних зібрань.

Також стандарт додатково зазначає короткий опис об'єкта, що містить додаткову інформацію, яка сприяє ідентифікації об'єкта.

ISO 21127:2014 «A reference ontology for the interchange of cultural heritage information» (*Онтологія посилання для обміну інформацією про культурну спадщину*), далі – ISO 21127.

Основна мета цього стандарту полягає в наданні концептуальної основи для формування інформації та обміну нею між такими організаціями, які опікуються культурною спадщиною (наприклад музеї, бібліотеки та архіви). Цей міжнародний стандарт спрямований на забезпечення загальної точки відліку, відносно якої інформацію з різноманітних джерел можна порівняти і, в кінцевому підсумку, узгодити.

Найбільш поширеним є Object ID – це міжнародний стандарт, що застосовують для опису витворів мистецтва та антикваріату. У цьому стандарті запропоновано під час описування об'єктів культури керуватись такими правилами:

а) виготовити фотографії основних видів, фотографії зблизька особливих написів, марковань і будь-яких пошкоджень або слідів ремонту;

б) заповнити анкету відповідно до дев'яти інформаційних категорій:

1) тип об'єкта (статуетка, предмет меблів, картина тощо);

- 2) матеріали і техніка виконання (те, з чого виготовлено об'єкт, і те, яким чином його виготовлено: різання, ліплення, гравірування тощо), а також кольори;
- 3) розміри і вага об'єкта із зазначенням одиниць вимірювання;
- 4) написи і маркування (наприклад, підпис, дарчий напис, назва, відмітка виготовлювача, проба тощо);
- 5) розпізнавальні риси (пошкодження, дефекти тощо);
- 6) назва, під якою об'єкт відомий або його можна ідентифікувати;
- 7) тема зображення (пейзаж, битва, людина тощо);
- 8) дата або період створення (1843, XVII століття, 1445-1457 тощо);
- 9) автор або виготовлювач (фізична особа, компанія тощо).

Висновок за результатами розгляду європейської та міжнародної практики збереження інформації про культурні цінності:

застосовується уніфікована система описування об'єктів культурного надбання, без урахування особливостей категорії (виду, типу) об'єкта: предмет, документи на окремих аркушах, книги тощо і місця його зберігання.

Під час аналізування системи обліку культурних цінностей в Україні було виявлено, що склад інформації про культурні цінності в цілому відповідає тому, який прийнято в зарубіжних національних та міжнародних настановних документах і стандартах.

Проте існують деякі відмінності:

- по-перше, культурні цінності, в основному, зберігаються в музеях, архівних установах чи бібліотеках (книжкові пам'ятки);
- по-друге, Музейний фонд, бібліотечний фонд і Національний архівний фонд України мають кожен свою систему обліку;
- по-третє, уніфікованої системи описування об'єктів культурного надбання – культурних цінностей – в Україні немає.

Основне завдання наукової роботи – визначити офіційні документи на культурні цінності, які містять найбільш повну інформацію про них – було виконано і запропоновано склад комплексу документів на музейний предмет, книжкову пам'ятку тощо.

Для збереження інформації про культурні цінності до СФД закладають такі документи:

- 1) документи фіксації візуальних образів музейних предметів (книжкових пам'яток);
- 2) уніфіковані паспорти музейних предметів (книжкових пам'яток) чи інвентарні книги музею (бібліотеки);
- 3) реставраційні паспорти музейних предметів (книжкових пам'яток) – за наявності.

З огляду на те, що у процесі формування СФД беруть участь суб'єкти різного підпорядкування, розроблено правила підготування документації на культурні цінності для формування СФД КЦ і прийнято рішення розробити національний стандарт ДСТУ 33.120:201_ «СФД. Правила підготування документації на культурні цінності для формування страхового фонду документації» (далі – ДСТУ 33.120).

На цей час розроблено другу редакцію проекту цього стандарту, яку в якості наукової продукції за етапом виконання НДР прийнято приймальною комісією Укрдержархіву.

Враховуючи, що від 01.07.2017 набув чинності ДСТУ 33.211:2016 «СФД. Культурні цінності. Порядок створення, формування, ведення та використання», після прийняття і набуття чинності ДСТУ 33.120, буде створена достатня нормативна база для збереження інформації про культурні цінності у СФД.

Висновки

Беручи до уваги, що формування СФД для збереження інформації про культурні цінності належить до сфери діяльності суб'єктів різного підпорядкування, можна запропонувати таке:

1. Розроблення ДСТУ 33.120 потрібно завершити у 2017 році.
2. Потрібно розглянути можливість розроблення настановних чи методичних документів щодо підготування документації на культурні цінності до формування СФД з реєструванням їх у Мін'юсті України.

Література:

1. Програма ЮНЕСКО «Пам'ять світу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dsmsu.gov.ua/media/2016/03/01/80/Programa_UNESCO_Pam_yat_svity.pdf
2. Бабекин Д. В. Культурные ценности – жертвы войны [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lostart.ru/ru/studys/?ELEMENT_ID=1635
3. Законодательство некоторых зарубежных стран об охране историко-культурного наследия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voorik.ru/our-heritage/practice/international-law/>
4. Стаття «Міжнародна рада архівів» з дисципліни «Енциклопедія історії України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/mizhnarodna_rada_arkhiviv/490-1-0-59690
5. Кодекс музейної етики від ICOM. Переклад з англійської І. Б. Коновалової і О. С. Климишина за рекомендацією ICOM з видання: «ICOM code of ethics for mh3seh3ms». – Paris: «The Sans», 2006. – 16 р.
Видрукувані у «Наукових записках Державного Природничого музею». Випуск № 23. Львів, 2007, с. 3 – 16. Передрук зі сторінки Українського Національного комітету ICOM
6. Про страховий фонд документації України : закон України від 22 березня 2001 р. № 2332-III [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>
7. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Книжкові пам'ятки. Загальні вимоги [Текст] : ДСТУ ГОСТ 7.87:2008 (ГОСТ 7.87–2003, IDТ) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://kn-pam.pskovlib.ru/docs/gost787_2003.php.
8. Правила описування архівних документів [Текст] : ДСТУ 4331:2004 / УНДІАСД ; уклад.: Драгомірова Л., Лозова С., Христова Н. – К., 2005. – 20 с.
9. Об утверждении «Инструкции по учету и хранению музейных ценностей»: приказ Министерства культуры СССР от 17 июля 1985 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://museumlaw.ru/1037.html>
10. Інструкція з організації обліку музейних предметів, затверджена наказом Міністерства культури України 21.07.2016 № 580, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12 серпня 2016 р. за № 1129/29259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАКЛАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ НА ДОВГОСТРОКОВЕ ЗБЕРІГАННЯ

Вступ. У сучасному світі, де безперервно вдосконалюються інформаційні та комунікаційні технології, відбувається їх стрімке проникнення в різні сфери людської діяльності. Однією з таких сфер є культура – одна з найважливіших складових діяльності людини з найдавніших часів. Збереження культурної спадщини кожного народу і в цілому світових культурних цінностей – це те, без чого не може бути подальшого розвитку людства. Люди давно зрозуміли це і завжди намагалися зберігати історико-культурні об'єкти, навіть у найважчі часи в житті різних країн і народів. Технології збереження об'єктів культурної спадщини постійно удосконалюються завдяки розвитку нових методик, матеріалів і появі нових прийомів роботи з ними. Вони поділяються на звичайні – класичні, існуючі століттями, і сучасні – інформаційні технології, які набули розвитку у зв'язку з появою і впровадженням у сферу культури комп'ютерів. Звичайні технології – реставрація, консервація, реконструкція – мають свої новітні розробки, ноу-хау і досягнення. Що стосується електронних або інформаційних технологій збереження об'єктів культурної спадщини, то вони почали розвиватися з кінця минулого століття і стрімко продовжують удосконалюватися на цей час. Використання інформаційних технологій ефективно допомагає в популяризації та збереженні культурної спадщини, а основа успіху в такого роду діяльності – це творчий союз фахівців в області інформаційних технологій і представників сфери культури [1].

Мікрофільмування до теперішнього часу залишається одним з найбільш ефективних способів довготривалого зберігання інформації. Сучасні галогенідосрібні плівки здатні без помітної деградації зберігати зображення упродовж сотень років. Найбільш перспективними є технології гібридного аналого-цифрового мікрофільмування, що дозволяють, з одного боку, інтегрувати аналоговий носій – мікрофільм у сучасні цифрові системи обробки інформації, і, з іншого боку, не мають обмежень за типом збереження документації [2].

Стрімкий розвиток цифрових та гібридних технологій виготовлення мікрофільмів страхового фонду документації (далі – СФД) надає можливість закладати до СФД не тільки текстову документацію, а й зберігати інформацію про зовнішній вигляд культурних цінностей у кольоровому або кодованому (3D моделі, відео) вигляді.

Постановка проблеми. Культурні цінності навколишнього світу характеризуються унікальністю, складністю форми матеріального носія і різноманітністю матеріалів, з яких вони складаються. Час їх існування часто не відомий, як не відоме і джерело походження або технологія створення. Усе це накладає строгу умову: за будь-яких дій на предметі повинна дотримуватися умова безумовного збереження предмета, втрата якого буде непоправною. Однією з основних ознак (атрибутів) культурної цінності, музейного предмета або об'єкта культурної спадщини є розміри їх матеріальних носіїв. Перегляд предметів Музейного фонду і об'єктів культурної спадщини показав, що представлені в облікових документах дані про розміри не відповідають фактичним розмірам предметів. Існуючий стан речей пов'язаний з комплексом причин. Отримання і облік атрибутів культурних цінностей і об'єктів культурної спадщини (пам'ятників історії і культури) не відповідають сучасним вимогам, що пред'являються до обліку матеріальних цінностей, не дозволяють їх ідентифікувати з надійністю, заданою власником, процес атрибуції не стандартизований, не формалізований [3].

Інформація про культурні цінності – це комплекс відомостей, які дозволяють однозначно ідентифікувати предмет або документ і визначають його значущість для національної і світової культури. Основний напрям робіт у сфері оцифрування культурної спадщини у світі полягає також у створенні нормативної бази щодо оцифрування документів (ISO/TR 13028 (Information and documentation – Implementation guidelines for digitization of records)) [38]. Так, наприклад, облікова ідентифікаційна картка предмета Object ID, опублікована International Council of Museums (Міжнародна рада музеїв), яка призначена для ідентифікації та пошуку викрадених предметів, що мають культурну цінність, має загальні рекомендації щодо фотознімання культурних цінностей.

Проведений попередній аналіз чинної нормативної бази України, зокрема Закону України «Про охорону культурної спадщини» [4], ДСТУ 33.107:2006 «СФД. Об'єкти культурної спадщини. Документація на об'єкти історичні та монументального мистецтва. Технічні вимоги» [5], ДСТУ 33.109:2005 «СФД. Об'єкти культурної спадщини. Документація на рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини. Технічні вимоги» [6] та ДСТУ 33.204:2015 «СФД. Об'єкти культурної спадщини: археологічні, історичні, монументального мистецтва, ландшафтні та садово-паркового мистецтва. Порядок створення та формування» [7], показав, що на цей час:

- відсутня відповідність між вимогами до культурних цінностей та вимогами щодо мікрофільмування для СФД;

- відсутня технологія створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, яка забезпечує відтворення інформації про них із заданою якістю з мікрофільмів страхового фонду документації.

Метою статті є вирішення питання надійного довгострокового зберігання найбільш повної інформації про культурні цінності та відновлення із заданою якістю цифрових копій культурних цінностей, зокрема музейних експонатів, із застосуванням технологій мікрофільмування СФД.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений попередній аналіз світового досвіду, літератури щодо оцифрування культурних цінностей дозволив встановити, що на цей час існує велика кількість наукових та навчальних публікацій щодо техніки зйомки різних об'єктів [13]–[42] та документів щодо атрибуції [1]–[12], але відсутні загальні вимоги, правила щодо збереження повної інформації про вигляд культурних цінностей та їх частини, які необхідно оцифровувати більш ретельно.

Виклад основного матеріалу. Бібліотеки, архіви і музеї на сучасному етапі стають реальними партнерами в наданні доступу до оцифрованої культурної спадщини на національному і міжнародному рівнях. Архіви акумулюють матеріали, що включають документи окремих осіб, сімей, організацій, забезпечуючи фактичний підхід до історії і культури. Бібліотеки збирають усі види опублікованих видань, рукописні книги, періодику, аудіовізуальні матеріали, забезпечуючи текстовий підхід до історії і культури. Музеї накопичують безліч видів об'єктів, що мають матеріальне і художнє вираження, забезпечуючи візуальний підхід до культури і історії [8].

Проблема полідокументності (рукописні та архівні документи, стародруки та більш сучасні книги, ноти, образотворчі матеріали тощо) постає перед всіма установами культурної спадщини, де також зберігаються різні об'єкти культури, використовуються спеціальні правила і стандарти. У зв'язку з оцифруванням фондів з'являється потреба в описуванні цифрових копій – не лише для обліку, але і для створення цифрових колекцій та надання доступу до них шляхом розміщення цифрових ресурсів в онлайн-доступі. Переведення об'єктів у цифрову форму, створення ретельно продуманої загальної системи метаданих та інформаційної архітектури значно покращують доступ до інформаційних ресурсів, створюють передумови для вільного обміну описами цифрових об'єктів.

Будь-який інформаційний цифровий ресурс нині має свою інформаційну архітектуру, яка є невід'ємним компонентом бібліотечної, музейної, архівної діяльності. Для полегшення роботи з різними документами, які зберігаються у бібліотечних,

музейних, архівних фондах, фахівцями була вироблена спеціальна інформаційна архітектура. У діяльності цих фондів на сьогодні використовуються складні системи правил, що дають змогу відібрати, оцінити, ідентифікувати, описати, структурувати та організувати колекції документів. Найбільше змістове навантаження у будь-якій інформаційній архітектурі мають описові метадані, тому їм необхідно приділяти увагу [9].

Проаналізувавши головні описові стандарти структури метаданих: для архівів – це ISAD G (General International Standard Archival Description, Second Edition – Загальний міжнародний стандарт архівного опису, для бібліотек – ISBD (International Standard for Bibliographic Description – Міжнародний стандарт бібліографічного опису), для музеїв – CDWA (Categories for the Description of Works of Art – Категорії описів творів мистецтва)), виділимо головне.

Для архівних описів характерна дуже висока ступінь ієрархічності. Опис документів архіву здійснюється на чотирьох основних рівнях відповідно до організації їх зберігання: опис фонду (понад 200 показників, включаючи обширні, іноді багатосторінкові, тексти історичної довідки, анотації до фонду, а також науково-довідковий апарат); опис одиниці зберігання / одиниці обліку (справи) (понад 150 показників); опис документа (повномасштабний археографічний опис – більш 1000 показників). Для повноцінної роботи дослідника недостатньо мати можливість роботи з описом тільки одного рівня, необхідно мати «під рукою» весь ланцюжок описів: від фонду до документа – і, крім того, бажано й опису попереднього і наступного документів, представлених у справі. Подібна структура не властива стандартам бібліографічних описів, що представляють собою модель так званої «плоскої таблиці», яка описує окремо кожен з названих рівнів поза зв'язком з вищими або нижчими рівнями опису і не дає можливості відображення великих текстових фреймів. Безумовно, описати архівний документ у цій системі можна, але результат застосування цього підходу виявиться невтішним: стандарт, що надає можливість описувати у якості самостійних об'єктів фонд, опис, одиницю зберігання / одиницю обліку (справа), документ, що не дозволяє в разі подання цих описів в інформаційно-пошуковій системі (каталозі) вибудовувати їх в ієрархічній послідовності. Таким чином, порушується ієрархічність, а опис будь-якого елемента архівного фонду ніби вилучається із системи, яка іменується архівною документацією.

Правила CDWA описують загальні, концептуальні принципи опису об'єктів мистецтва та зображень, безвідносно до конкретної реалізації музейних баз даних, вони лише задають орієнтири для розроблення мистецьких інформаційних систем. У CDWA подано схематичне представлення вимог і принципів, які обґрунтовані дисципліною «Історія мистецтва». Категорії CDWA розташовуються таким чином, щоб розкриватися від опису твору мистецтва до опису, аналізу текстових / візуальних джерел інформації про нього [10].

Описи містять усі необхідні елементи для пошуку документа в каталогах (алфавітному і систематичному), але професіоналу це не дає повноцінного опису предмета культурної цінності (наприклад: Чи має об'єкт оздоблення у вигляді малюнка? Його місце виробництва і оксамиту? Тип оксамиту? Якого він кольору?).

Користувачі, які обстоюють за найширший доступ до об'єктів культурної спадщини у вигляді цифрових копій і фондоутримувачів, активно підтримують проекти оцифровки, але не беруть до уваги істотний аспект, а саме втрату копією частини інформації, що міститься в оригіналі історичного джерела. Проблема створення якісних електронних ресурсів, що представляють собою цифрові копії об'єктів історико-культурної спадщини, надзвичайно складна. Зрозуміло, що на сучасному етапі розвитку технологій, у тому числі пов'язаних зі створенням цифрових копій, життєво важливим є розуміння комплексності самого поняття якості електронних ресурсів та копій і забезпечення цієї якості, яке передбачає:

– якість опису оригіналу історичного джерела (об'єкта) і окремого опису його

цифрової копії,

- якість сканування (оцифрування),
- якість графічної обробки електронної копії.

Серйозною проблемою є і визначення пріоритетів в оцифруванні документів. Не менш важливими є проблеми забезпечення адекватності електронних копій оригіналу, їх повноти та репрезентативності, визначення механізмів засвідчення справжності копій і їх достовірності [10].

Згідно з ДСТУ 33.107:2006 [5] одним з комплектів документів, який повинен закладатися до страхового фонду, є облікова документація, до складу якої входить паспорт з матеріалами фотофіксації. Але в цьому ДСТУ не визначено рекомендації щодо способу проведення фотофіксації об'єктів історичного та монументального мистецтва з метою подальшого створення страхового фонду документації. Фахівцями відділу досліджень, розробки нормативних документів СФД та міжнародного співробітництва у галузі стандартизації НДІ мікрографії було розроблено ДСТУ 33.211:2016 «СФД. Культурні цінності. Порядок створення, формування, ведення та використання» та ДСТУ 33.120:201_ «Правила підготування документації на культурні цінності для формування страхового фонду», призначені для збереження інформації про культурні цінності. Але в цих стандартах відсутня необхідна візуалізація об'єктів культурної спадщини та візуалізація області інтересів, визначеної експертами, на ці об'єкти.

Відсутність в Україні рекомендацій та технології щодо зйомки культурних цінностей не дає можливості виготовлення мікрофільмів СФД з інформацією про зовнішній вигляд культурної цінності та забезпечення довгострокового зберігання, а також не дозволяє оцінити якість проведення такого оцифрування. Фотофіксація як спосіб збереження інформації про первісний (автентичний) вигляд та частковий технічний стан культурних цінностей дозволить у подальшому фахівцям проводити реставрацію та дослідження або експертизу втрачених (вицвілих, старих, пошкоджених або вкрадених) культурних цінностей (зовнішнього вигляду, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів), а також усвідомити значення культурних цінностей і необхідність їхнього захисту, зокрема для збереження їхньої культурної самобутності. Також це є важливим для боротьби з розкраданням, незаконною торгівлею та підробкою культурних цінностей.

З огляду на те, що на цей час у державній системі СФД відсутні способи збереження інформації про культурні цінності, постала загальна проблема в розробленні методу та технології створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, які забезпечують відтворення інформації про них із заданою якістю з мікрофільмів СФД.

На цей час у НДІ мікрографії проводяться роботи щодо розроблення методу та технології створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, для формування, ведення і використання страхового фонду документації України, заплановані на 2017-2019 рр. Розроблений проект моделі методу створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, який забезпечують відтворення інформації про них із заданою якістю з мікрофільмів страхового фонду документації, наведено на рисунку 1.

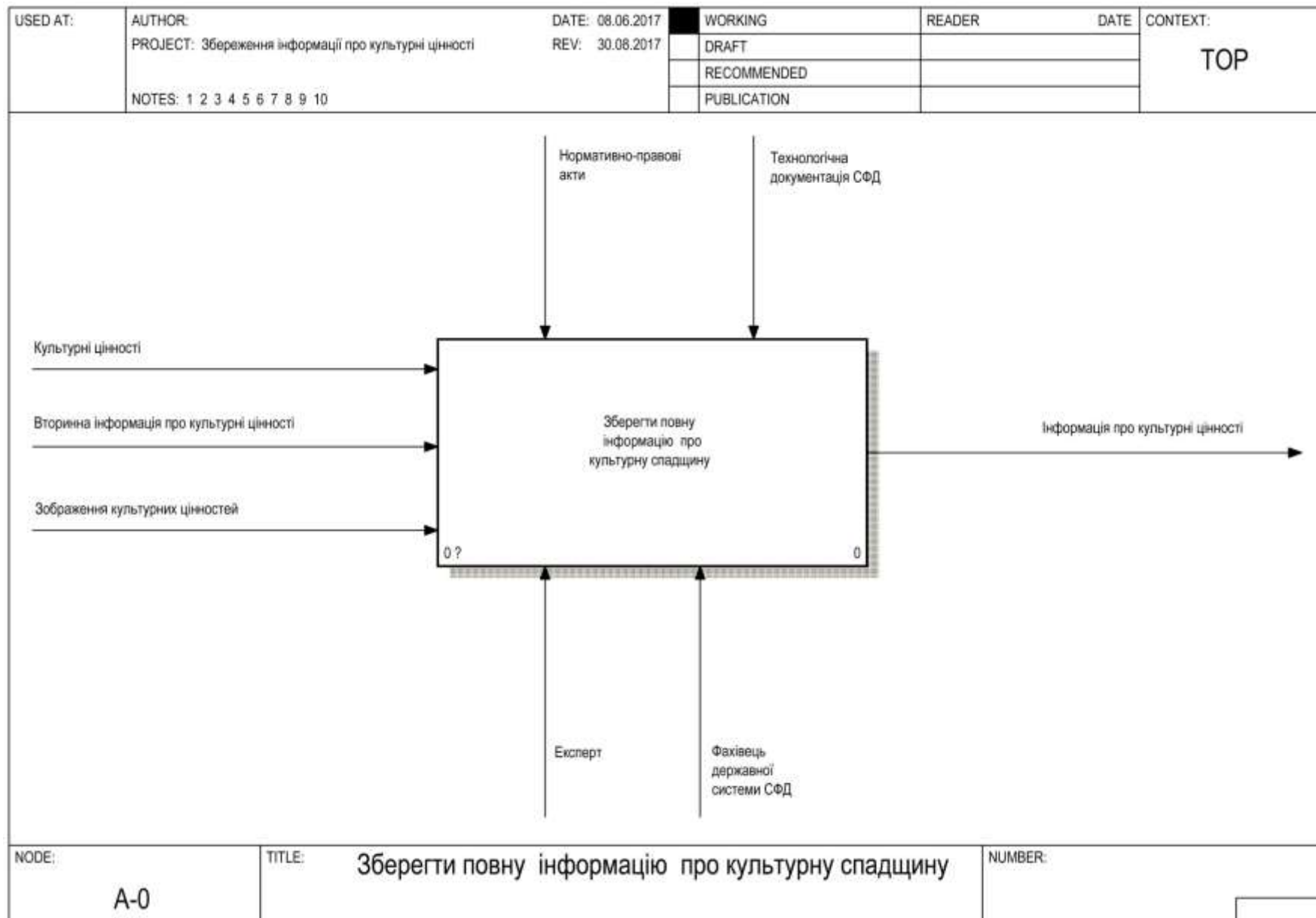

Рис. 1 – Проект моделі методу створення зображень

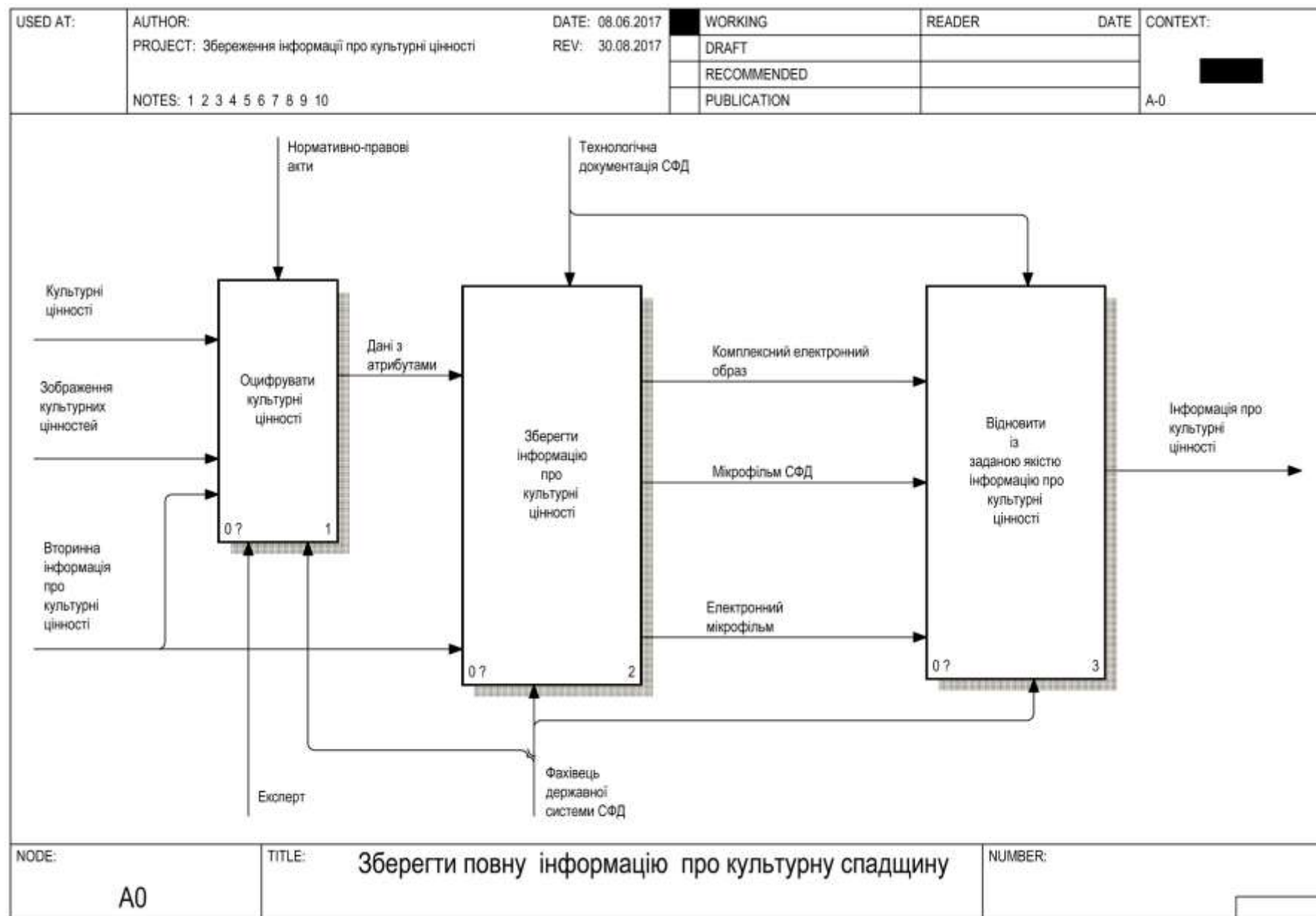

Рис. 2 – Деталізована модель методу створення зображень у цифровому вигляді

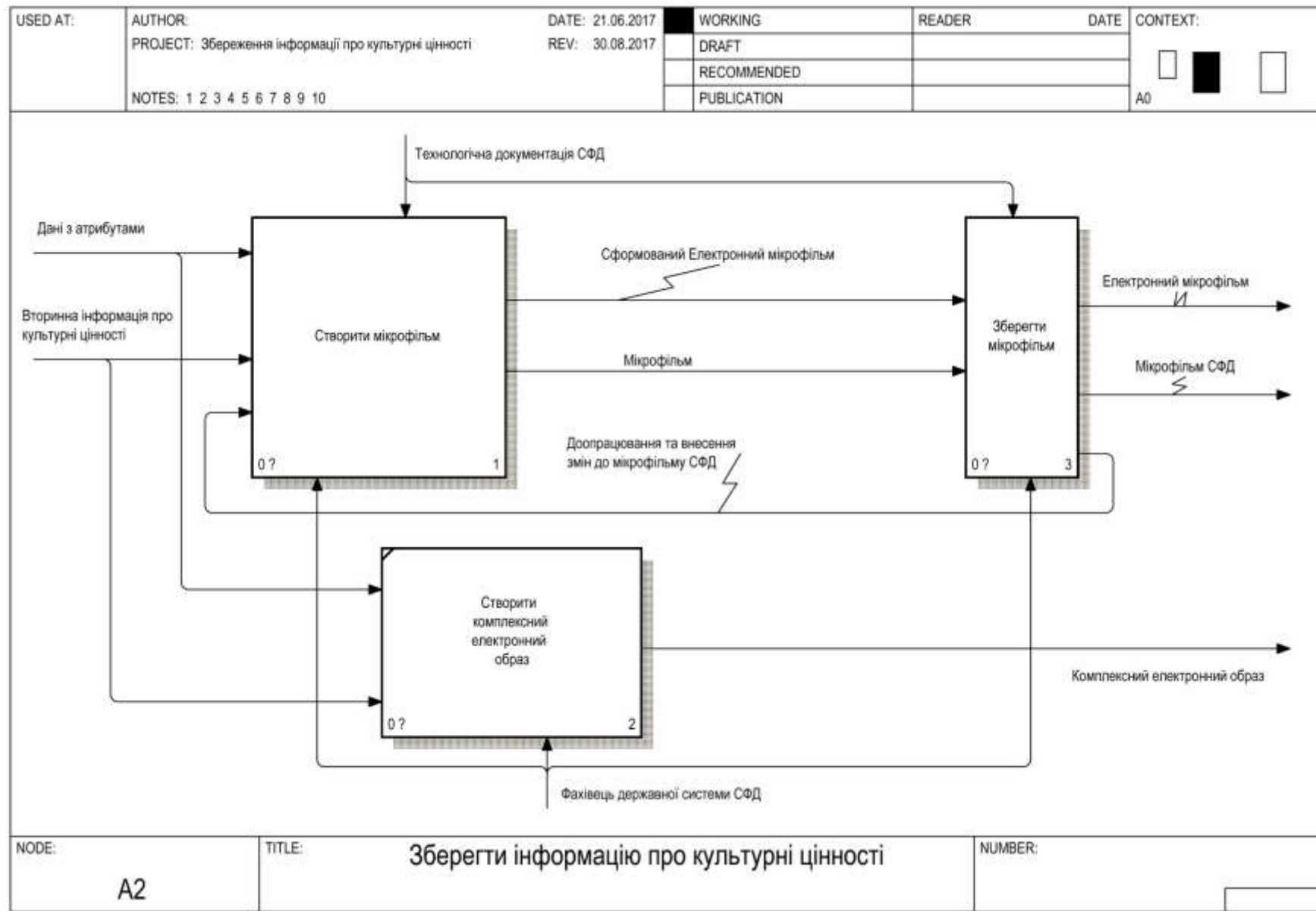

Рис. 3 – Деталізована модель методу збереження інформації про культурну цінність

На збереження повної інформації про культурну цінність:

- надходить культурна спадщина, вторинна інформація про неї та цифрові зображення (якщо замовник має файли зображень з потрібними для закладання до СФД параметрами);

- впливають нормативно-правові акти з опису атрибутів об'єкта та технологічна документація СФД, що регламентує перелік необхідних документів та технологію закладання щодо створення мікрофільму;

- впливає інформація про культурну цінність, що була закладена на довгострокове зберігання;

- надходять ресурси, такі, як сторонні експерти та фахівці державної системи СФД.

На рисунку 2 наведено деталізовану модель методу створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, який забезпечує відтворення інформації про них із заданою якістю з мікрофільмів страхового фонду документації, яка включає у себе такі частини:

- оцифрування культурної спадщини за заданими параметрами та із заданою якістю;

- довгострокове збереження інформації про культурну спадщину;

- відновлення із заданою якістю інформації про культурну спадщину.

На рисунку 3 наведено деталізовану модель методу збереження інформації про культурну цінність, що включає в себе як механізми створення мікрофільмів, так і механізми їх довгострокового збереження. Ці операції відбуваються на базі спеціальних установ СФД України та регламентовані низкою технологічної та методичної документації.

Висновки

Упровадження та використання розробленої технології в подальшому дозволить вирішити проблеми створення зображень, що містять інформацію про культурні цінності, та забезпечить відтворення інформації з мікрофільмів страхового фонду із заданою якістю. Це також розширить можливості центральних органів виконавчої влади у сфері СФД та культури і мистецтв у частині надійного довгострокового зберігання та відновлення із заданою якістю цифрових копій культурних цінностей, зокрема музейних експонатів, із застосуванням технологій мікрофільмування СФД.

Література:

1. Режим доступу: http://www.iis.nsk.su/files/articles/sbor_kas_15_nesgovorova.pdf
2. Режим доступу: <http://econf.rae.ru/article/5633>
3. Режим доступу: <http://www.findpatent.ru/patent/246/2469294.htm>
4. Закон України «Про охорону культурної спадщини» [Електронний ресурс]
Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
5. ДСТУ 33.107:2006 «СФД. Об'єкти культурної спадщини. Документація на об'єкти історичні та монументального мистецтва. Технічні вимоги».
6. ДСТУ 33.109:2005 «СФД. Об'єкти культурної спадщини. Документація на рухомі предмети, пов'язані з нерухомими об'єктами культурної спадщини. Технічні вимоги».
7. ДСТУ 33.204:2015 «СФД. Об'єкти культурної спадщини: археологічні, історичні, монументального мистецтва, ландшафтні та садово-паркового мистецтва. Порядок створення та формування».
8. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
9. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_3_7
10. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/standarty>
11. ДСТУ 33.211:201_ «СФД. Культурні цінності. Порядок створення, формування, ведення та використання».

12. ДСТУ 33.120:201_ «Правила підготування документації на культурні цінності для формування страхового фонду».
13. Котов В. В. Использование различных форм документации в задачах архивного хранения / В. В. Котов, А. К. Талалаев // Вестник компьютерных и информационных технологий. – № 7 (25), 2006. – 56 с. (С. 43-47).
14. Симаченко Е. Основы фотосъемки. – Самиздат, 2012. – 582 с. – (Фотография для начинающих).
15. Основы цифровой фотографии шаг за шагом. – Самиздат, 2012. – 250 с. – (Учебник цифровой фотографии).
16. Самсонов С. Учебник фотографа. – Самиздат, 2012. – 271 с.
17. Советы начинающему фотографу. Пейзаж. Техника фотосъемки Canon Inc. – EF Lens Work, 2006. – 11 с.
18. Фрост Ли. Пейзажная фотосъемка. – Самиздат, 2012. – 88 с.
19. Марр Дон. Секреты фотосъемки в простых примерах – М.: АСТ, Астрель, 2007. – 127 с. – [ISBN: 5-17-046055-7, 5-271-17780-4]
20. Фриман Майкл. Фотосъемка при слабом освещении. Практическое руководство. – М.: Добрая книга, 2012. – 192 с.
21. Барщевский Б. У., Иванов Б. Т. Объемная фотография. – М.: Искусство, 1970. – 112 с.
22. Власенко В. И. Техника объемной фотографии. – М.: Искусство, 1978. – 102 с.
23. Гагман Н. А. Фотографирование произведений искусства. – 1975. – 133 с.
24. Касс К., Касс А. Практическая стереофотография. – Мн.: Полымя, 1987. – 128 с.: [ил].
25. Миненков И. В. Репродукция в фотографии и ее применение. – Москва, 1955. – 44 с.
26. Слуцкий А. А. Микрофильмирование. – М.: Наука, 1990, 176 с. – (Серия «Наука и технический прогресс»). – [ISBN 5-02-001474-5]
27. Максимов Н. П., Сидоров Ф. В. Микрофильмирование карт и чертежей М.: Недра, 1979. – 184 с.: ил.
28. Томпсон Роберт. Макросъемка. Практическое руководство для фотографов. – М.: Арт-Родник, 2006. – 160 с.
29. Фриман М. Цифровая фотография: крупный план. – М.: Омега, 2005. – 160 с. – [ISBN: 978-5-465-00346-9]
30. Кокошкин К. П. Городской пейзаж и природный ландшафт: научно-популярное издание. – М.: Эксмо, 2012. – 264 с.: [ил.] – (Секреты коммерческой фотографии). – [ISBN 978-5-699-52812-7]
31. Уэйд Дж. Техника пейзажной фотографии. – М.: Мир, 1989. – 200 с.
32. Фрай Майкл. Искусство цифровой пейзажной фотографии. – М.: Добрая книга, 2011. – 152 с.
33. Хейлмен П Карл. Пейзажная фотография. Практическое руководство. – М.: Добрая книга, 2011. – 170 с.
34. Защита культурных объектов в глобальном информационном обществе (Protecting Cultural Objects in the Global Information Society)
35. ISO/TR 13028 Інформація та документація – Здійснення керівних принципів для оцифрування записів (Information and documentation – Implementation guidelines for digitization of records)
36. Бурцева И. Е. Влияние оцифровывания на биостойкость и старение бумаги / И. Е. Бурцева, Н. В. Мантуровская, О. И. Перминова // Консервация памятников культуры в единстве и многообразии : докл. IV междунар. конф. – СПб. , 2003. – С. 198 – 202.
37. Добрусина С. А. Сравнительное исследование бумаги ксерокопий разрушающими и оптико-электронными методами / С. А. Добрусина, Н. И. Подгорная,

Д. О. Цыпкин // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : восьмая междунар. конф. «Крым – 2001» : труды конф. – М., 2001. – Т. 1. – С. 361 – 366.

38. Концепция цифрового копирования документов Национального архивного фонда Республики Беларусь; разраб. И. С. Ляльков, В. Л. Носевич, Н. В. Омельчук; БелНИЦЭД. – Минск, 2000. – 34 с.

39. Кузнецов С. Л. Сканирование документов / С. Л. Кузнецов // Делопроизводство. – 2006. – № 2. – С. 77 – 81.

40. Новые исследования оборудования для оцифровывания / О. И. Перминова, Е. Д. Яхнин, Т. И. Степанова, И. В. Бурцева, А. Н. Каменский, В. Н. Попунова, А. И. Шарикова // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : девятая междунар. конф. «Крым–2002» : труды конф. – М., 2002. – Т. 1. – С. 243 – 247.

41. Перминова О. И. Сотрудничество в области влияния оцифровывания на библиотечные документы / О. И. Перминова, В. Н. Попунова, Т. И. Степанова, А. И. Шарикова, И. В. Бурцева, А. Н. Каменский, Е. Д. Яхнин // Сохранение библиотечных фондов: партнерство и сотрудничество : материалы науч.-практ. конф. / Библиотечная Ассамблея Евразии, РГБ. – М. : РГБ, 2002. – С. 159 – 170.

42. Тимошенко Р. Э. Цифровые и компьютерные технологии на страже сохранности библиотечных фондов / Р. Э. Тимошенко // Документы на небумажных носителях: создание, хранение, использование : сб. ст. / С. А. Добрусина (науч. ред.); Федерал. агентство по культуре и кинематографии и др. – СПб. : РНБ, 2008. – С. 101 – 112.

УДК 778.14

В. М. Козирев, В. Г. Мазур, А. В. Савич

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЧИННИХ ТЕХНОЛОГІЙ МІКРОФІЛЬМУВАННЯ СФД

Вступ. Важливою складовою гуманітарної політики України є збереження культурних цінностей. Світова історія знає чимало прикладів, коли внаслідок воєн, стихійних лих, вандалізму втрачалися будівлі та будівельні споруди, пам'ятники, письмові документи, твори мистецтва, втрачався зв'язок поколінь. Тому постійно існує нагальна потреба збереження культурних цінностей, створених протягом століть.

У сучасному світі задокументована інформація, що здебільшого зберігається в традиційній формі на паперових носіях, постійно підпадає ризику бути безповоротно втраченою. Вважалося, що вирішенню цієї проблеми мало б сприяти широке застосування електронних носіїв інформації, але на сьогодні виробники традиційних електронних носіїв інформації не гарантують тривалого терміну збереження інформації, внаслідок чого вона може бути втраченою назавжди, окрім того, потенційна можливість неконтрольованих змін не дозволяє визнати достовірною інформацію, яка зберігається в цифровій формі.

Метою статті є обґрунтування важливості створення СФД для збереження інформації щодо культурних цінностей у контексті загальнодержавного процесу із

застосуванням технологій мікрофільмування, які дозволяють відновлювати цю інформацію із заданою якістю.

Виклад основного матеріалу. Завдання накопичення та зберігання, обробки і передачі інформації поставали перед людством на всіх етапах його розвитку. Кожному етапу відповідав певний рівень розвитку засобів виконання операцій з інформацією, прогрес розвитку яких щоразу надавав суспільству нову якість.

Перший етап пов'язаний з відкриттям способів тривалого зберігання інформації у вигляді зображень матеріальних об'єктів на матеріальному носії. Це і печерний живопис, який зберігає найбільш характерні зорові образи, пов'язані з полюванням і ремеслами, і гравірування на кістках, а також числові нарізки для вимірювання [1]. Це обумовило гігантський якісний і кількісний стрибок у розвитку суспільства. Стало можливим накопичувати і передавати знання наступним поколінням, бо з'явилися засоби і методи накопичення інформації.

Другий етап пов'язаний з появою писемності. Ера писемності характеризується появою нових способів реєстрації на матеріальному носії інформації із застосуванням піктограм. У подальшому писемність пов'язана з використанням ієрогліфів та різних алфавітів. Застосування цих технологій дозволяє накопичувати та зберігати знання тривалий час. Носіями інформації на другому етапі виступали і досі виступають: камінь, кістка, дерево, глина, папірус, шовк, папір, береста тощо.

Третій етап надав людству новий спосіб зберігання інформації. Початок третього етапу пов'язаний з винаходом друкарського верстата. Поява друкованих книг значно спростила процес фіксування інформації на матеріальних носіях і різко прискорила темпи накопичення знань. За три століття після винаходу друкарського верстата виявилось можливим накопичити ту «критичну масу» соціально доступних знань, при якій почався лавиноподібний процес розвитку промислової революції.

Четвертий етап – винайдення електронно-обчислювальних машин. Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій відкрив широкі можливості щодо збереження інформації, зокрема, про культурні цінності та формування відповідних інформаційних ресурсів.

Згідно із Законом України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» «культурні цінності – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України...» [2].

Світовою практикою доведено, що одним із дієвих методів запобігання безповоротній втраті інформації про культурні цінності є створення СФД.

Створення СФД – важлива складова державної політики у сфері охорони та збереження історико-культурної спадщини. Формування, ведення та використання СФД України у сфері збереження історико-культурної спадщини здійснюється відповідно до Закону України «Про страховий фонд України» з урахуванням особливостей, що визначаються центральним органом виконавчої влади у сфері культури і мистецтва [3].

Аналіз досвіду реалізації проектів збереження інформації про культурні цінності шляхом оцифрування [4] – [10] підтверджує думку про те, що проблеми розробки нормативно-методичної документації, яка регулює процеси перекладу інформації про культурні цінності в електронний формат, є типовими і для різних країн, і для різних фондоутримувачів (архівів, бібліотек і музеїв).

Переваги електронного документообігу загальновідомі і не підлягають сумніву, однак при цьому виникає низка проблем, найважливішою з яких є забезпечення довгострокового архівного зберігання електронної документації для її страхового відновлення в разі виникнення непередбачених обставин.

Інноваційний цикл у пристроях, пов'язаних з електронною обробкою і зберіганням даних, є дуже коротким – апаратне забезпечення вимагає модернізації вже через кілька місяців і застаріває через 2-2,5 року [4]. Те ж відноситься до програмних продуктів. Отже,

існування необхідних пристроїв і програмних продуктів через кілька років буде становити проблему. Інформація стає недоступною без відповідної техніки, яка часто і безповоротно змінюється. Через це вже зараз значні кількості оцифрованих документів втрачені. Природним рішенням даної проблеми є конвертація матеріалів разом із переходом на нові технологічні платформи.

При цьому виникає закономірне питання щодо автентичності оригіналу багаторазово конвертованого електронного документа. Незважаючи на очікувану простоту створення цифрових копій, слід розуміти, що з їх допомогою можна лише якісно замінити оригінал, але важко гарантувати їх тривале збереження.

Найважливішим завданням при збереженні інформації щодо культурних цінностей є вибір напрямків роботи з технологіями копіювання – мікрофільмування та створення страхових копій чи формування фондів електронних документів. Хоча сьогодні правильніше говорити не про вибір між мікрофільмуванням та скануванням, а про суміщення цих технологій.

Добре відомо, що для надійного збереження інформації електронного формату слід віддати перевагу фотографічній плівці, за допомогою якої вона (інформація) не тільки зберігається, але і завжди доступна для перегляду та розповсюдження, оскільки за допомогою існуючих сканерів мікрофільмів і мікрофіш інформація досить швидко переводиться в цифрову форму. І навпаки, електронні файли за допомогою наявних у розпорядженні СОМ-систем (Computer out microfilm) легко трансформувати в зображення на фотографічній плівці.

Використання технології мікрофільмування вирішує проблему достовірності оцифрованих об'єктів, оскільки виключає можливість внесення неконтрольованих змін інформації, як це можливо при роботі з електронними копіями.

Таким чином, мікрофільмування документів, незважаючи на бурхливий розвиток комп'ютерних технологій, залишається основним способом збереження інформації, оскільки методика оцифровування, при всій її очевидній привабливості з точки зору доступності інформаційних ресурсів, таїть в собі чимало прихованих і явних проблем із точки зору забезпечення довготривалості доступу і збереження цифрової інформації [11].

Підтвердженням цьому є численні зарубіжні дослідження, зокрема ті, що проводяться під егідою Ради з бібліотечних та інформаційних ресурсів США (у минулому Комісією по доступності та безпеці). Переваги мікрофільмування перед оцифровуванням визначаються такими факторами:

- мікрофільм як аналоговий носій інформації при необхідності може читатися без використання спеціального обладнання;
- наявність міжнародних стандартів у сфері мікрофільмування забезпечує доступ до мікрофільмів, виготовлених у будь-якій країні світу;
- мікрофільми економічні у виготовленні, тиражуванні, розповсюдженні та зберіганні;
- мікрофільмування дозволяє досягти високої роздільної здатності за менших витрат;
- мікрофільм відноситься до довготривалих аналогових носіїв, чия доступність підтримується відносно недорогими ресурсами протягом тривалого періоду часу.

За висновками американських фахівців:

- якісні архівні мікрокопії можуть зберігатися до 500 років при дотриманні необхідного режиму зберігання;
- зберігання зображення на оптичному диску в 20 разів дорожче, ніж на 35-мм плівці.

Результати стрімкого розвитку цифрових та гібридних технологій виготовлення мікрофільмів СФД зробили можливою часткову автоматизацію технологічних процесів виготовлення та зберігання мікрофільмів СФД.

Для вирішення задачі визначення якості документів, наданих на мікрофільмування в електронному вигляді, в НДІ мікрографії у результаті виконання низки науково-дослідних робіт були розроблені такі методи:

- метод контролю якості бінарних зображень документів, що надають постачальники для формування СФД [12];
- метод визначення якості цифрових напівтонових зображень, наданих на мікрофільмування [13];
- метод визначення якості растрових кольорових зображень електронних копій документів, наданих на мікрофільмування [14].

Для вирішення задачі забезпечення роботи з документами зі згасаючим текстом і такими, що не можуть бути переведені в цифровий вигляд з використанням традиційних схем освітлення, в НДІ мікрографії розроблено метод створення комплексного електронного образу документації, наданої на мікрофільмування, з використанням спеціальних схем освітлення [15] – [17].

Для вирішення задачі безвратного збереження будь-якої інформації в цифровому вигляді на галогенідосрібній чорно-білій фотоплівці в НДІ мікрографії розроблено метод кодування цифрової інформації у вигляді бітових потоків для виготовлення мікрофільмів та відтворення з них копій і метод декодування цифрової інформації у вигляді бітових потоків для виготовлення мікрофільмів та відтворення з них копій [18].

Однак залишається невирішеною низка науково-технічних та пов'язаних з ними технологічних задач підготовки документів в електронному вигляді, наданих на мікрофільмування, та їх планового (періодичного) контролю після мікрофільмування.

У першу чергу це стосується кольорових зображень. Тому робота щодо створення програмного забезпечення з мікрофільмування кольорових зображень та збереження цифрової інформації у вигляді оптично зчитуваних кодів на чорно-білій галогенідосрібній фотоплівці разом із засобами його інформаційного забезпечення та розроблення відповідної практичної технології є важливою для створення страхового фонду документації для збереження інформації щодо культурних цінностей.

Рекомендації та висновки

Таким чином, необхідним кроком у напрямі реалізації положень ст. 3 Закону України «Про культуру» [19] має стати розробка цільової загальнодержавної програми формування СФД на об'єкти культурної спадщини та інформації про культурні цінності.

При цьому до процесу розробки та подальшої реалізації зазначеної програми мають бути докладені спільні зусилля як органу влади, на який покладено функції охорони культурної спадщини, так і органу влади, на який покладено функції забезпечення реалізації державної політики у сфері створення та функціонування державної системи страхового фонду документації.

Розширення можливостей зі збереження інформації на галогенідосрібній фотоплівці із заданою якістю, розробка та удосконалення програмного забезпечення та розроблення відповідної практичної технології збереження цифрової інформації у вигляді оптично зчитуваних кодів на чорно-білій галогенідосрібній фотоплівці забезпечить якісне виконання вимог щодо створення СФД на об'єкти культурної спадщини та інформації про культурні цінності.

Література:

1. Короткий курс лекцій з дисципліни «Інформаційні системи і технології в економіці і управлінні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studme.com.ua/158407208766/informatika/informatsionnye_sistemy_i_tehnologii_v_ekonomike_i_upravlenii.htm
2. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: закон України від 21.09.1999 № 1068-XIV, редакція діє з 07.08.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/1068-14>

3. Сергієнко М. Г. Створення страхового фонду документації для збереження документів на об'єкти культурної спадщини [Текст] / М. Г. Сергієнко, О. І. Полонський // Національна безпека: регіональна політика у сфері збереження національного надбання: матеріали круглого столу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-4/doc/1/10.pdf>
4. Добрусина С. А. Аудио- и видеоманитные ленты, оптические диски: технология изготовления, долговечность // Небумажные носители информации в библиотеке : материалы всерос. обуч. семинара. – СПб., 2000. – С. 16 – 21.
5. Кулиш О. Н. Библиотечные технологии в работе с документами на нетрадиционных носителях. Фонд микроформ в новом здании РНБ // Небумажные носители информации в библиотеке: материалы всерос. обуч. семинара. – СПб., 2000. – С. 56 – 66.
6. Обзор состояния работы по оцифровке и сохранности: проект ИФЛА/ЮНЕСКО / сост. и ред. С. Гульд, Р. Эбдон; под рук. М.-Т. Варламофф; ГПНТБ. – М., 2000. – 57 с.
7. Хи Гвон Ю. «Визуальные сокровища» – проект Нью-Йоркской публичной библиотеки. Оцифровка русских визуальных ресурсов // Научные и технические библиотеки. – 2002. – № 8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb2001/8/f08_06.htm
8. Шрайберг Я. Л. Современные тенденции развития библиотечно-информационных технологий / ГПНТБ. – М., 2002. – 43 с.
9. Adelstein P Z. Standarts preservation of electronic imaging // Prepr. Intern. conf. on conservation and restoration of archive and library materials / Ist. Centr. Pat. Libro. Roma, 1996. – P. 675 – 682.
10. Doerr V., Weber H. Digitalisierung als Mittel der Bestandserhaltung? // Zeitschrift br Bibliothekswesen und Bibliographie. 1997. Bd. 44, Heft 1, 1997. – S. 53 – 76.
11. Тимиргалиев С. М., Юмашева Ю. Ю. Есть ли будущее у микрофильмирования? / С. М. Тимиргалиев, Ю. Ю. Юмашева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dimicenter.ru/image/data/download/info/micrographia_Future.pdf
12. Розроблення методу контролю якості бінарних зображень документів, що надають постачальники для формування страхового фонду документації : звіт про НДР (заключний) / НДІ мікрографії ; кер. Приходько В. М. ; викон.: Єгоров П. М. [та ін.]. – Х., 2012. – 112 с. – № ДР 0112U004137.
13. Розроблення методу визначення якості растрових напівтонових зображень електронних копій документів : звіт про НДР (проміжний) / НДІ мікрографії ; кер. Кривулькін І. М. ; викон.: Єгоров П. М. [та ін.]. – Х., 2013. – 94 с. – № ДР 0113U003274.
14. Розроблення методу визначення якості растрових кольорових зображень електронних копій документів, наданих на мікрофільмування : звіт про НДР (заключний) / НДІ мікрографії ; кер. Козирев В. М. ; викон.: Єгоров П. М. [та ін.]. – Х., 2015. – 111 с. – № ДР 0115U002631.
15. Розроблення методу створення комплексного електронного образу документації, наданої на мікрофільмування, з використанням спеціальних схем освітлення: звіт про НДР (проміжний 1) / НДІ мікрографії ; кер. Козирев В. М. ; викон.: Бабенко В. В. [та ін.]. – Х., 2014. – 147 с. – № ДР 0114U004668.
16. Розроблення методу створення комплексного електронного образу документації, наданої на мікрофільмування, з використанням спеціальних схем освітлення: звіт про НДР (проміжний 2) / НДІ мікрографії ; кер. Козирев В. М. ; викон.: Бабенко В. В. [та ін.]. – Х., 2014. – 58 с. – № ДР 0114U004668.
17. Розроблення методу створення комплексного електронного образу документації, наданої на мікрофільмування, з використанням спеціальних схем

освітлення: звіт про НДР (заклучний) / НДІ мікрографії ; кер. Козирев В. М. ; викон.: Бабенко В. В. [та ін.]. – Х., 2015. – 69 с. – № ДР 0114U004668.

18. Розроблення методів кодування та декодування цифрової інформації у вигляді бітових потоків для виготовлення мікрофільмів та відтворення з них копій: звіт про НДР (заклучний) / НДІ мікрографії ; кер. Козирев В. М. ; викон.: Подорожний В. І. [та ін.]. – Х., 2014. – 54 с. – № ДР 0114U003275.

19. Про культуру: закон України від 14.12.2010 № 2778-VI, редакція діє з 01.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2778-17/page>

УДК 778.14:002

Т. Я. Беззубець, О. М. Болбас, Н. С. Стогній

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ СТРАХОВОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ НА ВІДПОВІДНІСТЬ ЗМІНАМ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Вступ. Згідно із Законом України [1] науково-організаційна діяльність – діяльність, спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності.

Науково-технічна діяльність – наукова діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань для розв’язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки. Її основними формами (видами) є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, дослідно-технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов’язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії їх практичного використання згідно із Законом України [1].

Наукова діяльність у державній системі страхового фонду документації (далі – СФД) спрямована на забезпечення реалізації державної політики щодо створення та зберігання СФД України і впровадження прогресивних технологій формування, накопичення, відтворення і передачі інформації користувачам СФД.

Аналізуючи матеріали розвитку державної системи СФД, що стосуються основних напрямів наукової і науково-технічної діяльності, серед пріоритетних визначено такі:

- технологічне забезпечення СФД України;
- нормативне забезпечення СФД України;
- розроблення автоматизованої інформаційної системи СФД України.

У державній системі СФД наукові дослідження проводять у сферах:

- удосконалення і розвитку технологій формування, ведення та використання СФД;
- розроблення та впровадження сучасного мікрографічного та репрографічного устаткування;
- удосконалення системи ведення Державного реєстру документів СФД України;
- розроблення автоматизованої інформаційної системи СФД;

- розроблення методів та механізмів використання СФД під час ліквідації надзвичайних ситуацій;
- забезпечення ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів (далі – ПНО), проведення паспортизації ПНО та розроблення планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій;
- розроблення нормативно-правової бази;
- стандартизація з питань СФД;
- проведення експертизи міжнародних стандартів з метою використання міжнародного досвіду в НР сфери СФД;
- створення в Науково-дослідному, проектно-конструкторському та технологічному інституті мікрографії (далі – НДІ мікрографії) інформаційної бази даних для подальшого використання в наукових дослідженнях;
- розроблення наукової, методичної та інформаційної літератури і проведення робіт, що забезпечують науково-організаційну діяльність;
- підготовлення спеціалістів для забезпечення функціонування державної системи СФД [2].

Проведення цих наукових досліджень ставить за мету одержання та використання нових знань для розроблення програм розвитку державної системи СФД, її технічного переоснащення, розроблення необхідних нормативно-правових актів для забезпечення її сталого функціонування тощо [2].

Наукову (науково-технічну) продукцію складає науковий або науково-прикладний результат, призначений для реалізації. Науково-прикладні результати – це нові конструктивні та технологічні рішення, експериментальні зразки, закінчені випробування, розробки, які впроваджено або може бути впроваджено в суспільну практику [1]. Фахівці НДІ мікрографії отримують нові знання в процесі наукових досліджень, які фіксуються на носіях наукової інформації у різних формах (звіт, наукова праця, наукова доповідь, монографічне дослідження, конструкторська або технологічна документація тощо).

Для визначення порядку планування, організації, проведення, контролю та приймання наукових робіт (далі – НР), звітності за НР, впровадження їх результатів та визначення укрупнених нормативів трудомісткості НР, які виконують у державній системі СФД, використовують стандарти організації України – СОУ 84.2-37552598-011:2014 «Страховий фонд документації. Порядок проведення наукових робіт» [3] та СОУ 84.2-37552598-010:2014 «Страховий фонд документації. Укрупнені нормативи трудомісткості наукових робіт» [4] (далі – стандарти).

Постановка задачі. За період застосування стандартів [3] – [4] у державній системі СФД відбулися зміни в законодавстві України, які вплинули на їх положення, а саме:

- були прийняті нові закони України та накази;
- внесено зміни до чинних законів України;
- набули чинності нові нормативні документи (далі – НД) національної системи стандартизації, положення та Концепція розвитку державної системи СФД [5].

Крім цього, за період чинності стандартів [3] – [4] у державній системі СФД набуто практичний досвід з їх застосування, зазнали змін порядок проведення НР, звітування за результатами їх виконання та нормативи трудомісткості НР у сфері СФД.

Під час проведення наукових досліджень було проаналізовано накопичений досвід роботи з чинними стандартами [3] – [4], який показав, що протягом терміну їхнього застосування в державній системі СФД було отримано низку пропозицій та зауваг від користувачів стандартами.

Також у державній системі СФД для забезпечення приймання НР прийнято та опрацьовано в практичній діяльності суб'єктів державної системи СФД тимчасові технічні рішення (далі – ТТР), а саме:

- у зв'язку із припиненням діяльності Державного департаменту страхового фонду документації Державної архівної служби України прийнято ТТР № 3/16-13 [6] щодо

забезпечення порядку приймання НР;

– відповідно до Положення [7] для впорядкування приймання НР та з метою врахування трудомісткості всіх заходів, що забезпечують виконання НР, і уточнення деяких базових нормативів трудомісткості робіт, наведених у стандарті [4], що забезпечують науково-організаційну діяльність, було розроблено проект ТТР [8] щодо впорядкування приймання НР та уточнення деяких базових нормативів їх трудомісткості (на цей час ТТР [8] знаходиться на прийнятті Державною архівною службою України (Укрдержархів)).

Крім того, у зв'язку із проведенням НДІ мікрографії НР за перспективними напрямками досліджень, а також робіт на замовлення державних архівних установ, виникають проблеми визначення нормативів їх трудомісткості.

Для вирішення цих проблем проведено дослідження доступного міжнародного та національного досвіду щодо визначення укрупнених нормативів трудомісткості НР. Невід'ємним інструментом досліджень є інформація як у паперовому, так і в електронному вигляді, яка дозволила провести інформаційне забезпечення щодо обраної тематики роботи.

Враховуючи наведене, визначено, що на цей час положення стандартів [3] – [4] частково втратили актуальність у зв'язку зі змінами в нормативно-правовій базі України та не відповідають сучасним потребам державної системи СФД.

Для усунення цих невідповідностей було проведено наукові дослідження, метою яких є уточнення розподілу функцій суб'єктів державної системи СФД, що беруть участь в організації та здійсненні наукової і науково-технічної діяльності, приведення їх у відповідність до змін чинного законодавства, а також обґрунтоване вдосконалення порядку проведення НР у сфері СФД та визначення укрупнених нормативів трудомісткості цих НР, а також узгодження чинних стандартів [3] – [4] із сучасними потребами державної системи СФД.

Актуальність наукових досліджень полягала в необхідності згармонізувати національні нормативні документи (далі – НД) комплексу «Страховий фонд документації» з чинним законодавством для врегулювання відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю сфери СФД, та сприянню підвищенню ефективності наукових досліджень і впровадженню їх результатів.

Наукові дослідження проводились із застосуванням методу порівняльного аналізу положень чинних стандартів [3] – [4] з вимогами сучасних нормативно-правових документів.

Мета досліджень є уточнення розподілу функцій суб'єктів державної СФД, що беруть участь в організації та здійсненні наукової і науково-технічної діяльності, приведення їх у відповідність до змін чинного законодавства, удосконалення порядку проведення НР у зазначеній сфері та визначення укрупнених нормативів трудомісткості цих робіт, а також надання рекомендацій щодо подальшого використання СОУ 84.2-37552598-010:2014 «Страховий фонд документації. Укрупнені нормативи трудомісткості наукових робіт» та СОУ 84.2-37552598-011:2014 «Страховий фонд документації. Порядок проведення наукових робіт».

Виклад основного матеріалу. Удосконалення порядку планування та проведення НР, а також впровадження їх результатів з урахуванням змін чинного законодавства України

У державній системі СФД порядок планування та проведення НР визначено згідно із загальноприйнятими нормами і правилами, Законом України «Про страховий фонд документації України» [9] та Положеннями про Державну архівну службу України [7], про Департамент страхового фонду документації Державної архівної служби України [10], про Науково-технічну раду Державної архівної служби України [11], які мають на меті врегулювання відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю,

створення умов для підвищення якості наукових досліджень, впровадження результатів цих досліджень та їх використання для забезпечення розвитку державної системи СФД.

Крім того, на цей час у державній системі СФД чинний стандарт [3], який встановлює:

- порядок планування НР, які виконують у сфері СФД;
- порядок проведення НР, які виконують у сфері СФД;
- порядок приймання результатів НР;
- порядок надання на прийняття і впровадження нормативних та інших документів галузевого рівня;
- порядок передачі НТП на зберігання;
- порядок звітності про виконання НР;
- впровадження результатів НР.

Положення стандарту [3] підлягали аналізу у зв'язку зі змінами в нормативно-правових актах та проблемними питаннями, які виникали під час застосування цього стандарту.

Під час проведення наукових досліджень було проаналізовано зміни, які відбулися в нормативно-правових актах і вплинули на функціональні обов'язки суб'єктів державної системи СФД, які беруть участь у плануванні, проведенні НР, а також у впровадженні їх результатів. Також проаналізовано зміни, що відбулися у системі національної стандартизації.

У 2016 році набрав чинності Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [1] який сприятиме розвитку наукової і науково-технічної діяльності в Україні, покращенню науково-технічного потенціалу України, заінтересованості наукових установ у практичному застосуванні та реалізації власних результатів науково-технічної діяльності, а також налагодженню ефективної взаємодії між суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності та органами виконавчої влади у цій сфері.

З набуттям чинності цього Закону України [1] розроблено новий Порядок планування, фінансування та контролю за виконанням прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у сфері архівної справи та страхового фонду документації [12], який, безумовно, вплине на порядок планування, проведення НР у сфері СФД та звітність за ними. Але на цей час Порядок [12] знаходиться на прийнятті у Державній архівній службі України (Укрдержархів).

У 2014 році прийнято нову редакцію Закону України «Про стандартизацію» [13], унаслідок чого були розроблені нові НД, що регламентують правила у національній стандартизації:

- ДСТУ 1.2:2015 «Національна стандартизація. Правила проведення робіт з національної стандартизації» [14];
- ДСТУ 1.5:2015 «Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів» [15];
- ДСТУ 1.8:2015 «Національна стандартизація. Правила розроблення Програми робіт з національної стандартизації» [16];
- ДСТУ 1.14:2015 «Національна стандартизація. Процедури створення, діяльності та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації» [17];
- ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» [18].

На цей час змінено процедури перевіряння перед реєстрацією НД та технічних умов, а також їхню реєстрацію у результаті скасування ДСТУ 1.6:2004 «Національна стандартизація. Правила реєстрації нормативних документів» [19], що спричинить зміни у порядку звітування за НР, у результаті проведення яких розробляються НД.

Крім того, згідно із Законом України [11] НД, прийняті центральними органами виконавчої влади до набрання чинності цим Законом, застосовують до їх заміни на національні стандарти України, але не більше ніж 15 років з моменту надання чинності.

Набули чинності нові Положення про Державну архівну службу України [7] та Положення про Департамент страхового фонду документації Державної архівної служби України [10] в яких оновлено і частково змінено основні завдання та функції Укрдержархіву та Департаменту страхового фонду документації Державної архівної служби України (Департамент СФД Укрдержархіву).

Наказом Укрдержархіву «Про припинення діяльності Державного департаменту страхового фонду документації» [20] Державний департамент СФД було ліквідовано. Згідно з Положенням [10] Департамент СФД Укрдержархіву є самостійним структурним підрозділом Укрдержархіву.

Наказом Укрдержархіву [21] було створено Науково-технічну раду (далі – НТР) Укрдержархіву та затверджено Положення про Науково-технічну раду Державної архівної служби України [11]. На цей час наказом Укрдержархіву [23] до Положення [21] було внесено зміни. Наказом Укрдержархіву [23] було розподілено функціональні повноваження між Головою Укрдержархіву, першим заступником та заступником Голови Укрдержархіву.

У 2016 році набула чинності Концепція розвитку державної системи СФД [5], яка визначила пріоритетні напрями розвитку державної системи СФД, які необхідно нормативно забезпечити, для чого досліджено доступний міжнародний та національний досвід щодо проведення НР за новими напрямками, розглянуто нові аналоги НР та укрупнені нормативи їх трудомісткості.

У 2015 році був прийнятий Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [24], який визначає правові та організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, а також здійснення добровільної оцінки відповідності. Закон України [24] містить розширений понятійний апарат, який, зокрема, включає такі поняття, як: гармонізований європейський стандарт, декларування відповідності, об'єкт оцінки відповідності, сертифікація та ін.

У ході виконання наукових досліджень підібрано та опрацьовано інформацію чинних ТТР, розроблених за період чинності зазначеного стандарту [3], положення яких необхідно враховувати під час коригування його змісту, а саме:

- ТТР № 3/16-13 [5] щодо забезпечення приймання НР;
- проект ТТР [8] щодо впорядкування приймання НР та уточнення деяких базових нормативів їх трудомісткості (знаходиться на прийнятті).

Вивчаючи зміни, що відбулися у нормативно-правовій базі України та у системі національної стандартизації, дійшли висновку, що порядок планування та проведення НР, а також впровадження їх результатів, у сфері СФД потребує удосконалення, тобто деякі положення стандарту [3] потребують змін, зокрема певна частина форм документів та їхнє наповнення.

Удосконалення порядку розрахунку та нормативів трудомісткості НР з використанням аналогів, що враховують особливості та специфіку НР у сфері СФД та в яких зацікавлені державні архівні установи

На цей час для визначення укрупнених нормативів трудомісткості НР, які виконують у державній системі СФД, використовують стандарт [4].

Упродовж 2014 – 2016 років НДІ мікрографії у процесі виконання НР багаторазово стикався з потребою уточнення вимог і завдань до їх проведення. Оскільки підставою для виконання НР є технічне завдання (далі – ТЗ) на проведення НР, додаткові або уточнені вимоги визначалися у доповненнях до ТЗ. Цей важливий організаційний елемент проведення НР не визначено в базових нормативах трудомісткості робіт, що забезпечують науково-організаційну діяльність у стандарті [4], але він потребує певного часу для виконання.

На основі досвіду виконання робіт з розроблення доповнень до ТЗ на проведення НР для уточнення деяких базових нормативів трудомісткості робіт, що забезпечують

науково-організаційну діяльність, пропонується врахувати ці роботи з трудомісткістю від 2 до 10 люд.-дн., яку необхідно обирати залежно від складності та обсягу доповнення до ТЗ. Крім того, необхідно врахувати роботи щодо погодження доповнення до ТЗ на проведення НР у Департаменті СФД Укрдержархіву, спеціальних установах СФД, та надання до Укрдержархіву з трудомісткістю від 2 до 5 люд.-дн., яку потрібно обирати залежно від складності та обсягу доповнення до ТЗ.

Беручи до уваги напрацьований досвід виконання робіт з підготування та проведення навчань, випробувань, робіт у комісіях, нормативи трудомісткості цих робіт мають бути такими:

- підготовка матеріалів та устаткування для навчань, випробувань – від 3 до 5 люд.-дн., обирається залежно від складності та обсягу матеріалів;
- участь у навчаннях, комісіях, випробуваннях, у роботах з приймання НДР – 1 люд.-дн., кожен день навчань, роботи комісії, випробувань, робіт з приймання НДР на 1 особу.

Також необхідно ураховувати практику щодо проведення патентно-ліцензійної та винахідницької роботи з визначенням нормативів трудомісткості:

- патентні дослідження (пошук і відбір патентних документів за одним технічним напрямом (одним об'єктом), за бюлетенем однієї держави за останні 10 років (без урахування перекладу) у рамках проведення патентних досліджень та аналіз відібраних документів) – 12 люд.-дн.;
- оформлення заявки на патентування винаходу або корисної моделі (аналіз аналогів):

1. Дослідження на патентоспроможність ймовірного винаходу та відбір і аналіз патентних документів за одним аналогічним технічним напрямом (одним об'єктом), за бюлетенем однієї держави за останні 10 років (без урахування перекладу) – 1 люд.-дн. на 1 патентний документ, що аналізується;

2. Складання опису заявки та заяви на видачу патенту – 11 люд.-дн. на 1 заявку.

Що стосується розрахунку трудомісткості НР, то необхідно враховувати специфіку робіт, які виконує інститут у частині наукового розвитку програмного забезпечення автоматизованої інформаційної системи СФД України, тобто існує потреба враховувати трудомісткість доопрацювання введеного в експлуатацію програмного забезпечення. Трудомісткість на проведення таких НР у Тематичному плану прикладних досліджень та дослідно-конструкторських (технологічних) робіт Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії (далі – Тематичний план) не передбачається, а терміновість їх виконання вимагає або переносити роботи за Тематичним планом, або виконувати їх паралельно, що впливає на якість виконання робіт взагалі.

Для вирішення цього питання пропонується передбачати роботи, які полягають у доопрацюванні введеного в експлуатацію програмного забезпечення, враховуючи їхню трудомісткість під час планування НР на наступний рік, через коефіцієнт наукового розвитку програмного забезпечення $K_{розв.}$.

Упродовж 2013 – 2016 років були підібрані статистичні дані щодо розроблення оновлень програмного забезпечення, які виконано відділом досліджень, розробки нових інформаційних технологій, комп'ютерних систем та ведення державних реєстрів:

1. Програмне забезпечення «Формування комплектувальних документів» автоматизованого робочого місця регіонального центру страхового фонду документації (далі – АРМ РЦ СФД);

2. Програмне забезпечення «Обмін» АРМ РЦ СФД;

3. Програмне забезпечення «Зеркалізація інформаційного ресурсу» комплексу спеціалізованого програмного забезпечення із технічної підтримки програмного забезпечення АРМ РЦ СФД;

4. Програмне забезпечення «Технічний паспорт мікрофільму» АРМ РЦ СФД;

5. Програмне забезпечення «Контроль та аналіз виконання регіональних (обласних) програм створення СФД та витягів з галузевих програм створення СФД у РЦ СФД»;

6. Програмне забезпечення «Контроль стану виконання договорів у регіональних центрах СФД» АРМ РЦ СФД;

7. Програмне забезпечення «Звітні документи з виготовлення мікрофільмів» АРМ РЦ СФД;

8. Програмне забезпечення з автоматизації процесу побудови мікрофільму при підготовці до мікрофільмування КОМ-системою «SMA 51»;

9. Підсистема «Облік комплектувальних документів» автоматизованої системи з обмеженим доступом Державного реєстру документів СФД України (далі – АСОД «Реєстр СФД»);

10. Підсистема «Облік мікрофільмів» АСОД «Реєстр СФД».

На підставі статистичних даних визначено, що середня трудомісткість, яка необхідна для підготовки одного оновлення програмного забезпечення, $t_{\text{онов}}$, складає 6 люд.-дн.

Статистичні дані щодо розроблення оновлень програмного забезпечення наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Назва програмного забезпечення	Кількість оновлень програмних забезпечень за рік				Разом оновлень	Період, за який виконується аналіз, рік	Середня кількість оновлень, $\overline{t_{\text{ісі}}}$	Трудомісткість оновлення одного програмного забезпечення, люд.-дн.
	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Програмне забезпечення «Формування комплектувальних документів» АРМ РЦ СФД	17	9	5	7	38	4	10	60
2 Програмне забезпечення «Обмін» АРМ РЦ СФД	1	0	1	0	2	4	1	6
3 Програмне забезпечення «Зеркалізація інформаційного ресурсу» комплексу спеціалізованого програмного забезпечення із технічної підтримки програмного забезпечення АРМ РЦ СФД	1	0	0	0	1	4	0	0
4 Програмне забезпечення «Технічний паспорт мікрофільму» АРМ РЦ СФД	10	8	2	2	22	4	6	36
5 Програмне забезпечення «Контроль та аналіз виконання регіональних (обласних) програм створення СФД та витягів з галузевих програм створення СФД у РЦ СФД»	2	3	1	1	7	4	2	12

Кінець таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6 Програмне забезпечення «Контроль стану виконання договорів у регіональних центрах СФД» АРМ РЦ СФД	0	1	1	1	3	4	1	6
7 Програмне забезпечення «Звітні документи з виготовлення мікрофільмів» АРМ РЦ СФД	0	2	0	0	2	4	1	6
8 Програмне забезпечення з автоматизації процесу побудови мікрофільму при підготовці до мікрофільмування КОМ-системою «SMA 51»	0	0	1	21	22	2	11	66
9 Підсистема «Облік комплектувальних документів» АСОД «Реєстр СФД»	8	7	4	0	19	3	6	36
10 Підсистема «Облік мікрофільмів» АСОД «Реєстр СФД»	3	2	11	0	16	3	5	30

Коефіцієнт наукового розвитку програмного забезпечення, $K_{розв}$, необхідно уточнювати щороку на підставі відомостей за попередні три – чотири роки роботи про проведенні відповідним відділом роботи із наукового розвитку впровадженого у державній системі СФД спеціалізованого програмного забезпечення.

Таким чином, середню трудомісткість оновлення програмного забезпечення, $T_{пз}$, на рік можна розраховувати за формулою:

$$T_{пз} = \sum_{i=1}^n \overline{t_{пзи}} \times t_{онов}, \quad (1)$$

де $\overline{t_{пзи}}$ – середня кількість оновлень програмного забезпечення за обраний період років;

i – поточне програмне забезпечення, $i = 1, 2, \dots, n$;

n – кількість оновлених програмних забезпечень.

Так, на підставі відомостей таблиці 1, середня трудомісткість оновлення програмного забезпечення, $T_{пз}$, на 2018 рік мала б становити:

$$T_{пз} = 43 \times 6 = 258 \text{ люд.-дн.}$$

Тоді коефіцієнт наукового розвитку програмного забезпечення, $K_{розв}$, який враховує умовне збільшення трудомісткості НР, які будуть виконуватись за Тематичним планом відділом, на який покладено обов'язки із наукового розвитку впровадженого у державній системі СФД спеціалізованого програмного забезпечення, можна розрахувати за формулою:

$$K_{розв} = \frac{T_{пз}}{m_{розв} \times 226} \quad (2)$$

де $m_{розв}$ – кількість наукових працівників (виконавців НР) відповідного відділу, на який покладено обов'язки із наукового розвитку впровадженого у державній системі СФД спеціалізованого програмного забезпечення;

226 – базова кількість робочих днів за рік на 1 людину.

Таким чином, коефіцієнт наукового розвитку програмного забезпечення, $K_{розв}$, на 2018 рік становить:

$$K_{розв} = \frac{258}{9 \times 226} = 0,13.$$

Загальну трудомісткість однієї НР, яка буде виконуватись відповідним відділом, на який покладено обов'язки із наукового розвитку впровадженого у державній системі СФД спеціалізованого програмного забезпечення, $T_{пз}$, визначають:

$$T_{пз} = \frac{T_{нр}}{(1 - K_{ноз} - K_{розв})}, \quad (3)$$

де $T_{нр}$ – трудомісткість наукової роботи, у рамках якої передбачається здійснювати роботи із наукового розвитку впровадженого у державній системі СФД спеціалізованого програмного забезпечення;

$K_{ноз}$ – коефіцієнт науково-організаційного забезпечення виконання НР.

Досвід, отриманий під час НДР, засвідчив, що останнім часом НДІ мікрографії виконує НР, в яких заінтересовані державні архівні установи. Беручи до уваги наведене, дійшли висновку про доповнення бази аналогів НР новими позиціями та нормативами трудомісткості, що враховують особливості та специфіку НР, які належать до сфери архівної справи.

Крім того, розглядаючи аналоги НР чинного стандарту [4], які представлено за пріоритетними напрямками досліджень у сфері СФД: технологічне і нормативне забезпечення СФД України та розроблення автоматизованої інформаційної системи СФД України, дійшли висновку, що база аналогів НР на цей час практично не втратила актуальності і майже не містить таких, що є морально застарілими для проведення досліджень. Зокрема, до останніх належить аналоги НР за напрямом «Технологічне забезпечення СФД». Під час проведення досліджень були виділені назви аналогів НР, які мають бути замінені більш новітніми під час переглядання стандарту [4] і які наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Назви аналогів НР, які слід замінити більш актуальними

1 Розроблення неметалевої тари для зберігання мікрофільмів СФД
2 Розроблення методичних вказівок щодо застосування поляризаційних світлофільтрів під час зйомки об'єктів культурної спадщини та історико-культурних пам'яток у місцях їх розташування
3 Дослідження впливу «Хладону 125» на мікрофільми СФД
4 Дослідження та визначення порядку переміщення документів страхового фонду документації України

Грунтуючись на багаторічному досвіді роботи НДІ мікрографії та беручи до уваги дослідження й аналіз матеріалів НР, які виконувались у державній системі СФД протягом останніх п'яти років (2013 – 2017 роки), виділено типові аналоги НР, виконані за цей час, якими необхідно доповнити існуючий перелік базових нормативів трудомісткості аналогів НР під час переглядання стандарту [4].

У результаті виконання наукових досліджень визначено перелік НР, що є доцільними для використання як аналоги. Інформацію про напрями наукових досліджень, роки їх виконання та назви НР наведено в таблицях 3 – 6.

Таблиця 3 – Технологічне забезпечення СФД України

Рік виконання та назва НР
2014 рік
1 Розроблення методу створення комплексного електронного образу документації, наданої на мікрофільмування, з використанням спеціальних схем освітлення
2016 рік
2 Дослідження принципів оброблення копій документів, наданих на мікрофільмування в електронному вигляді, на підставі показників якості бінарних, напівтонових і кольорових цифрових зображень
2017 рік
3 Розроблення автоматизованих цифрових технологій для технологічних операцій контролю та підготовки до мікрофільмування цифрових зображень документів страхового фонду документації України
4 Розроблення методу та технології створення зображень у цифровому вигляді, що містять інформацію про культурні цінності, для формування, ведення і використання страхового фонду документації України

Таблиця 4 – Нормативне забезпечення СФД України

Рік виконання та назва НР
2013 рік
1 Аналізування та визначення проблемних питань функціонування державної системи страхового фонду документації України
2 Дослідження документації у сфері культурних цінностей та визначення порядку створення, формування, ведення і використання страхового фонду документації для збереження інформації про культурні цінності
3 Дослідження і визначення достатнього складу проектної та виконавчої документації на будівлі та інженерні споруди, яка підлягає закладанню до страхового фонду документації
4 Дослідження та визначення загальних технічних вимог до формування страхового фонду документації на об'єкти науки і техніки культурної спадщини
5 Дослідження перспектив розвитку виробництва із зберігання документів СФД та архівної справи з урахуванням особливостей виробництва Північно-східного РЦ СФД та ЦДНТАУ при переміщенні на нові площі
2014 рік
6 Розроблення Концепції розвитку державної системи страхового фонду документації
7 Дослідження функцій суб'єктів державної системи страхового фонду документації у зв'язку зі змінами в законодавстві України та сучасними потребами державної системи страхового фонду документації
8 Дослідження матеріалів міжнародних стандартів ISO для адаптації нормативної бази державної системи страхового фонду документації до вимог європейської системи технічного регулювання та розроблення рекомендацій щодо гармонізації науково-технічної продукції сфери страхового фонду документації з міжнародною

Кінець таблиці 4

9 Дослідження процесів створення та формування страхового фонду документації на об'єкти окремих напрямів діяльності в вугільній промисловості та чорній металургії для визначення науково обґрунтованих критеріїв віднесення цих об'єктів до таких, документація на які підлягає закладанню до страхового фонду документації
10 Дослідження та розроблення процесів планування, звітування та контролювання в Державному департаменті страхового фонду документації та спеціальних установах страхового фонду документації в частині участі їх у розробленні і реалізації галузевих та обласних (регіональних) програм створення (формування) страхового фонду документації в умовах чинного законодавства
2015 рік
11 Дослідження документації у сфері культурних цінностей та обґрунтування вимог щодо визначення достатнього складу документації, яка підлягає закладанню до страхового фонду документації
12 Розроблення Методики віднесення об'єктів будівництва до таких, документація яких підлягає закладанню до страхового фонду документації
13 Дослідження об'єктів землеустрою, документацію яких доцільно закладати до страхового фонду документації
2016 рік
14 Дослідження нормативної документації на об'єкти будівництва та визначення вартості виконання робіт з формування страхового фонду залежно від їх функціонального призначення
15 Дослідження порядку створення та формування страхового фонду документації на об'єкти будівництва у зв'язку із змінами в нормативно-правовій базі сфери будівництва та сучасними потребами державної системи страхового фонду документації
16 Дослідження виробничих процесів та технологій на різних стадіях життєвого циклу мікрофільму страхового фонду документації для встановлення загальних технічних вимог до нього
2017 рік
17 Дослідження технології зберігання документів страхового фонду документації України та актуалізація нормативів трудомісткості технологічних операцій
18 Дослідження інформаційного наповнення Державного реєстру документів страхового фонду документації України та розроблення нового класифікатора документів страхового фонду документації України
19 Дослідження процесів науково-організаційної діяльності у сфері страхового фонду документації на відповідність змінам чинного законодавства
20 Дослідження видів документації у сферах розроблення і впровадження промислової продукції, проектування, спорудження, введення в експлуатацію та відновлення об'єктів будівництва різного функціонального призначення та встановлення вимог щодо її комплектності для створення страхового фонду документації

Таблиця 5 – Програмне забезпечення СФД України

Рік виконання та назва НР
2013 рік
1 Дослідження питань застосування Інтернет-технологій у процесі ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів та розроблення програмного забезпечення для ведення електронного паспорта
2 Розроблення та впровадження Інтернет-технологій у процес оформлення, обліку та видачі Свідоцтв про реєстрацію об'єктів у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів

Кінець таблиці 5

2014 рік
3 Дослідження питання оперативного забезпечення користувачів копіями документів страхового фонду документації
2015 рік
4 Дослідження питань застосування експертних систем для автоматизації задач координації і контролю за формуванням, веденням і використанням страхового фонду документації України
2016 рік
5 Дослідження задачі вхідного контролю якості електронних паспортів потенційно небезпечних об'єктів для її автоматизації
Кінець таблиці 5
6 Дослідження перспектив застосування Інтернет-технологій для забезпечення віддаленого доступу до документів Національного архівного фонду, що зберігаються в Центральному державному науково-технічному архіві України, та довідкового апарату до них

Таблиця 6 – Ведення Державного реєстру ПНО

Рік виконання та назва НР
2014 рік
1 Дослідження процесів ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів та паспортизації потенційно небезпечних об'єктів в умовах адаптації до Інтернет-технологій, розроблення нових структурних елементів його інформаційного наповнення
2016 рік
2 Дослідження процесу електронної паспортизації та структури інформаційних даних для створення електронного документообігу щодо забезпечення функціонування державної системи страхового фонду документації

Виконання подібних НР передбачено стратегічними та планувальними документами сфери СФД та НР, виконаними в попередні роки для державних архівних установ, тому можна дійти висновку, що надані позиції доцільно внести до переліку базових нормативів трудомісткості аналогів НР [4] під час його переглядання.

Таким чином, дійшли висновку про необхідність переглядання чинного стандарту [4], у якому буде уточнено та доповнено базові нормативи трудомісткості НР, що забезпечують науково-організаційну діяльність у державній системі СФД.

Висновки

У ході досліджень було вирішено такі основні завдання:

- підібрано, проаналізовано та систематизовано інформацію, визначено напрям досліджень;
- уточнено розподіл функцій суб'єктів державної системи СФД, що беруть участь в організації та здійсненні наукової і науково-технічної діяльності;
- визначено учасників проведення НР, їх функції та взаємодію на всіх етапах проведення НР;
- визначено порядок планування та проведення НР, а також упровадження їх результатів з урахуванням змін чинного законодавства України;
- проаналізовано чинні нормативні і методичні документи та надано рекомендації щодо удосконалення форм документів, необхідних для організації та проведення НР, а також склад інформації, який у них наводять;
- проаналізовано доступний міжнародний та національний досвід щодо визначення укрупнених нормативів трудомісткості НР;

– удосконалено та доповнено перелік базових нормативів трудомісткості НР аналогів, що враховують особливості та специфіку НР у сфері СФД та в яких заінтересовані державні архівні установи;

– уточнено та доповнено базові нормативи трудомісткості НР, що забезпечують науково-організаційну діяльність.

За результатами проведених наукових досліджень складено висновки та надано рекомендації щодо необхідності переглядання чинних стандартів [3] – [4].

Переглянуті стандарти [3] – [4] удосконалять нормативну базу СФД, згармонізувавши її з правовим полем, врахують сучасні потреби користувачів, що надасть можливість забезпечити суб'єктів державної системи СФД якісними нормативними документами.

Результати роботи мають застосовувати суб'єкти державної системи СФД, які беруть участь у проведенні НР та впровадженні їх результатів у сфері СФД, а також інші юридичні та фізичні особи, яких залучають до виконання цих робіт, та державних архівних установ.

Література:

1. Про наукову та науково-технічну діяльність: закон України від 26 грудня 2015 р. № 848-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

2. Розроблення методу оцінки ефективності наукових робіт, які проводяться у сфері страхового фонду документації : звіт про НДР (заключ.) / НДІ мікрографії ; наук. кер. Кривулькін І. М., викон.: Піскачов О. О. [та ін.]. – Х., 2012. – 101 с. – № ДР 0112U004150.

3. Страховий фонд документації. Порядок проведення наукових робіт [Текст] : СОУ 84.2-37552598-011:2014. – [Чинний від 2015–01–01]. – К. : Укрдержархів, 2014. – IV, 45 с. – (Стандарт Укрдержархіву)

4. Страховий фонд документації. Порядок проведення наукових робіт [Текст] : СОУ 84.2-37552598-010:2014. – [Чинний від 2015–01–01]. – К. : Укрдержархів, 2014. – IV, 63 с. – (Стандарт Укрдержархіву)

5. Концепція розвитку державної системи страхового фонду документації [Текст] : КН-84.2-37552598-004:2016 [Чинна від 2016–03–17] / НДІ мікрографії ; кер. Кривулькін І., викон.: Беззубець Т. [та ін.]. – Х., 2016. – 23 с.

6. Щодо забезпечення приймання наукових робіт: тимчасове технічне рішення від 14 листопада 2016 р. № 3/16-13 / НДІ мікрографії. – [Х., 2016]

7. Положення про Державну архівну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 870 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/870-2015-п>

8. Щодо впорядкування приймання НР та уточнення деяких базових нормативів їх трудомісткості: тимчасове технічне рішення (на прийнятті).

9. Про страховий фонд документації України : закон України від 22 березня 2001 р. № 2332-III [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>

10. Положення про Департамент страхового фонду документації Державної архівної служби України (витяг): наказ Державної архівної служби України від 04 січня 2017 р. № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfd.archives.gov.ua/Pologen.html>

11. Про створення Науково-технічної ради Державної архівної служби України: наказ Державної архівної служби України від 27 липня 2016 р. № 86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=0AA33F45A1&abz=IN58X>

12. Про затвердження Порядку планування, фінансування та контролю за виконанням прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у сфері архівної справи та страхового фонду документації: наказ Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.archives.gov.ua/Problems/Porjadok_vikonannja_doslidgen-2.pdf (не затверджене)

13. Про стандартизацію : закон України від 05 червня 2014 р. № 1315-VII [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>

14. Національна стандартизація. Правила проведення робіт з національної стандартизації [Текст] : ДСТУ 1.2:2015. – [Чинний від 2015–12–20]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – IV, 29 с. – (Національний стандарт України)

15. Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів [Текст] : ДСТУ 1.5:2015. – [Чинний від 2015–07–01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – IV, 56 с. – (Національний стандарт України)

16. Національна стандартизація. Правила розроблення Програми робіт з національної стандартизації [Текст] : ДСТУ 1.8:2015. – [Чинний від 2016–05–01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – III, 21 с. – (Національний стандарт України)

17. Національна стандартизація. Процедури створення, діяльності та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації [Текст] : ДСТУ 1.14:2015. – [Чинний від 2016–04–01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – IV, 42 с. – (Національний стандарт України)

18. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання [Текст] : ДСТУ 3008:2015. – [Чинний від 2015–07–01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – IV, 56 с. – (Національний стандарт України)

19. Національна стандартизація. Правила реєстрації нормативних документів» [Текст] : ДСТУ 1.6:2004. – [Чинний від 2004–10–01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2004. – III, 18 с. – (Національний стандарт України) (скасовано)

20. Про припинення діяльності Державного департаменту страхового фонду документації»; наказ Державної архівної служби України від 24.11.2015 № 171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://translate.google.com.ua/translate?hl=ru&sl=uk&u=http://www.archives.gov.ua/%3Fpage%3D44&prev=search>

21. Про створення Науково-технічної ради Державної архівної служби України: наказ Державної архівної служби України від 27 липня 2016 р. № 86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=0AA33F45A1&abz=IN58X>

22. Про внесення змін до Положення про Науково-технічну раду Державної архівної служби України: наказ Державної архівної служби України від 10 квітня 2017 р. № 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN031216.html

23. Розподіл функціональних повноважень між Головою Державної архівної служби України, першим заступником та заступником Голови : наказ Державної архівної служби України від 05 квітня 2017 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN031217.html

24. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: закон України від 15 січня 2015 р. № 124 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

Н. А. Єврейнова, В. В. Журавель

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ УКРАЇНИ ТА НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТАХ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ КОМПЛЕКСУ «СТРАХОВИЙ ФОНД ДОКУМЕНТАЦІЇ» ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУЧАСНИХ ПОТРЕБ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ СТРАХОВОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Вступ. На цей час в Україні проводяться реформи в різних галузях України, вдосконалюється нормативно-правове забезпечення для приведення його у відповідність до останніх досягнень науково-технічного прогресу та змін, що відбулися при перетворенні виробничо-правових форм господарювання.

Стандарти, як і інші нормативні документи (далі – НД), не можуть залишатися незмінними протягом тривалого часу. Система НД створюється відповідно до економічних умов, чинного законодавства і структури управління в галузі. Тому під час проведення реформ у галузі комплекс цих документів потребує перегляду, внесення змін тощо.

У результаті проведених реформ унормативно-правових актах України (далі – НПА) та чинних НД сфери будівництва відбулися зміни – оновлено НПА, низку НД перевидано або замінено.

НД комплексу «Страховий фонд документації» пов'язані з НПА виробничих і невиробничих сфер України, у тому числі з НПА та НД сфери будівництва. Це потребує гармонізації положень НД комплексу «Страховий фонд документації» з НД сфери будівництва в частині, що стосується створення страхового фонду документації України (далі – СФД) на об'єкти будівництва (далі – ОБ).

Постановка проблеми. Виконання завдань зі створення та формування (далі – створення) СФД на ОБ, встановлення порядку та технічних вимог до підготовки та відправлення на мікрофільмування проектної документації на ОБ передбачено Законом України [1], чинними НПА та НД комплексу «Страховий фонд документації», а саме:

– ДСТУ 33.201:2004 «Страховий фонд документації. Об'єкти будівництва. Порядок створення» [2] встановлює порядок створення СФД на ОБ;

– ДСТУ 33.112:2008 «Страховий фонд документації. Підготування та відправлення на мікрофільмування проектної документації на об'єкти будівництва. Технічні вимоги» [3] встановлює технічні вимоги з підготовки та відправлення на мікрофільмування проектної документації на ОБ.

Застосування цих стандартів чи їх окремих положень є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, що передбачено в постанові Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) [4] згідно із Законом України [5].

Починаючи з 2002 року у сфері будівництва здійснено значні кроки в удосконаленні нормативно-правової бази та системи технічного нормування в будівництві. Виникає необхідність щодо впорядкування та взаємоузгодження положень НД сфери СФД з НД сфери будівництва.

Метою статті є дослідження та аналіз змін у НПА України та чинних НД сфери будівництва, виявлення невідповідностей положень стандартів комплексу «Страховий фонд документації» чинним НПА України та НД сфери будівництва, надання відповідного обґрунтування щодо переглядання чинних ДСТУ 33.201 [2],

ДСТУ 33.112 [3], а також шляхи вирішення нагальних потреб державної системи СФД під час створення СФД на ОБ.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом стандартизації у ДСТУ 33.201 [2] є порядок створення СФД на ОБ, об'єктом стандартизації у ДСТУ 33.112 [3] – технічні вимоги до підготовки та відправлення на мікрофільмування проектної документації на ОБ.

Для приведення положень ДСТУ 33.201 [2], ДСТУ 33.112 [3] у відповідність із НПА, яким надано чинності, та змінами, що відбулися у НПА і НД сфери будівництва у період дії ДСТУ 33.201 [2] та ДСТУ 33.112 [3], у цій статті проведено їх аналіз для встановлення впливу цих змін на зазначені стандарти. Крім того, проведено аналіз науково-дослідних робіт (НДР) [6], [7], [8], [9], які виконано Науково-дослідним, проектно-конструкторським та технологічним інститутом мікрографії (далі – НДІ мікрографії) у минулі роки стосовно документації на ОБ, яку необхідно подавати для створення СФД.

До ОБ згідно з ДБН А.2.2-3 [10] відносять будинки, будівлі, споруди будь-якого призначення, їх комплекси або частини, лінійні об'єкти.

Проектна документація для будівництва (далі – ПДБ) закладається до СФД з метою проведення будівельних (відбудовчих) робіт під час ліквідування надзвичайних ситуацій та в особливий період на випадок утрати або псування оригіналу документа.

До СФД потрібно закладати ПДБ на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та технічне переоснащення ОБ.

Під час проведення дослідження виявлено, що до Закону України [1] внесено корективи щодо складу суб'єктів державної системи СФД, їх назв, функцій та повноважень у сфері створення і функціонування державної системи СФД, внесено корективи в термінологію. Крім того, виявлено, що розподіл ОБ чинного ДСТУ 33.201 [2] щодо призначення на цивільне та виробниче – застарілий.

Згідно із сучасними НД сфери будівництва ОБ поділяють залежно від функціонального призначення та характерних ознак на об'єкти:

- виробничого призначення, за винятком лінійних об'єктів. Це об'єкти сфери матеріального виробництва. До них відносять: будинки, будівлі, споруди виробничого призначення, зокрема оборони та безпеки;

- невиробничого призначення. Це об'єкти житлового та громадського призначення. До них відносять: будинки, будівлі, споруди житлового фонду, соціально-культурного та комунально-побутового призначення, а також інші об'єкти капітального будівництва невиробничого призначення;

- лінійні. Це наземні, надземні або підземні лінійні об'єкти для пересування людей, транспортних засобів, вантажів, переміщення рідких та газоподібних продуктів, передачі електроенергії тощо. До них відносять: трубопроводи, автомобільні дороги та залізниці, лінії електропередач тощо.

Склад та зміст проектної документації на ОБ будь-якого призначення, їх комплексів або їх частин встановлює ДБН А.2.2-3 [10], який за період дії ДСТУ 33.201 [2] було перевидано декілька разів.

У ДБН А.2.2-3 [10] надано визначення понять таких термінів, як: будівля, споруда, замовник будівництва, проектна документація, містобудівна документація, стадії проектування тощо та наголошено на необхідності долучення до проектної документації розрахунку класу наслідків (відповідальності) ОБ.

Під час відбору достатнього складу ПДБ, яка підлягає закладанню до СФД, вирішують завдання щодо відбору певного достатнього обсягу документації з повного комплексу, який може забезпечити відновлення основних функцій будівлі.

Правила визначення достатнього складу ПДБ, яка підлягає закладанню до СФД, наведено в ДСТУ 33.118 [11].

У результаті дослідження НД сфери будівництва виявлено, що до ДСТУ Б А.2.4-4 [12], у якому викладено основні вимоги до проектної і робочої документації, у 2012 році

розроблено зміну, яка стосувалась запису на робочих кресленнях у «Загальних вказівках» до робочої документації про необхідність створення СФД, якщо ОБ входить до переліку об'єктів і споруд, за яким проектна документація обов'язково закладається до СФД згідно з ДСТУ 33.201 [2].

Для визначення переліку ОБ, документацію на які потрібно закладати до СФД, було проаналізовано результати НДР, виконані НДІ мікрографії. Застосування критеріїв, які визначено у НДР [9], надає можливість визначити переліки будов і споруд різного функціонального призначення, документація на які підлягає закладанню до СФД.

Це такі об'єкти:

- державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;
- різного функціонального призначення, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками;
- технічного прикриття;
- різного функціонального призначення, які належать до ПНО;
- які становлять підвищену екологічну небезпеку, й особливо небезпечні підприємства;
- систем життєзабезпечення і транспортних зв'язків;
- культурної спадщини;
- які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1) – у разі віднесення їх до об'єктів: державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави; технічного прикриття; систем життєзабезпечення та транспортних зв'язків.

Створення СФД на ОБ провадять на плановій основі шляхом розроблення та реалізації галузевих або обласних (регіональних) програм створення СФД.

Основою для планування робіт з формування СФД на об'єкти є: переліки об'єктів і споруд систем життєзабезпечення, транспортних зв'язків, підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави; реєстри техногенно небезпечних об'єктів, що розробляються відповідними центральними органами виконавчої влади.

Порядок формування, ведення та використання галузевого та обласного (регіонального) СФД регламентують положення, затверджені постановами КМУ [4], [13].

Постачання документації для формування СФД України здійснюють постачальники документів відповідно до затверджених галузевих та обласних (регіональних) програм створення СФД згідно із Законом України [1].

На цей час створення СФД на ОБ, які не включено до галузевої (обласної/регіональної) програми СФД, проводиться за окремим Типовим договором про надання послуг із підготовки технічної документації та виготовлення документів СФД (далі – Договір) між замовником будівництва (власником) об'єкта (юридичною або фізичною особою) та спеціальною установою СФД.

Юридична особа у сфері будівництва може мати будь-яку організаційно-правову форму.

На підставі проведених досліджень побудовано IDEF0 методологію «Створення та формування СФД на об'єкти будівництва» з контекстною діаграмою та для більш детального розгляду цього процесу – діаграмою декомпозиції (рисунки 1, 2).

На рисунку 3 показано діаграму декомпозиції, де наведений процес створення СФД на ОБ у випадку, коли ОБ, на які необхідно створити СФД, не включені до галузевих та обласних (регіональних) програм створення СФД на ОБ. У цьому випадку постачальники документів (юридичні або фізичні особи) укладають Договір із спеціальними установами СФД.

Рис. 1 – Контекстна діаграма «Створення та формування СФД на об'єкти будівництва»

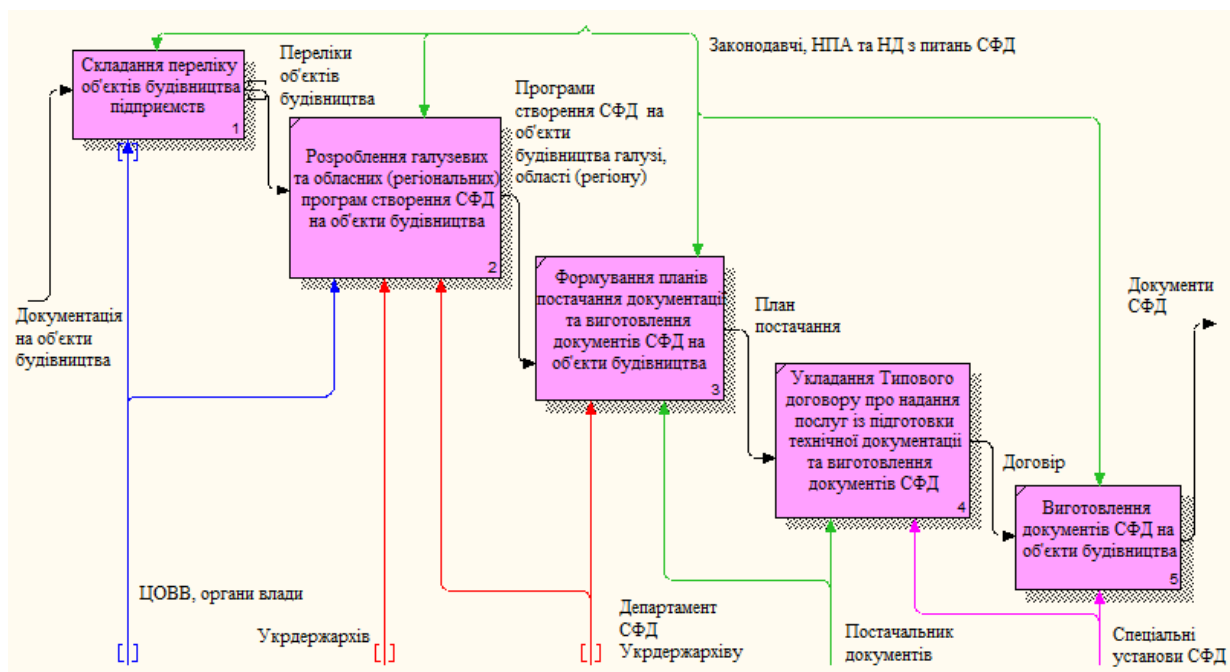

Рис. 2 – Діаграма декомпозиції «Створення та формування СФД на об'єкти будівництва, які включені до галузових та обласних (регіональних) програм створення СФД на об'єкти будівництва»

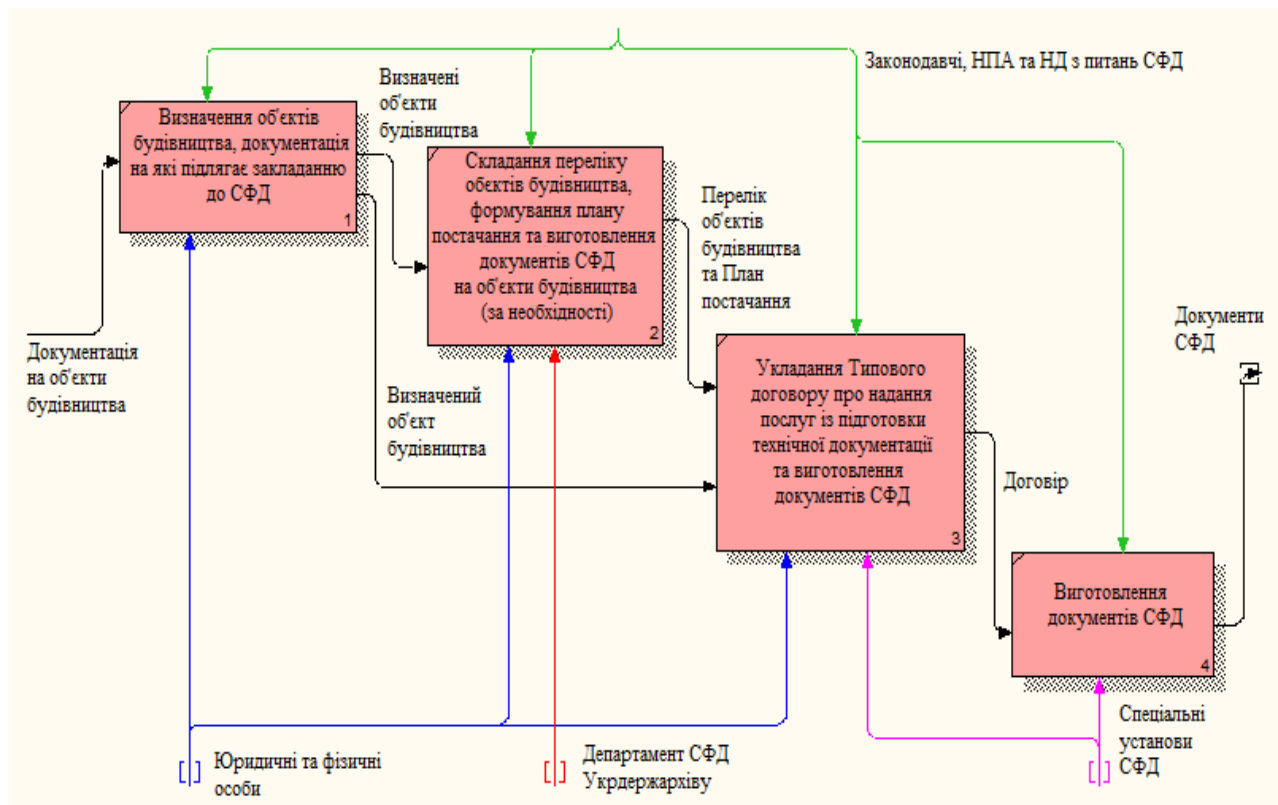

Рис. 3 – Діаграма декомпозиції «Створення та формування СФД на об'єкти будівництва, які не включені до галузевих та обласних (регіональних) програм створення СФД на об'єкти будівництва»

ДСТУ 33.112 [3] визначає загальні технічні вимоги щодо підготовки та відправлення на мікрофільмування ПДБ для створення СФД.

Цей стандарт застосовують суб'єкти державної системи СФД у межах їхніх повноважень, визначених законодавством України, які беруть участь у формуванні, веденні та використанні СФД.

У чинному ДСТУ 33.112[3]:

- визначено вимоги щодо підготовки для мікрофільмування ПДБ;
- визначено вимоги до відправлення на мікрофільмування ПДБ;
- визначено вимоги до комплектувальних документів ПДБ;
- встановлено правила заповнення відомості комплекту ПДБ (далі – ВК ПДБ);
- стандартизовано форми супровідних документів, які використовують під час формування СФД на ОБ.

Під час дослідження виявлено, що положення стандарту щодо технічних вимог до підготовки та відправлення на мікрофільмування ПДБ розповсюджуються лише на ОБ, які віднесено до «Переліку об'єктів і споруд, згідно з яким проекту документацію для будівництва закладають до страхового фонду документації України» (далі – Перелік), затвердженого наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України і Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11.04.2006 № 109/213.

Наказом [14] зазначений Перелік скасовано. Однак ПДБ потрібно закладати не на усі ОБ. Для визначення переліку ОБ, документацію на які потрібно закладати до СФД, використано результати НДР [9], розроблені НДІ мікрографії. У НДР [9] для визначення переліку об'єктів будівництва, документація яких підлягає закладанню до СФД, проаналізовано існуючі критерії, встановлено з урахуванням категорій складності об'єктів

будівництва нові критерії віднесення об'єктів будівництва до таких, документація яких підлягає закладанню до СФД.

Перелік ОБ, документацію на які потрібно закладати до СФД відповідно до результатів НДР [9], наведено вище.

У зв'язку з цим виникла потреба відкоригувати положення ДСТУ 33.112 [3] у частині розповсюдження технічних вимог на ОБ, документацію яких необхідно закладати до СФД з урахуванням результатів НДР [9].

Положення чинного ДСТУ 33.112 [3] встановлюють вимоги щодо комплектності та складу документації. Відповідно до чинного ДСТУ 33.112[3] закладанню до СФД підлягає ПДБ у такому складі:

- загальна пояснювальна записка;
- робочі кресленики кожної марки позаплощадкових інженерних мереж;
- робочі кресленики кожної марки внутрішньо площадкових інженерних мереж;
- робочі кресленики за маркою «ГП»;
- робочі кресленики основних комплектів, наведених у відомості основних комплектів робочих креслеників, на аркушах загальних даних провідної марки.

На сьогодні в НДІ мікрографії в напрямку визначення оптимального складу і комплектності документації на ОБ проводились НДР [7],[8], в яких було надано аналіз складу комплектів документації на ОБ різного функціонального призначення та науково обґрунтовано визначений оптимальний склад документації, необхідний для постачання на мікрофільмування документації на об'єкти нового будівництва та ті, що збудовані у попередні роки. Оптимальним складом документації є її найменший обсяг відповідно до виконаного проекту і який відповідає вирішенню таких завдань:

- проведення будівельних (відбудовчих робіт);
- аварійно-рятувальних робіт;
- аварійно-відновлювальних робіт.

У результаті виконання НДР [8] визначено доцільність включення до вищезазначеного складу ПДБ та обов'язкового закладання до СФД:

- технічної та експлуатаційної документації;
- розрахункової оцінки збереження від обвалення несучих конструкцій висотних будинків (у разі виникнення НС, пожежі, вибуху), яке може призвести до локального руйнування висотних будинків із залізобетонним каркасом та будівельних генеральних планів – з розділу «Організація будівництва» для висотних житлових будинків;
- технічної документації з ліквідації наслідків аварії для проведення аварійно-відновлювальних робіт.

Крім того, за час дії ДСТУ 33.112 [3] в державній системі СФД набув чинності ДСТУ 33.118 [11], в якому встановлено правила визначення достатнього складу ПДБ, яка підлягає закладанню до СФД,

Згідно із ДСТУ 33.118 [11] склад ПДБ, який підлягає закладанню до СФД, є такий:

а) проектна документація:

- робочий проект або проект та робоча документація;
- кошторисна документація (зведений кошторисний розрахунок);
- матеріали науково-технічного супроводу (за потреби);

б) виконавча документація:

- комплект робочих креслень, за якими здійснено будівництво об'єкта;
- акти на закриття прихованих робіт та прийняття відповідальних конструкцій тощо;
- документи, які посвідчують якість матеріалів, конструкцій та виробів;
- схема опорної геодезичної розмічувальної мережі будівельного майданчика;
- виконавчі плани та креслення фактичного планово-висотного положення інженерних мереж;

- виконавчий план ОБ;
- матеріали геодезичного моніторингу ОБ;
- виконавчі геодезичні кресленики;
- інші документи;
- архітектурно-технічний паспорт об'єкта;
- паспорт технічного стану будівлі (споруди);
- енергетичний паспорт будинку;

в) інша документація (за потреби):

– довідки: бюро технічної інвентаризації, про інвестиційну вартість ОБ тощо.

На підставі проведеного аналізу [8], [11] визначений у ДСТУ 33.112 [3] склад ПДБ, необхідний для закладання до СФД, потрібно доповнити.

Останнім часом спеціальними установами СФД порушено питання щодо встановлення єдиних вимог до заповнення форм комплектувальних документів при виготовленні документів СФД на ОБ.

На цей час у сфері СФД відсутні НД, положення яких встановлювали б чіткі правила заповнення форм комплектувальних документів стосовно інформації «об'єкт (назва, поштова (будівельна) адреса)» та «Вид будівництва, назва будівлі, споруди, інженерних мереж», що призвело до розбіжностей у роботі між установами СФД. Тому постала необхідність у НД комплексу «Страховий фонд документації» встановити єдині правила з визначення цієї інформації.

Для встановлення правил проаналізовано ДСТУ Б А.2.4-4 [12] щодо заповнення основного напису на кресленнях ПДБ. У результаті запропоновано згармонізувати інформацію, що вносять до комплектувальних документів, з інформацією, наведеною в основному написі на кресленні ПДБ за ДСТУ Б А.2.4-4 [12], а саме:

– у полі «об'єкт (назва, поштова (будівельна) адреса)» ВК ПДБ та СП зазначають назву об'єкта, яка повинна відповідати назві об'єкта, що наведена в ПДБ у другій графі основного напису на кресленні відповідно до ДСТУ Б А.2.4-4 [12];

– у полі «Вид будівництва, назва будівлі, споруди, інженерних мереж» ВК ПДБ та СП зазначають інформацію, яка повинна відповідати інформації, що наведена у третій графі основного напису на кресленні ПДБ відповідно до ДСТУ Б А.2.4-4 [12].

Встановлення цих правил у ДСТУ 33.112 [3] дозволить усунути розбіжності в роботі між установами СФД під час заповнення комплектувальних документів.

Заповнення граф у комплектувальних документах, яке рекомендовано відповідно до заповнення граф основного напису на кресленні ПДБ за ДСТУ Б А.2.4-4 [12] наведено на рис. 4.

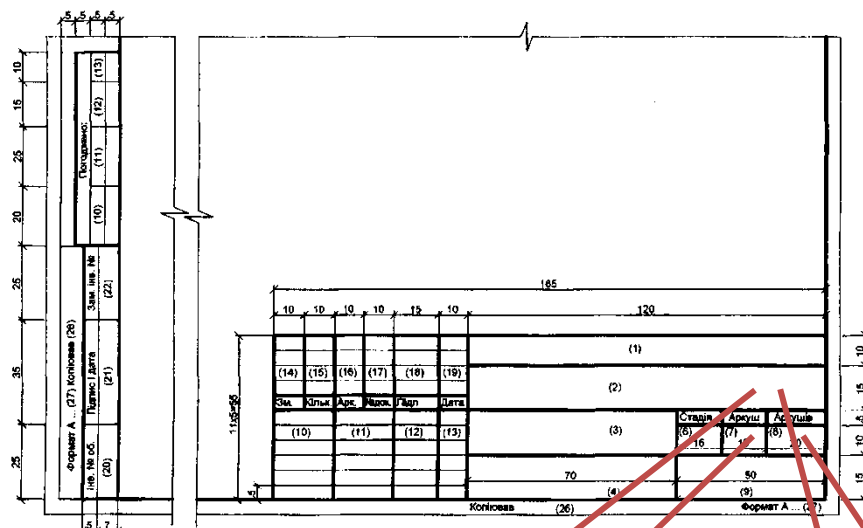
Висновки

Таким чином, досліджено зміни у НПА та чинних НД сфери будівництва. За результатами проведених досліджень дійшли висновку, що положення ДСТУ 33.201:2004 [2] та ДСТУ 33.112:2008 [3] не відповідають сучасним змінам НПА та НД сфери будівництва, у зв'язку з чим потребують удосконалення та внесення змін для взаємоузгодження з положеннями НД сфери будівництва.

Досліджено порядок створення СФД на ОБ та технічні вимоги до підготовки і відправлення проектної документації на мікрофільмування; порядок взаємодії суб'єктів державної системи СФД під час створення СФД на ОБ. Крім того,

а) визначено:

- види організаційно-правових форм юридичних осіб у сфері будівництва, які створюють СФД на ОБ;
- перелік ОБ, документація на які підлягає обов'язковому закладанню до СФД;
- оптимальний склад комплектів документації на ОБ, необхідний для постачання на мікрофільмування;

**Вказівки щодо заповнення основного напису
(за ДСТУ Б А.2.4-4)**

У графах основного напису (номери граф зазначені в дужках) наводять:

а) у графі 1 – позначення документа, у т. ч. розділу проекту, основного комплексу робочих креслень, креслення виробу, текстового документа тощо;

б) у графі 2 – найменування підприємства, житлово-цивільного комплексу або іншого об'єкта будівництва, до складу якого входить будинок (споруда), або найменування мікрорайону;

в) у графі 3 – найменування будинку (споруди) і, за необхідності, вид будівництва (реконструкція, розширення, технічне переоснащення, капітальний ремонт).

[illegible]

Рис. 4 – Заповнення граф у комплектувальних документах, яке рекомендовано відповідно до заповнення граф основного напису на кресленні ПДБ за ДСТУ Б А.2.4-4 [12]

б) розроблено:

– порядок створення СФД на ОБ, які не включено до галузевої або обласної (регіональної) програми СФД, та побудовано за допомогою методології IDEF0 контекстну діаграму «Створення СФД на об'єкти будівництва» і діаграму декомпозиції за умов, якщо ОБ, на які необхідно створити СФД, включено до галузевої чи обласної (регіональної) програми створення СФД або не включено;

– єдині правила заповнення форм комплектувальних документів СФД.

Беручи до уваги вищезазначене, рекомендовано переглянути чинні стандарти ДСТУ 33.201:2004 [2] та ДСТУ 33.112:2008 [3].

Література:

1. Про страховий фонд документації України : закон України від 22 березня 2001 р. № 2332–III [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>

2. Страховий фонд документації. Об'єкти будівництва. Порядок створювання [Текст] : ДСТУ 33.201:2004. – [Чинний від 2005–01–01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2005. – III, 19 с. – (Національний стандарт України).

3. Страховий фонд документації. Підготування та відправлення на мікрофільмування проектної документації на об'єкти будівництва. Технічні вимоги [Текст] : ДСТУ 33.112:2008. – [Чинний від 2005–07–01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – III, 19 с. – (Національний стандарт України).

4. Про затвердження Положення про порядок формування, ведення та використання галузевого страхового фонду документації : постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 319 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/319-2002-п>

5. Про стандартизацію : закон України від 05 червня 2014 р. № 1315- VII[із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>

6. Розроблення критеріїв оцінки достатності складу ПДБ, яка підлягає закладанню до СФД : звіт про НДР (заклучний) / НДІ мікрографії ; кер. Миронов В. М., викон.: Самойленко Л. І. [та ін.]. – Х., 2010. – 34 с. – № ДР 0110U005076.

7. Розроблення основних правил визначення достатнього складу проектної та виконавчої документації на будівлі та інженерні споруди, яка підлягає закладанню до СФД : звіт про НДР (заклучний) / НДІ мікрографії ; кер. Переверзева Л. М., викон.: Журавель В. В. [та ін.]. – Х., 2014. – 64 с. – № 0113U003286.

8. Дослідження та визначення оптимального складу ПДБ на об'єкти цивільного призначення (будівлі житлові, торговельні, офісні) та мобільного зв'язку : звіт про НДР (проміжний) / НДІ мікрографії; кер. Миронов В. М. ; викон.: Самойленко Л. І. [та ін.]. – Х., 2010. – 106 с. – № ДР 0110U005076.

9. Дослідження та визначення критеріїв віднесення об'єктів будівництва до таких, документація яких підлягає закладанню до страхового фонду документації : звіт про НДР (заклучний) / НДІ мікрографії ; кер. Бобрицький С. М., викон.: Переверзева Л. М. [та ін.]. – Х., 2015. – 115 с. – № 0115U002634.

10. Склад та зміст проектної документації на будівництво [Текст] : ДБН А.2.2-3:2014. – [Чинний від 2014–10–01]. – К. : Мінрегіон України, 2014. – III, 25 с. – (Державні будівельні норми України).

11. Страховий фонд документації. Достатній склад проектної та виконавчої документації на будівлі та інженерні споруди. Правила визначення [Текст] : ДСТУ 33.118:2017. – [Чинний від 2017–07–01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2017. – III, 19 с. – (Національний стандарт України).

12. Система проектної документації для будівництва. Основні вимоги до проектної та робочої документації [Текст] : ДСТУ Б А.2.4-4:2009. – [Чинний від 2010-01-01]. – К. : Мінрегіонбуд України, 2009. – III, 56 с. – (Національний стандарт України).

13. Про затвердження Положення про порядок формування, ведення та використання обласного (регіонального) страхового фонду документації : постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 320 [із змін.][Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/320-2002-p>

14. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 11 квітня 2006 р. № 109/213 «Про затвердження Переліку об'єктів і споруд, за якими проектна документація закладається до страхового фонду документації України»: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Міністерства надзвичайних ситуацій України від 25 червня 2012 р. № 320/918 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1168-12>

УДК 004.622

Є. М. Діков

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ВЕБ-СВІДОЦТВО». ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Вступ. Усі ідентифіковані потенційно небезпечні об'єкти (далі – ПНО) підлягають паспортизації та реєстрації у Державному реєстрі ПНО [1] – [3]. Фактом реєстрації ПНО у Державному реєстрі ПНО є Свідоцтво про реєстрацію об'єктів у Державному реєстрі ПНО (далі – Свідоцтво), видача якого є заключним етапом проведення паспортизації та реєстрації ПНО [2].

У 2014 році з метою автоматизації задачі надання Департаментом страхового фонду документації Укрдержархіву (далі – Департамент) адміністративної послуги щодо видачі Свідоцтва фахівцями НДІ мікрографії було розроблено та впроваджено в постійну експлуатацію на технічних засобах Департаменту програмне забезпечення (далі – ПЗ) «Веб-Свідоцтво» [4].

Постановка проблеми. Проте, актуальним на теперішній час залишається питання спрощеної процедури подання запиту та отримання інформації про стан реєстрації небезпечних об'єктів у Державному реєстрі ПНО, що безпосередньо впливає з вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5]. Для вирішення цього питання досить обґрунтованим є використання можливостей сучасних Інтернет-технологій. І саме такий підхід був обраний під час розробки веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд», одного з функціонально закінчених компонентів ПЗ «Веб-Свідоцтво» (див. рис. 1, 2).

Метою статті є висвітлення структури, взаємодії з базою даних (далі – БД) Свідоцтв, інтерфейсу користувача та поточного стану веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд». Веб-додаток «Веб-Свідоцтво: Перегляд» призначений для забезпечення суб'єктів господарської діяльності, зареєстрованих у Державному реєстрі ПНО, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, державних аварійно-рятувальних служб, органів державного нагляду у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки доступом до БД Свідоцтв засобами Інтернет-технологій.

Виклад основного матеріалу. Загальна структура ПЗ «Веб-Свідоцтво» зображена на рис. 1:

- модуль «Веб-Свідоцтво: Створення файла імпорту», призначений для формування завдання на оновлення БД Свідоцтв;

- ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор», призначене для автоматизації робіт щодо оформлення, обліку та видачі Свідоцтв, інформаційного забезпечення БД Свідоцтв та БД системи обліку публічної інформації Департаменту, зокрема системи «Megapolis. Документообіг»;

- веб-додаток «Веб-Свідоцтво: Перегляд».

Загальна структура веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» зображена на рис. 2. Умовно її можна представити у вигляді трьох частин:

- модуль імпорту, який забезпечує імпорт даних про стан реєстрації небезпечних об'єктів до бази даних веб-додатка. Цей модуль реалізовано у вигляді PHP-скрипта, функції якого викликаються користувачем ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор»;

- БД, яка безпосередньо зберігає дані щодо стану реєстрації небезпечних об'єктів і є доступною для користувачів веб-додатка. Тут у якості СКБД використовується MySQL;

- GUI – html-сторінка, де користувачу веб-додатка надано елементи керування щодо здійснення запиту до відповідної БД на предмет стану реєстрації небезпечних об'єктів.

Коректна робота веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» забезпечується комплексом сервісного програмного забезпечення умовно позначеним на рис. 2 акронімом LAMP, тобто: операційна система Linux, веб-сервер Apache, система керування базою даних MySQL та інтерпретатор PHP [6] – [8].

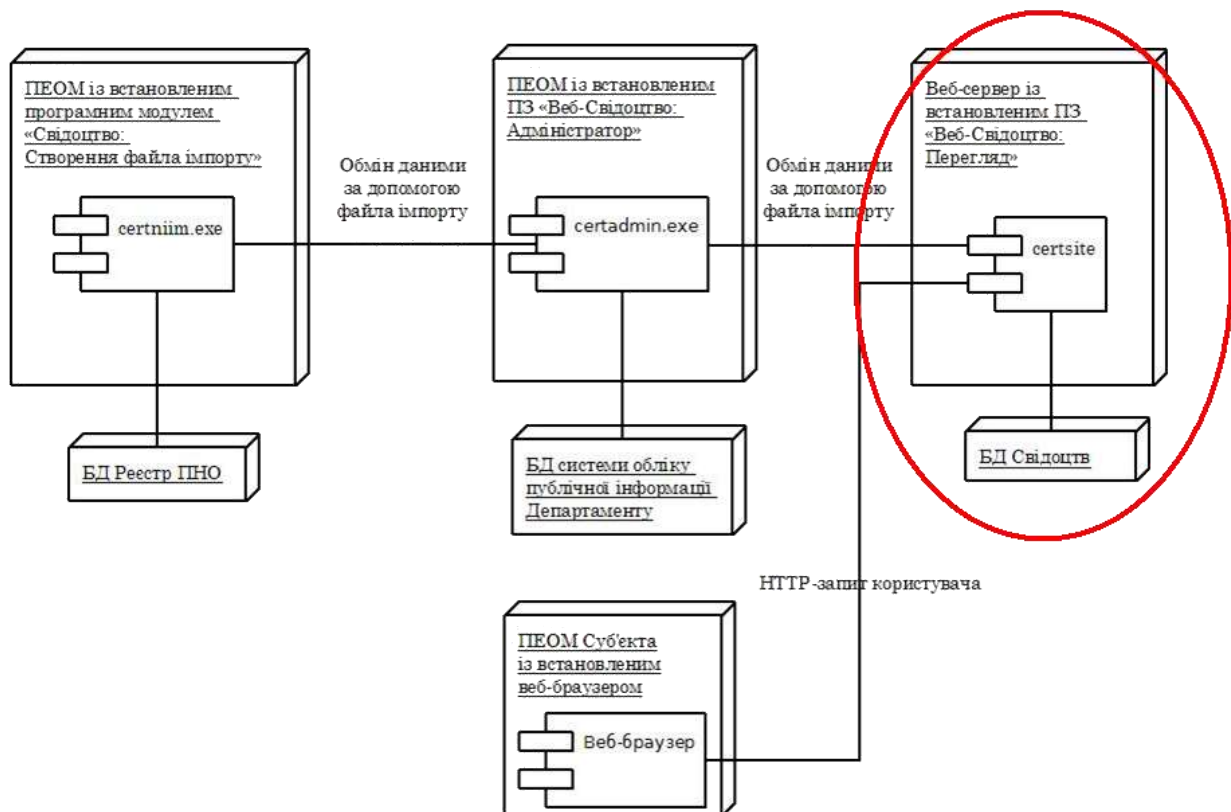

Рис. 1 – Загальна структура ПЗ «Веб-Свідоцтво»

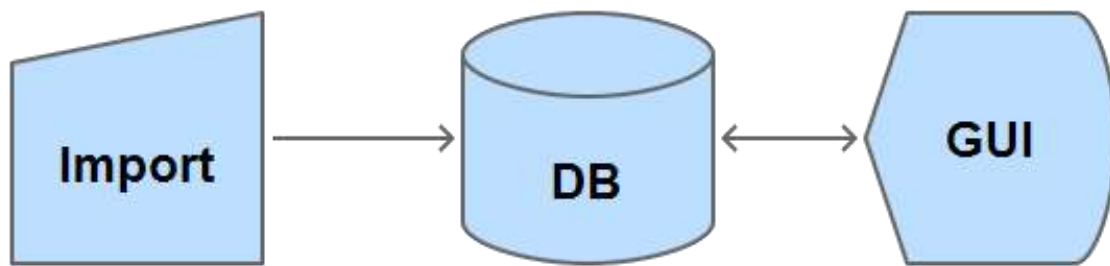

Рис. 2 – Загальна структура веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд»

На рис. 3 схематично зображена БД веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд», а саме процес її формування та характер інформації.

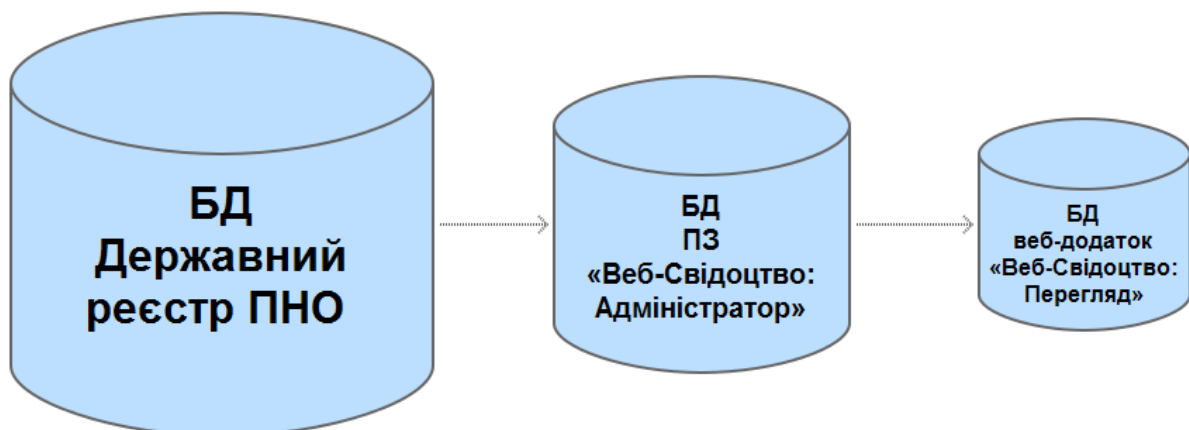

Рис. 3 – Схематичне зображення БД веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд»

Безпосередньо у БД веб-додатка містяться:

- назва ПНО;
- адреса ПНО;
- реєстраційний номер ПНО;
- код ЄДРПОУ підприємства-власника ПНО;
- дата актуалізації паспорта ПНО;
- стан реєстрації об'єкта (тобто факт видачі Свідоцтва) у Державному реєстрі ПНО.

Процес формування БД веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» є таким (див. рис. 3):

1. Особа, відповідальна за інформаційне наповнення БД Державного реєстру ПНО, за допомогою модуля «Свідоцтво: Створення файлу імпорту» формує завдання на оновлення БД ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор». Завдання є файлом імпорту фрагмента БД Державного реєстру ПНО.

2. Далі особа, відповідальна за оформлення, облік та видачу Свідоцтв, використовує файл імпорту фрагмента БД Державного реєстру ПНО для актуалізації БД ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор» за допомогою відповідного ПЗ та виконує роботи щодо оформлення та обліку Свідоцтв.

3. Потім особа, відповідальна за оформлення, облік та видачу Свідоцтв, за допомогою ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор» формує файл імпорту фрагмента БД ПЗ «Веб-Свідоцтво: Адміністратор» (тобто файл з інформацією щодо стану ПНО) та здійснює актуалізацію БД веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» згідно з даними зазначеного файлу імпорту.

Таким чином, БД веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» не містить інформації з обмеженим доступом щодо небезпечних об'єктів і є лише невеликим фрагментом БД Державного реєстру ПНО.

Інтерфейс користувача веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд» реалізовано у вигляді веб-сторінки, приклад якої наведено на рис. 4.

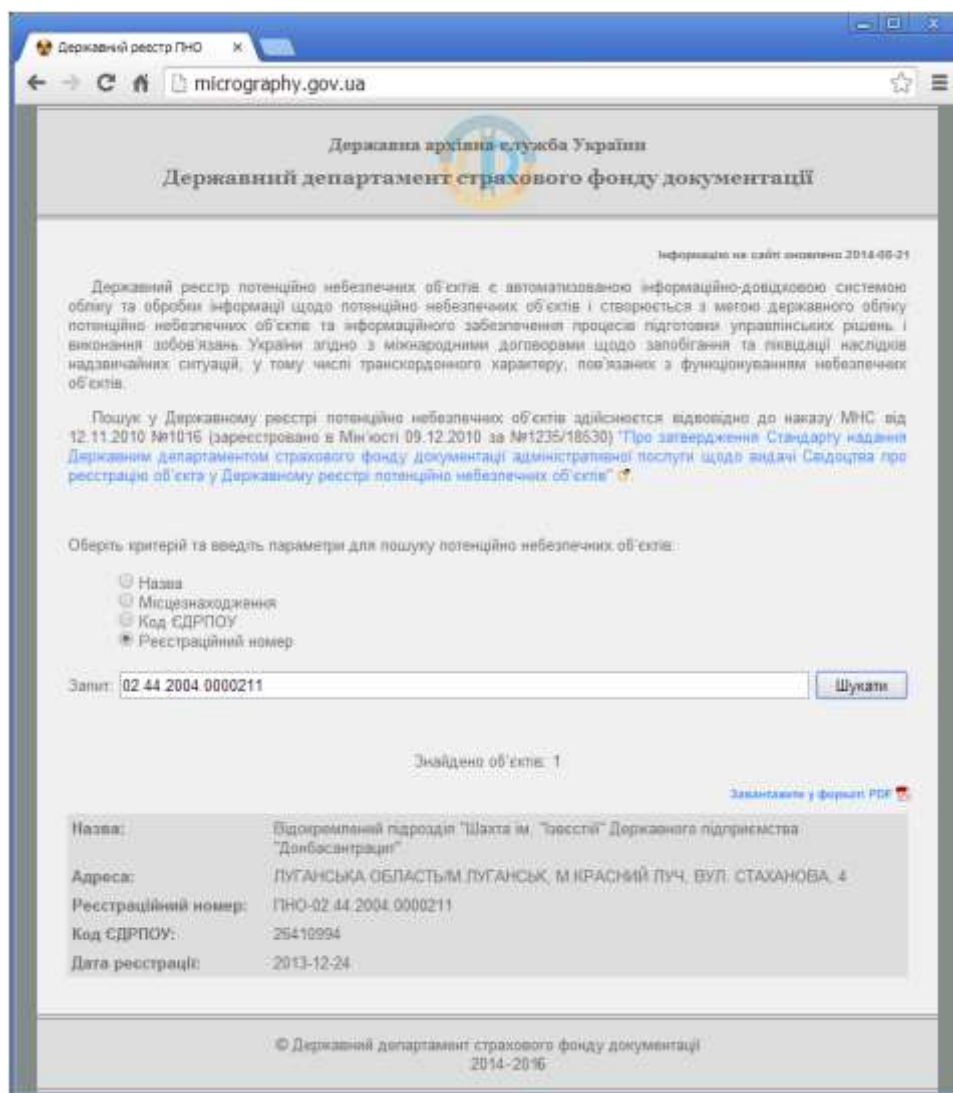

Рис. 4 – Інтерфейс користувача веб-додатка «Веб-Свідоцтво: Перегляд»

Користувач має можливість виконати пошук інформації щодо стану ПНО за наступними критеріями:

- назва ПНО;
- місцезнаходження (тобто адреса) ПНО;
- код ЄДРПОУ підприємства-власника ПНО;
- реєстраційний номер потенційно небезпечного об'єкта;

Результати пошуку можуть бути організовані як у вигляді веб-сторінки, так і у вигляді файла формату pdf.

Функція пошуку кожний раз (безпосередньо перед початком роботи), вимагає від користувача проходження так званої CAPTCHA [9] – потрібно ввести символи зображені в спотвореному вигляді на запропонованому малюнку.

Відповідь веб-сервера обмежується тільки десятком записів, які будуть знайдені. Тобто користувачеві пропонується вказати більш чіткі критерії пошуку.

Такі заходи є досить розповсюдженими задля захисту веб-сервера від перенавантаження.

Висновки

Таким чином, розроблене та впроваджене в дослідну експлуатацію на технічних засобах інформаційно-телекомунікаційної системи «АІС СФДУ» ПЗ «Веб-Свідоцтво», вирішує питання інформаційної взаємодії БД Свідоцтв із БД Державного реєстру ПНО і допомагає фахівцям Державного реєстру ПНО підвищити ефективність робіт щодо видачі Свідоцтв суб'єктам Державного реєстру ПНО.

Веб-додаток «Веб-Свідоцтво. Перегляд» спрощує процес отримання інформації про стан реєстрації небезпечних об'єктів у Державному реєстрі ПНО за допомогою сучасних Інтернет-технологій згідно вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5].

Література:

1. Про страховий фонд документації України : закон України від 22 березня 2001 р. № 2332–III [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>.

2. Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1288 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1288-2002-%D0%BF>.

3. Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів : наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18 грудня 2000 р. № 338, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 січня 2001 р. за № 62/5253 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0062-01>.

4. Дослідження застосування Інтернет-технологій у процесі оформлення, обліку та видачі Свідоцтв про реєстрацію об'єктів у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів: Звіт про ДКР (заключний) / НДІ мікрографії; наук. кер. Ільїн С. В. – Х., 2014. – 26 с.

5. Про доступ до публічної інформації: закону України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

6. Режим доступу: [https://en.wikipedia.org/wiki/LAMP_\(software_bundle\)](https://en.wikipedia.org/wiki/LAMP_(software_bundle)).

7. Режим доступу: <http://dev.mysql.com/doc/refman/5.7/en>.

8. Режим доступу: <http://php.net/manual/en>.

9. Режим доступу: <https://en.wikipedia.org/wiki/CAPTCHA>.

КОНФЛІКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ: ПОНЯТТЯ, ВЛАСТИВОСТІ, СТРУКТУРА ТА СТАДІЇ РОЗВИТКУ І ПРОТІКАННЯ КОНФЛІКТУ

Вступ. Шлях встановлення стабільних робочих відносин у трудових колективах дуже непростий, у ньому завжди мали, мають і матимуть місце конфлікти – зіткнення позицій та інтересів як окремих індивідумів, так і груп людей. Причини конфліктів криються як в індивідуальному розвитку кожної особистості, так і в особливостях розвитку людини в процесі пізнання світу і побудові відносин у суспільстві, в якому вона проживає. Не існує організацій, в яких не буває конфліктів. І не важливо, де будує свої відносини працівник організації: у сфері торгівлі або у складі наукової спільноти. І чим більш напружений темп роботи підприємства, тим вище рівень конфліктності в даній організації. Успіх, у кінцевому підсумку, буде сприяти тому колективу, в якому навчатися справлятися з конфліктами. Тому дуже важливо розуміти витоки і причини конфлікту, вміти гасити конфлікти та направляти вектори розвитку конфліктів у потрібному напрямку.

Постановка проблеми. Для сучасних організацій характерним є велике різноманіття конфліктів, породжуваних різними причинами. У них виявляються втягнутими як окремі індивіди, так і групи, які мають різні інтереси і потреби. Більш того, конфлікти мають різні напрямки розвитку: конфлікти мають прихований або явний характер, одні конфлікти змінюються іншими. І це природно актуалізує проблему вивчення конфліктів і причин їх виникнення, врегулювання і управління.

Метою статті є представлення феномена конфлікту в організації – розуміння суті конфлікту та стадії розвитку і протікання конфлікту, його місця в соціально-трудових та інших відносинах.

Виклад основного матеріалу. Конфлікти являють собою невід'ємну частину діяльності будь-якої організації і наявні в імпліцитній або в експліцитній формі там і тоді, де і коли стикаються різні інтереси і здійснюються активні дії акторів згідно з їх ідеалами, цілями і установками. Взаємозалежність, комплексний характер організації та її підсистем визначають неминучість виникнення конфлікту. І важливим стає не ліквідація конфлікту, а уміння керувати ним і використовувати такі позитивні функціональні наслідки конфлікту, як розвиток інновацій, пошук нових ідей, альтернатив прийнятим рішенням.

Основні концепти теорій конфлікту були закладені західними дослідниками, серед яких особливе місце належить Г. Зиммелю, Р. Дарендорфу, Л. Козеру, К. Марксу, Дж. Келлі, Т. Парсону та ін. Саме вони запропонували різні тлумачення поняття «конфлікт», показали дії конфлікту на різних рівнях соціальної організації, виділили різні типології конфліктів, вивчили і обґрунтували їх функції, дослідили соціальні наслідки конфліктів. Безсумнівний внесок у розробку проблеми конфлікту здійснили вчені пострадянського простору: А. Я. Анцупов, Н. В. Гришина, Ю. Г. Запрудський, А. Г. Здравомислов, А. І. Шипилов та ін.

Для розкриття природи конфлікту значний інтерес представляють дослідження, що стосуються природи організацій, їх структур, організаційної поведінки, організаційної культури, динаміки внутрішньо організаційних відносин. І тут слід відзначити роботи таких учених, як П. М. Блау, Дж. Гібсон, С. А. Баркова, С. С. Фролова та ін.

Американський психолог Дж. Келлі, автор теорії особистісних конструктів, висловлює підхід до оцінки феномена конфлікту, який все більш утверджується на заході, у таких словах: «Єдиний і найбільш важливий момент щодо конфлікту полягає в тому, що

він корисний для тебе. Абсолютно здорова організація не означає свободу від конфліктів. Навпаки, при вмілому зверненні конфлікт може призвести до більш ефективних і адекватних змін. Спосіб управління конфліктом – на відміну від його придушення, ігнорування або уникнення – багато в чому сприяє успіху організації».

Конфлікт – неприємне, але досить часте явище в нашому житті. Щодня, а часто і кілька разів на день кожна людина виявляється або в епіцентрі, або свідком конфлікту. І необхідно робити певні кроки у напрямку стабілізації ситуації в навколишньому соціальному просторі: створення здорової атмосфери стосунків у сім'ї, забезпечення конструктивної взаємодії з близькими, друзями, діловими партнерами, бо в якій би сфері конфлікти не виникали, вони завжди супроводжуються переживаннями, фрустрацією, стресом, руйнівню впливають на стан здоров'я людини. Від індивідуальних особливостей кожного з учасників ситуації конфлікту, наявності навичок і умінь щодо попередження та вирішення конфліктів, знання структури і їх динаміки залежить успіх усієї справи.

Поняття конфлікту сьогодні не належить до якоїсь однієї визначеної галузі науки або практики. У міждисциплінарному огляді робіт з вивчення конфліктів російськими психологами А. Я. Анцуповим і А. І. Шипиловим виділяються 11 областей наукового знання, які так чи інакше вивчають конфлікти (за ступенем зменшення кількості публікацій): психологія, соціологія, політикознавство, історія, філософія, мистецтвознавство, педагогіка, правознавство, соціобіологія, математика та військові науки [1].

Конфлікту властиві своєрідні якості, відносини і зовнішні форми. І перш, ніж визначити поняття «конфлікт», розглянемо деякі з цих рис [2]:

1. Конфлікт – явище соціальне, що породжується самою природою суспільного життя. Він безпосереднім чином висловлює ті чи інші сторони соціального буття, місце і роль людини в ньому.

Соціальні зв'язки, властиві суспільству як складній системі і цілісному утворенню, мають стійкий характер і відтворюються в історичному процесі, переходячи від одного покоління людей до іншого. Вони реальні, оскільки здійснюються при спільній діяльності в певний час і для досягнення конкретних цілей. Ці зв'язки і відносини встановлюються не за будь-якої примхи, а об'єктивно, під впливом тих умов, в яких людина існує, здійснює вчинки, творить.

Обставини життя людини з найдавніших часів склалися таким чином, що для неї життєво необхідна співпраця з іншими людьми. Разом з тим у процесі взаємодії індивідів і ускладнення соціальних зв'язків на певній стадії суспільного розвитку у взаємних відносинах поряд із співпрацею стали проявлятися суперництво, конкуренція, психологічна несумісність, протилежність інтересів і вибору засобів досягнення цілей. Загострення подібних протиріч, їх ескалація привели в кінцевому рахунку до активного протистояння, конфліктів [3].

2. Конфлікт – явище усвідомлене, дія обдумана.

Він підтверджує ту істину, що людина принципово відрізняється від інших живих істот тим, що її наміри і вчинки направляються не стільки вродженими інстинктами, не «міркою свого виду», скільки програмою, цільовими установками, які виробляються нею самою в процесі своєї життєдіяльності. Людина наділена специфічною, тільки їй властивою якістю – розумом, здатністю відображати реально існуючий світ і суспільно-історичну практику. Свідомість в її індивідуальній і суспільній формах являє собою сукупність ідей і поглядів, почуттів, звичок, звичаїв.

Володіючи розумом і здатністю до самоусвідомлення, людина більшою мірою вільна у виборі напрямів діяльності, може регулювати свої стосунки.

3. Конфлікт – явище широко поширене, повсюдне, всюдишнє.

Конфліктні ситуації виникають у всіх сферах суспільного життя – будь то економіка, політика, побут, культура чи ідеологія. Вони неминучі як невід'ємний компонент розвитку суспільства і самої людини. Становлення окремої особистості або

діяльність організації не можна уявити без внутрішньої напруженості, суперечностей, подолання застою і відсталості, зіткнення і боротьби. Причинами їх можуть бути, наприклад, проблеми трудової мотивації, відносини в колективах між окремими особами і соціальними групами, невдоволення працівників рішеннями керівництва; емоційні сплески, спричинені відмінностями в темпераменті, характері і манері поведінки співробітників, які працюють разом, їх віці і життєвому досвіді, моральних уявленнях, рівні освіти, кваліфікації та загальної культури тощо.

Безконфліктність – це ілюзія, утопія і вже тим самим не благо. Конфлікти, як і будь-які соціальні суперечності, є формою реальних суспільних зв'язків, які й виражають взаємодію особистостей, відносини соціальних груп і спільнот при розбіжності, несумісності їх потреб, мотивів і ролей. У цьому сенсі вони не тільки допустимі, але і бажані, можуть бути корисні як джерело і чинник громадської активності.

4. Конфлікт – це така взаємодія, яка протікає у формі протистояння, зіткнення, протиборства особистостей і громадських сил, інтересів, поглядів, позицій, щонайменше, двох сторін [2].

У процесі його розгортання мають місце дії і контрдії: здійснення намірів учасників конфлікту неминуче пов'язане із втручанням у справи іншої сторони (або сторін), нанесенням їй певного збитку, подоланням опору, створенням перешкод, що заважають досягти поставлених цілей.

Конфлікт постає як усвідомлення на рівні окремої людини, соціальної групи або більш широкої спільноти суперечливості процесу взаємодії і відносин, відмінностей, а то й несумісності інтересів, ціннісних орієнтацій і цілей, а також як осмислене протистояння.

Там, де діють люди, практично завжди є місце і конфліктам.

5. Конфлікт – прогнозоване явище, схильне до врегулювання.

Це можна пояснити самою природою виникнення конфліктних зіткнень, формами взаємодії сторін, що беруть у них участь, зацікавленістю в результаті і наслідках протиборства.

По-перше, конфліктна взаємодія відрізняється тим, що протистояння в ній виразників незбіжних інтересів і цілей служить для них одночасно і сполучною ланкою. Адже сторони стикаються одна з одною в певному соціальному середовищі, об'єктивні умови і суб'єктивні устремління неодмінно чимось об'єднують конфліктуючих.

По-друге, будь-який учасник конфліктного протистояння так чи інакше повинен аргументувати свою позицію, доводити домагання і мобілізувати сили для реалізації висунутих ним вимог.

Дослівний переклад з латинського слова «конфлікт» означає «зіткнення». Однак можна скористатися й іншим словом, наприклад «протидія». Таке розуміння цього терміна дозволяє краще відчувати суть явища, умови існування, а значить, і засоби подолання.

Отже, отримавши уявлення про деякі основні риси конфлікту, можна спробувати дати цьому явищу визначення, хоча єдиного підходу і загальної формули на цей час не існує. Судження вчених, які погоджуються в принциповому з тлумаченням елементів конфліктної ситуації, у той же час демонструють помітні розбіжності при розкритті самого поняття «конфлікт».

Більшість визначень конфлікту можна згрупувати за кількома блоками [4].

Конфлікт як невідповідність сторін. Наприклад, конфлікт – це обізнаність залучених у конфлікт сторін щодо відмінностей, невідповідності, несумісних бажань або суперечливих вимог.

Конфлікт як форма спілкування. Під конфліктом розуміється вид спілкування, в основу якого покладено реальні або ілюзорні, об'єктивні чи суб'єктивні, але різною мірою усвідомлені протиріччя в цілях суб'єктів, що спілкуються, прояв об'єктивних чи суб'єктивних протиріч у взаємодії протиборчих сторін.

Конфлікт – це протиріччя, що виникає між людьми у зв'язку з рішенням тих або інших питань соціального й особистого життя, але не всяке протиріччя можна назвати конфліктом. Протиріччя призводять до конфліктів тоді, коли вони зачіпають соціальний статус особистості або групи, матеріальні або духовні інтереси людей.

Конфлікт як найгостріша форма протиріччя і конкуренції. У традиційному розумінні соціології конфлікт являє собою граничний випадок загострення соціальних протиріч, що виражається в зіткненні різних соціальних спільнот, силовий динамічний вплив між індивідами або соціальними групами на основі дійсної або уявної розбіжності інтересів чи нестачі ресурсів. У цьому ж руслі за кордоном поширені подібні визначення конфлікту, наприклад, як боротьби за статус, владу або обмежені ресурси, в якій цілями конфліктуючих сторін є досягнення бажаного, а також нанесення шкоди або усунення суперника.

Конфлікт як спосіб вирішення протиріччя в певній формі спілкування. Наприклад, конфлікт являє собою «найбільш гострий спосіб усунення протиріч, що виникають у процесі взаємодії, що полягає в протидії суб'єктів конфлікту і звичайно супроводжується негативними емоціями» [5]. Протиріччя вирішується за допомогою конфлікту, тобто для свого вирішення воно повинно втілитися в діях, в зіткненні. Важлива проблема полягає у співвідношенні протиріччя і конфлікту, оскільки від того чи іншого способу її вирішення залежить розстановка акцентів в розумінні їх суті та ролі в процесах зміни [6].

Якщо підсумувати всі точки зору, то можна запропонувати такі визначення конфлікту:

- це зіткнення протилежно спрямованих поглядів, позицій, інтересів, цілей двох або більше людей;

- це таке відношення між суб'єктами соціальної взаємодії, яке характеризується їх протиріччям або протиборством на основі протилежно спрямованих мотивів (потреб, інтересів, цілей, ідеалів, переконань) або суджень (думок, поглядів, оцінок тощо).

Психологи розглядають конфлікт як природну умову взаємодії людей, в основу якої покладено суперечності, істотні відмінності між інтересами і цінностями суб'єктів соціальних зв'язків на відповідному цим розбіжностям емоційному фоні. Вони стверджують, що конфлікт, будучи проявом спілкування істот, здатних до самоусвідомлення, означає відсутність згоди, розбіжність у думках, зіткнення різних поглядів і бажань, протилежних за даних обставин тенденцій, потреб, інтересів, мотивів і стилів поведінки.

Конфлікт – це нормальне явище, те, що супроводжує як внутрішнє життя людини, такі і її взаємодію з людьми. Переживання конфліктів – складний і болісний процес, але це частина життя людини. Людина не повинна відчувати себе винуватою або неспроможною невдахою, коли вона переживає конфлікти. Це може здатися досить очевидним, однак багато проблем у житті людей і їх переживання виникають через нерозуміння чи неприйняття цієї точки зору.

У **структурі конфлікту** можна виділити такі складові [7]:

1. **Конфліктна ситуація** – об'єктивна основа конфлікту, що фіксує виникнення реального протиріччя в інтересах і потребах сторін;

2. **Об'єкт конфлікту** – реальний або ідеальний предмет, що є причиною суперечки;

3. **Сторони конфлікту (учасники).** Кожен учасник конфлікту має: зовнішню позицію в конфлікті – мотивування, яке відкрито пред'являється, та внутрішню позицію, яка прихована не тільки від опонентів, але часто і від самих учасників (несвідома).

Жоден тип конфлікту в організації не починається відразу після появи його причини. Будь-який конфлікт, як правило, реалізується у процесі свого розвитку за певними стадіями. Охарактеризуємо стадії конфлікту за класифікацією, яку запропонував

С. С. Фролов: *передконфліктна стадія, безпосередньо конфлікт і стадія вирішення конфлікту*.

Сутність передконфліктної стадії – підготовка відкритих конфліктних взаємодій, розширення зони конфлікту, тобто залучення в конфліктну ситуацію інших підрозділів організації та окремих особистостей. На думку видатного дослідника конфліктів Л. Козера, «конфлікт, ще не почавшись, поширюється на всю соціальну спільність». При цьому поляризація думок і оцінок щодо сторін у конфлікті формується на цій стадії.

Передконфліктна стадія складається з таких етапів [8]:

Етап 1. Ідентифікація причин конфлікту, коли члени організації визначають, хто блокує їх потреби і яка доля їхньої участі в цьому процесі. Так, керівник може визначати, хто саме з підлеглих протидіє його розпорядженням, як і ступінь їх згуртованості, чи є можливості спільних дій в конфлікті; у ході структурного конфлікту кожна з протидіючих груп визначає ступінь впливу іншої групи на їх спроби досягати своїх цілей тощо.

Етап 2. Оцінка ресурсів і потенційних можливостей суперників (наприклад, члени групи раптом дізнаються, що їхні суперники мають міцні зв'язки з керівництвом своєї організації або з організацією більш високого рівня). Оцінка має важливе значення для розвитку всього конфлікту, оскільки в разі несприятливої для себе оцінки можливостей суперника соціальна група або індивід можуть відмовитися від конфронтації, відступити. Після оцінки відбувається мобілізація ресурсів (фінансових, матеріальних, інформаційних тощо), яка є першим кроком у здійсненні конфліктних взаємодій.

Етап 3. Пошук прихильників і союзників у конфлікті. В організації, яка характеризується досить тісними зв'язками між структурними одиницями, пошук прихильників спостерігається практично в будь-якому конфлікті. Це пояснюється тим, що той, хто вступив у конфлікт, майже інстинктивно шукає у членів організації підтримку або співчуття щодо свого становища або своїх дій. Наприклад, як правило, підлеглий, який вступив у конфлікт з керівником, починає апелювати до колег, розповідати про свої проблеми в інших підрозділах, представляючи конфліктну ситуацію у вигідному для себе світлі. У той же час керівник може роз'яснювати підлеглим свою позицію щодо конфлікту з підлеглим, звичайно ж, у певному ключі.

Етап 4. Приховані конфліктні взаємодії, які включають маскування, провокації та інші способи психологічного впливу на суперників.

Стадія безпосередньо конфлікту починається з інциденту – дії, зіткнення, що мають явно непримиренний характер, які можуть бути як випадковими, так і організованими однією із сторін. Значення інциденту в тому, що з нього починаються відкриті дії проти суперника, а інцидент додає цим діям ніби законний (легітимний) характер. Розміри інциденту значення не мають. Навпаки, незначність, на думку стороннього спостерігача, інциденту, що привів до відкритого прояву конфлікту, може свідчити про глибину протиріч і невідповідності відкритого протистояння [8].

Стадія безпосередньо конфлікту складається з таких етапів [7]:

Початковий етап. Розвивається вкрай повільно, що пояснюється перш за все сподіванням на неконфліктне вирішення проблем, а також невпевненістю в можливостях застосування ресурсів для здійснення конфліктних взаємодій. Здійснюються одиничні взаємодії, що супроводжуються прихованими формами ведення боротьби, які можна вважати ситуаційними взаємодіями.

Етап розвитку конфлікту. Після інциденту конфлікт може розвиватися як у негативному, так і в позитивному напрямку. Однак найчастіше боротьба підсилюється, а сам конфлікт розростається. Цей період фази відкритого протистояння називається ескалацією. Закономірністю ескалації конфлікту є укрупнення суб'єктів протистояння за рахунок залучення нових учасників. У силу кумулятивної природи конфлікту інтенсивність взаємодій (їх кількість і сила) різко зростають. У конфлікт починають втягуватися як різні підрозділи організації, так і різні рівні управління. Якщо причина не зникає і конфлікт не вдається погасити зусиллями керуючих підрозділами і вищого

керівництва, він переходить на емоційний рівень, коли суперники відчують сильну неприязнь один до одного. Інтенсивність різко зростає аж до досягнення критичної точки конфлікту. Це свідчить про те, що інтенсивність даного конфлікту більше не буде збільшуватися. Причина цього криється в неоднозначному стані учасників конфлікту, що проходить критичну стадію. Після проходження критичної точки конфліктна ситуація може розвиватися у двох напрямках залежно від ступеня відкритості організації або підрозділів, що беруть участь у конфлікті. Так, якщо підрозділи організації, де протікає конфлікт, вдається ізолювати від припливу ресурсів (перш за все емоційних і інформаційних), то після проходження критичної точки інтенсивність конфлікту буде знижуватися. У разі припливу ресурсів у підрозділи організації, охоплені конфліктом, інтенсивність конфлікту буде досить довго залишатися на критичному рівні. Критичний рівень інтенсивності розвитку конфлікту може бути перевищений лише при виникненні іншого конфлікту, з іншим розподілом ресурсів та іншою конфліктною ситуацією, який може виникнути на тому ж місці в той період, коли перший конфлікт ще не затих.

Ситуація на цьому етапі досить непередбачувана, складно прогнозована, тому варіант початку вирішення конфлікту можливий як через дії самих учасників конфлікту, так і через залучення третьої сили. Великий ступінь ймовірності розвитку конфлікту і за іншим варіантом, коли одна зі сторін приймає рішення активізувати свої дії і завершення конфлікту бачить тільки у знищенні іншої сторони. Це може стати результатом усвідомлення можливості вийти переможцем з конфлікту або просто рішенням прямувати до кінця [9].

Стадія вирішення конфлікту і його наслідки. Найчастіше вирішення конфлікту пов'язують з припиненням інциденту або активних конфліктних взаємодій. Форми припинення конфлікту можуть бути різними: через взаємне примирення сторін; шляхом його симетричного вирішення, коли обидві сторони або виграють, або програють; шляхом його асиметричного вирішення, коли виграє одна сторона, а інша програє; переростання конфлікту в інше протистояння; поступове згасання конфлікту.

Проте в переважній більшості випадків припинення конфліктних взаємодій означає лише придушення конфлікту або перехід до нового конфлікту при іншому співвідношенні ресурсів протидіючих сторін. На думку більшості вчених-конфліктологів, конфлікт слід вирішувати або гасити тільки на основі зміни конфліктної ситуації. Для цього можна використовувати різні способи. Зокрема, можна спробувати усунути причини конфлікту або вплинути на установки і поведінку конфліктуючих сторін. Багато в чому зміна ситуації пов'язана зі стилем поведінки членів організації в конфлікті.

Висновки. Таким чином визначено, що конфлікти в будь-якій організації неминучі. Тому є важливим уміти з ними справлятися. Знання того, що є конфліктом, як він протікає і як з нього вийти, є суттєвим як для керівників організації, так і для членів організації, оскільки конфлікти мають вплив як на загальний розвиток колективу та особистості, так і на психологічний клімат у колективі.

Література:

1. Гришина Н. В. Психология конфликта [Електронний ресурс] / Н. В. Гришина. – СПб.: 2008. – 544 с. – Режим доступу: [http : //univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/637/N._V._Grishina,_Psihologiya_konflikta_.pdf](http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/637/N._V._Grishina,_Psihologiya_konflikta_.pdf)
2. Ворожейкин И. Е. Конфликтология [Текст] / И. Е. Ворожейкин, А. Я. Кибанов, Д. К. Захаров. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 224 с.
3. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа [Текст] / А. Г. Асмолов. – М.: Смысл, 2007. – 416 с.
4. Сидоренков А. В. Конфликт в малой группе: понятие, функции, виды и модель [Електронний ресурс] // Северо-Кавказский психологический вестник – 2008. – № 6/4. – 22 с. – Режим доступу: [https : //cyberleninka.ru/article/n/konflikt-v-maloy-gruppe-ponyatie-funktsii-vidy-i-model](https://cyberleninka.ru/article/n/konflikt-v-maloy-gruppe-ponyatie-funktsii-vidy-i-model)

5. Анцупов А. Я. Конфликтология: учебник для вузов [Електронний ресурс] / А. Я. Анцупов, А. И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 551 с. – Режим доступу: [http : //sdo.mgaps.ru/books/KP1/M11/file/1.pdf](http://sdo.mgaps.ru/books/KP1/M11/file/1.pdf)
6. Микитюк А. О., Самохвалова С. М. Конфликты в организации [Електронний ресурс] // Актуальные проблемы авиации и космонавтики. – 2010. – 261 с. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/konflikty-v-organizatsii-2>
7. Ємельяненко Л. М. Конфліктологія: навчальний посібник [Текст] / Л. М. Ємельяненко, В. М. Петюх, Л. В. Торгова, А. М. Гриненко. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.
8. Фролов С. С. Социология [Електронний ресурс] / С. С. Фролов. – М.: 2000. – 344 с. – Режим доступу : http://uchebnik-online.com/soderzhanie/textbook_18.html
9. Орлянський В. С. Конфліктологія: навчальний посібник [Текст] / В. С. Орлянський. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 160 с.

УДК 681.3:778.14

О. І. Петленко

АНАЛІЗ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДАНИХ ПАСПОРТІВ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ЇХ НЕОБХІДНОГО ДООПРАЦЮВАННЯ

Вступ. Важливою складовою процесу ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів (далі – Реєстр) є внесення інформації до бази даних (далі – БД) Реєстру на підставі даних паспортів потенційно небезпечних об'єктів (далі – паспорт ПНО) – основних джерел про потенційно небезпечні об'єкти (далі – ПНО), які заповнюються власниками – згідно з [1] відповідальними особами ПНО. Реєстр є автоматизованою інформаційно-довідковою системою, яка забезпечує облік та обробку інформації щодо ПНО, до яких належать: підприємства, вугільні шахти, гідротехнічні об'єкти, кар'єри, автозаправні станції, сухопутні тунелі, мости, шляхопроводи, магістральні трубопроводи і відгалуження, родовища нафти та газу, підземні станції й тунелі метро тощо. Важливість забезпечення актуальності інформації БД Реєстру є очевидною, оскільки Реєстр призначений для обліку всіх потенційних джерел надзвичайних ситуацій (далі – НС) державного, регіонального, місцевого чи об'єктового рівнів.

Дані про ПНО для актуалізації та поповнення інформації БД Реєстру до Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії (далі – НДІ мікрографії) надходять згідно з [1] у вигляді паспортів ПНО, повідомлень про зміни в паспорті ПНО та переліків потенційно небезпечних об'єктів.

Паспорт ПНО – документ встановленої форми, який містить структуровані дані про окремий ПНО. Форма паспорта ПНО повинна відповідати виду господарської діяльності окремого об'єкта [1]. На цей час для актуалізації (оновлення та внесення нових даних) БД Реєстру використовуються 13 чинних форм паспортів ПНО (1НС – 12НС), розроблені НДІ мікрографії в минулі роки та затверджені [2].

НДІ мікрографії отримує паспорти ПНО від територіальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС), відповідальних осіб ПНО та Департаменту страхового фонду документації Державної архівної служби України (далі – Департамент СФД Укрдержархіву). Згідно з [1] територіальні органи державного нагляду у сфері цивільного захисту (далі – ЦЗ) (підрозділи ДСНС) організовують збирання та щоквартальне надсилання паспортів ПНО на адресу НДІ мікрографії або Департаменту СФД Укрдержархіву. Департамент СФД Укрдержархіву на паспорти ПНО, отримані від територіальних підрозділів ДСНС або відповідальних осіб ПНО, складає опис та супровідний лист, після чого направляє на адресу НДІ мікрографії для опрацювання.

У 2014 році НДІ мікрографії виконано низку науково-дослідних робіт, спрямованих на розроблення та впровадження нових моделей паспортизації ПНО і ведення Реєстру в умовах застосування Інтернет-технологій: розроблено нові програмні забезпечення (далі – ПЗ), здатні забезпечити автоматизацію робіт та підвищити їх ефективність. При цьому під Інтернет-технологіями розумілася сукупність програмних продуктів, програмних рішень та комунікаційних протоколів, об'єднаних єдиною концепцією обміну інформацією між зацікавленими особами через мережу Інтернет та призначених для забезпечення електронної паспортизації ПНО.

За розпорядженням Департаменту СФД Укрдержархіву НДІ мікрографії брав участь у проведенні дослідної експлуатації ПЗ для ведення електронного паспорта ПНО (далі – ЕП ПНО) Реєстру із застосуванням Інтернет-технологій, призначеного для використання відповідальними особами ПНО під час оформлення паспортів ПНО і фахівцями Департаменту СФД Укрдержархіву та НДІ мікрографії у частині поповнення й оновлення даних про ПНО в Реєстрі.

Постановка проблеми. Кожного року збільшується обсяг інформації щодо ПНО. Це пов'язано з розформуванням великих підприємств та створенням малих, зміною відповідальних осіб ПНО, заміною устаткування на виробництві та ін. Основною проблемою залишається якість інформаційного наповнення в паспортах ПНО і неточність заповнення, що не відповідає вимогам паспортизації [1], [3]. Із застосуванням ПЗ для ведення ЕП ПНО виникла потреба розроблення комплексу ПЗ для автоматизації вхідного контролю якості інформаційного наповнення ЕП ПНО перед їх реєстрацією в Реєстрі.

Метою статті є визначення типових помилок загального характеру, які виникають під час заповнення форми ІНС паспортів ПНО відповідальними особами ПНО та підлягають вхідному контролю при надходженні ЕП ПНО на реєстрацію в БД Реєстру для розроблення та формалізації правил вхідного контролю якості ЕП ПНО, якими керуються фахівці НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу для виконання завдань щодо ведення Реєстру.

Виклад основного матеріалу. Ґрунтуючись на дослідженні [4], найбільша кількість зареєстрованих у Реєстрі ПНО – це промислові підприємства, паспортизовані за формою ІНС. Станом на червень 2017 року кількість цих ПНО в БД Реєстрі складає 14 513 об'єктів. ПНО, паспортизовані за формою ІНС, включають у себе об'єкти від малих підприємств (котельні, газорозподільчі пункти, хлібоприймальні підприємства) до великих промислових (підприємства з аміачно-холодильними установками, металургійні комбінати, хімічні заводи, атомні електростанції тощо). Найменування і кількість небезпечних речовин у них різноманітна, рівень виникнення НС – від об'єктового до державного. У зв'язку з цим розглянемо паспорти ПНО, які розроблено для підприємств за формою ІНС.

За період із січня по червень 2017 року було отримано понад 1 000 паспортів ПНО, з них майже 500 паспортів ПНО заповнено за формою ІНС. Така кількість паспортів ПНО є значною. Аналіз їхнього інформаційного наповнення перед реєстрацією, тобто вхідний контроль якості інформаційного наповнення, вимагає великої трудомісткості, бо полягає у визначенні придатності інформаційних даних для внесення в БД Реєстру. Вхідний

контроль якості інформаційного наповнення паспортів ПНО вручну проводять фахівці НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу. Впровадження у 2014 році ПЗ для ведення ЕП ПНО із застосуванням Інтернет-технологій створило передумови для автоматизації задачі вхідного контролю якості ЕП ПНО.

Після проведення систематизації та обліку паспортів ПНО проводиться їх аналіз щодо: з'ясування, чи не є даний паспорт ПНО дублікатом або копією отриманого раніше та дані якого вже внесені до БД Реєстру; чинності наданої форми паспорта ПНО; відповідності заповненої форми паспорта ПНО виду його господарської діяльності; повноти наданої інформації, яка передбачена формою паспорта ПНО; наявності вимог до чіткості заповнення та відсутності пошкоджень, які не дозволяють однозначно тлумачити інформацію; підчищень, закреслених слів; заповнення олівцем тощо.

Паспорт ПНО надає комплекс даних, який містить систему показників виробничої діяльності промислового підприємства. Паспорт ПНО за формою 1НС складається з 21-го розділу.

Під час аналізу отриманих паспортів ПНО, перед їх внесенням до БД Реєстру, перевіряються такі інформаційні дані:

- назва ПНО, адреса, телефон, відповідальна особа, адреса відповідальної особи, керівник (прізвище, ім'я, по батькові), код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України, вид економічної діяльності, форма власності, відомча належність, географічні координати ПНО, тобто загальні відомості про підприємство та його реквізити;

- назва реєстру (кадастру), де об'єкт зареєстрований, назва ПНО, його реєстраційний номер та дата реєстрації об'єкта у цьому реєстрі (кадастрі);

- особливості природно-кліматичних умов району місця розташування об'єкта, які можуть створювати потенційно небезпечний стан і виникнення НС;

- площа підприємства (тис. м²), вартість основних фондів підприємства (млн. грн.), загальна чисельність працівників (осіб), рік введення до експлуатації, санітарно-захисна зона (м), категорія з цивільної оборони (далі – ЦО), ступінь хімічної небезпеки, потужність підприємства на рік;

- перелік сировини, продукції, допоміжних матеріалів, які виготовляються, зберігають або використовуються на підприємстві, та можуть належати до шкідливих чи небезпечних речовин;

- перелік усіх технологічних процесів виробництва, технологічного обладнання, пов'язаного з ними, стан обладнання, категорія вибухо- та пожежонебезпеки, вид небезпеки та відповідність вимогам безпеки;

- перелік будівель, споруд з характеристикою їхнього технічного стану, ступінь вогнестійкості споруд, а також категорія вибухо- та пожежонебезпеки виробництв, які розташовані в цих будівлях, наявність проектно-конструкторської документації та утримувач цієї документації;

- перелік трубопроводів, якими транспортуються небезпечні речовини, з найменуванням речовини їх заповнення, а також із зазначенням їхніх основних параметрів (діаметр, довжина, тиск, температура) та загального стану трубопроводів, відповідність вимогам експлуатації;

- перелік складів із зазначенням небезпечних речовин, що зберігаються, кількість небезпечних речовин, відповідність вимогам зберігання;

- перелік стаціонарних та пересувних ємностей з найменуванням та кількістю речовин, що в них зберігаються, їхній агрегатний стан, спосіб, параметри, умови та відповідність умовам зберігання;

- найменування гідротехнічних споруд, що допомагають здійснювати певні водогосподарські заходи, з речовиною їхнього заповнення, обсяг заповнення споруди та її технічний стан;

– найменування інженерних споруд системи каналізації для очищення, знешкодження й знезараження стічних вод, їх місткість, пропускна здатність та найменування і середня концентрація інгредієнта після очищення;

– якісні та кількісні показники складу речовини, які викидаються (скидаються) підприємством в атмосферу та водойми і забруднюють довкілля, фактична та дозволена кількість з посиланням на нормативний документ;

– перелік шкідливих відходів, їхня фізико-хімічна характеристика, клас небезпеки, факт їхньої переробки або знищення, складування на території підприємства чи транспортування на полігони за його межами;

– перелік джерел небезпеки, за наявності яких даний об'єкт визнано потенційно небезпечним, де зазначається вид небезпеки кожного окремого джерела, рівень можливих НС, максимально можливе територіальне поширення НС та розмір очікуваних матеріальних збитків і людських жертв;

– перелік пошкоджень від НС, збитки від негативного впливу господарської діяльності (заповнюється для НС максимально високого рівня);

– за наявності аварії, характер аварії, її причина, дата, кількість постраждалих осіб, матеріальні збитки, термін її ліквідації та викиди шкідливих речовин під час аварії;

– перелік засобів ліквідації аварій, їхня кількість, відповідність вимогам безпеки, а також служби, що їх ліквідують, та їхня чисельність;

– перелік наявної документації, якою керуються під час виникнення НС, розробник цієї документації та дата її затвердження;

– інформація щодо захисних споруд ЦО, їхня технічна характеристика;

– прізвища фахівців підприємства, відповідальних за обсяг та достовірність інформації, занесеної до цього паспорта, їхні посади, підписи та дата заповнення паспорта.

Під час аналізу перевіряють відповідність інформаційного наповнення отриманих паспортів ПНО вимогам чинних нормативних та нормативно-правових документів із паспортизації.

Нормативно-правову базу щодо процесів паспортизації ПНО та ведення Реєстру складають:

– постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1288 «Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів» (із змінами) [3];

– наказ МНС України від 18 грудня 2000 р. № 338 «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24 січня 2001 р. за № 62/5253 (зі змінами) [1];

– наказ МНС України від 23 лютого 2006 р. № 98 «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20 березня 2006 р. за № 286/12160 [5];

– наказ МНС України від 06 грудня 2003 р. № 425 «Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2003 р. за № 1238/8559 [6];

– наказ МНС від 11.10.2004 № 110 «Про затвердження Регламенту моніторингу потенційно небезпечних об'єктів» (зі змінами) [2].

Кожен із цих нормативно-правових актів містить певні вимоги до процесів паспортизації та ведення Реєстру, до паспортів ПНО, які перевіряються під час вхідного контролю. Наприклад, згідно з 19 [1] паспорт ПНО заповнюється державною мовою з обов'язковим зазначенням повної офіційної та скороченої назв об'єкта, з додержанням вимог щодо чіткості заповнення та однозначного тлумачення наведеної інформації. Заповнений у повному обсязі (усі розділи та колонки) паспорт ПНО має бути завірений підписом керівника та печаткою. Згідно з 10 [3] об'єкт господарської діяльності, який містить у своєму складі кілька джерел небезпеки, розташованих за однією адресою,

реєструється як один небезпечний об'єкт. Об'єкт господарської діяльності, який містить у своєму складі кілька джерел небезпеки, розташованих за різними адресами, реєструється як кілька окремих небезпечних об'єктів відповідно до адрес місцезнаходження джерел небезпеки. Згідно з [5] у паспорті ПНО мають бути визначені певні небезпечні речовини, технологічні процеси виробництва, джерела небезпеки, за якими об'єкт визнано потенційно небезпечним тощо. Згідно з [2] має бути заповнена чинна форма паспорта ПНО.

Отже, проведені НДІ мікрографії дослідження [8], [7], [4] засвідчили, що приблизно 33 % від загальної кількості отриманих паспортів ПНО придатні для подальшого опрацювання, а 67 % паспортів ПНО оформлено без додержання вимог [1], [3] щодо чіткості заповнення, обсягу даних про ПНО, і тому вони потребують доопрацювання або взагалі нового переоформлення відповідальною особою ПНО. Цей факт суттєво впливає на збільшення трудомісткості робіт, пов'язаних з паспортизацією та веденням Реєстру, затримкою реєстрації отриманих паспортів ПНО та підготовкою даних для видачі Свідок про реєстрацію ПНО в Реєстрі.

Під час аналізу отриманих паспортів ПНО фахівцями НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу були визначені **типові помилки при заповненні форми 1НС паспортів ПНО** відповідальними особами ПНО:

- відповідність або невідповідність наданої форми 1НС паспорта ПНО основному виду господарської діяльності ПНО;
- ознаки заповнення одного паспорта ПНО на декілька об'єктів, розташованих за різними адресами;
- надання неповної інформації за передбаченою формою 1НС паспорта ПНО;
- суперечливість даних у розділах форми 1НС паспорта ПНО;
- відповідність або невідповідність кількісних даних зазначеним у формі 1НС паспорта ПНО одиницям вимірювання та параметрам виробничої потужності підприємства;
- відповідність або невідповідність якісних даних паспорта ПНО вимогам форми 1НС паспорта ПНО;
- відповідність або невідповідність паспорта ПНО об'єктам переліку ПНО та об'єктам, зареєстрованим у БД Реєстру.

Проведення аналізу отриманих паспортів ПНО дозволяє дійти висновку щодо придатності паспорта ПНО та систематизувати його за територіальним принципом.

При проведенні систематизації та узагальненні даних паспортів ПНО виникали питання щодо уточнення або отримання інформації про ПНО, яка надавалась не повністю або була відсутня у паспортах ПНО взагалі.

Таким чином, у процесі аналізу паспортів ПНО, отриманих НДІ мікрографії, встановили, що **паспорти ПНО з виявленими недоліками можна систематизувати за необхідною мірою їхнього доопрацювання на три категорії:**

- категорія А: непридатні для внесення – дублікати; паспорти, заповнені на декілька ПНО, які розташовані за різними адресами; форми паспортів ПНО, що не відповідають виду господарської діяльності або мають застарілу дату затвердження; недійсні форми чи їх заповнення унеможлиблює однозначне тлумачення змісту;
- категорія Б: значне доопрацювання – це уточнення (отримання) переліку будов та споруд; назв та характеристик основних технологічних процесів; найменувань і характеристик трубопроводів; кількості викидів в атмосферу тощо;
- категорія В: незначне доопрацювання – це неповна інформація згідно з формою паспорта ПНО, яка може бути легко «усунута» за допомогою довідників (поштовий індекс, код телефону, категорія вибухопожежонебезпеки, уточнення розмірності одиниці виміру тощо).

Приведення даних паспортів ПНО у відповідність до вимог паспортизації здійснюють фахівці НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу в процесі

спілкування із відповідальними особами ПНО в телефонному режимі. Уточнення адреси або номера телефону, за яким можна зв'язатися з відповідальною особою ПНО для уточнення даних паспорта, здійснюється засобами мережі Інтернет. Це все потребує значних витрат робочого часу. Не всі відповідальні особи можуть надати необхідну інформацію щодо свого ПНО, бо користуються послугами посередників щодо оформлення паспортів ПНО, та потребують детальних консультацій щодо процедури паспортизації. Така ситуація обумовлена тим, що територіальні та місцеві органи державного нагляду у сфері ЦЗ зменшили кількість перевірок щодо обсягу, достовірності та своєчасності інформації, поданої в паспорті ПНО. Це все також ускладнює процес паспортизації ПНО та вимагає значної трудомісткості.

Упровадження ПЗ для ведення ЕП ПНО створило передумови для автоматизації задачі вхідного контролю якості ЕП ПНО. У зв'язку з цим, для запобігання реєстрації в Реєстрі неякісної інформації про об'єкти було розроблено та формалізовано правила вхідного контролю якості інформаційного наповнення ЕП ПНО (форма 1НС) в умовах чинного ПЗ Реєстру та ПЗ для ведення ЕП ПНО із застосуванням Інтернет-технологій. Розроблені правила вхідного контролю якості ЕП ПНО ґрунтуються на типових помилках, визначених фахівцями НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу під час аналізу отриманих паспортів ПНО.

Висновки

Підсумовуючи, зазначимо, що запропоновані правила, якими керуються фахівці НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу під час вхідного контролю якості ЕП ПНО при підготовці їх для внесення в БД Реєстру, будуть використані під час розроблення комплексу прикладного ПЗ для автоматизації задачі вхідного контролю якості інформаційного наповнення ЕП ПНО щодо визначення (не)відповідності паспорта ПНО БД Реєстру. Також визначено типові помилки, притаманні й іншим формам паспортів ПНО (2НС –12НС), для яких фахівцями НДІ мікрографії відповідного структурного підрозділу розробляються та формалізуються правила вхідного контролю якості при надходженні ЕП ПНО на реєстрацію в БД Реєстру.

Література:

1. Про внесення змін до наказу МНС України від 18.12.2000 № 338 «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС України від 16.08.2005 № 140, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01.09.2005 за № 970/11250 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 35. – Ст. 2164.
2. Про затвердження Регламенту моніторингу потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС від 11.10.2004 № 110 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mns.gov.ua/sfdu/nakaz_%20110.pdf
3. Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1288 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1288-2002-п>
4. Дослідження процесів ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів та паспортизації потенційно небезпечних об'єктів в умовах адаптації до Інтернет-технологій, розроблення нових структурних елементів його інформаційного наповнення : звіт про НДР (заключний) / НДІ мікрографії ; кер. Мурзін В. Ю. ; викон.: Сухорецька Л. В. [та ін.]. – Х., 2015. – 121 с. – № ДР 0114U004669.
5. Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС України від 23 лютого 2006 р. № 98, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20 березня 2006 р. за № 286/12160 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12.
6. Про затвердження Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС України від 06 грудня 2003 р. № 425, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26 грудня 2003 р. за № 1238/8559 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1238-03>

7. Дослідження процесів ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів та паспортизації потенційно небезпечних об'єктів в умовах адаптації до Інтернет-технологій, розроблення нових структурних елементів його інформаційного наповнення : звіт про НДР (проміжний) / НДІ мікрографії ; кер. Мурзін В. Ю. ; викон.: Сухорецька Л. В. [та ін.]. – Х., 2014. – 195 с. – № ДР 0114U004669.

8. Дослідження статистичних даних про потенційно небезпечні об'єкти та розроблення нових структурних елементів інформаційного наповнення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів : звіт про НДР (заключний) / НДІ мікрографії ; кер. Мурзін В. Ю. ; викон.: Сухорецька Л. В. [та ін.]. – Х., 2013. – 221 с. – № ДР 0113U003284.

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

18 травня 2017 р. на базі НДІ мікрографії відбулась робота секції № 25 «Страховий фонд документації: актуальні проблеми та методи обробки і зберігання інформації» XXV Міжнародної науково-практичної конференції (MicroCAD-2017) Національного технічного університету «ХПІ».

Метою роботи секції № 25 було визначення та обговорення проблем архівної справи та страхового фонду документації, перспектив розвитку та взаємодії у використанні сучасних інформаційних технологій, подальшого розвитку і використання інформаційної бази та розробок державної системи страхового фонду документації.

На засідання секції було надано тези 11 доповідей. У роботі секції взяли участь 22 учасники, які представляли: Центральний державний науково-технічний архів України, Національний університет цивільного захисту України, Державний архів Харківської області, спеціальні установи страхового фонду документації України, НДІ мікрографії та інші організації. У розгляді питань взяли участь 2 доктори наук та 7 кандидатів наук.

Бурхливу дискусію викликали доповіді наукового співробітника НДІ мікрографії Бабенка В. В. «Зйомка об'єктів культурної спадщини у видимому та інфрачервоному діапазонах для створення документів страхового фонду документації», наукового співробітника НДІ мікрографії Баранцева А. Ю. «Програмне забезпечення з обліку електронних документів архівної установи для їх подальшого експонування в публічних мережах», заступника завідувача відділу Беззубець Т. Я. «Дослідження життєвого циклу мікрофільму страхового фонду документації та встановлення загальних технічних вимог до нього» та інші.

18 – 19 травня 2017 р. в НДІ мікрографії (м. Харків) відбулась X Науково-технічна конференція «Сучасний стан та проблемні питання страхового фонду документації, перспективи розвитку та взаємодії».

На конференцію подано 39 тез доповідей. У роботі конференції взяли участь 53 учасники, які представляли: Центральний державний науково-технічний архів України, Департамент страхового фонду документації Державної архівної служби України, НДІ мікрографії, Національний університет цивільного захисту України, Державний архів Харківської області, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Оперативно-рятувальну службу м. Харкова, спеціальні установи страхового фонду документації України та інші організації. У розгляді питань взяли участь 5 докторів наук та 18 кандидатів наук.

Робота конференції проводилась у 4 секціях за такими напрямками:

1. Сучасний стан та проблемні питання страхового фонду документації, перспективи розвитку та взаємодії. Керівник секції: к.т.н., Бобрицький С. М., директор НДІ мікрографії.

2. Використання сучасних інформаційних технологій для обробки інформації.

Керівник секції: к.ф.-м.н., Кривулькін І. М., заступник директора з наукової роботи НДІ мікрографії.

3. Науково-методичні основи управління техногенною безпекою. Керівник секції: д.т.н., Соболев О. М., начальник кафедри У та ОДСЦЗ НУЦЗУ.

4. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку архівної справи. Керівник секції: Семенов Є. В., директор ЦДНТА України.

Під час обговорення доповідей учасники конференції наголосили на необхідності подальшої співпраці фахівців НДІ мікрографії, установ Укрдержархіву та спеціальних установ страхового фонду документації України у вирішенні проблемних питань сьогодення, вдосконалення розвитку традиційних технологій та використання новітніх, перспективних технологій для збереження культурних та наукових цінностей, впровадження спеціального програмного забезпечення з обліку електронних документів архівних установ для їх подальшого експонування в публічних мережах.

За підсумками роботи конференції прийнято рекомендації.

Фото з конференцій:

РЕФЕРАТИ

УДК 778.14:006.05

Деякі аспекти нормативного забезпечення функціонування державної системи СФД у сфері формування страхового фонду документації для збереження інформації про культурні цінності / Болбас О. М., Власовська Т. Г., Кривулькін І. М. // СФД (Страховий фонд документації). – 2017. – № 2 (23). – С. 3 – 8

Визначено стан нормативного забезпечення функціонування державної системи СФД у сфері формування страхового фонду документації для збереження інформації про культурні цінності.

Ключові слова: СФД, культурні цінності, закладення інформації, склад, реєстр.

Іл.: 4. Бібліогр.: 10 назв.

УДК 778.14:006.05

Некоторые аспекты нормативного обеспечения функционирования государственной системы СФД в сфере формирования страхового фонда документации для сохранения информации о культурных ценностях / Болбас А. Н., Власовская Т. Г., Кривулькин И. М. // СФД (Страховой фонд документації). – 2017. – № 2 (23). – С. 3 – 8

Определено состояние нормативного обеспечения функционирования государственной системы СФД в сфере формирования страхового фонда документации для сохранения информации о культурных ценностях.

Ключевые слова: СФД, культурные ценности, закладывание информации, состав, реестр.

Ил.: 4. Библиогр.: 10 наим.

УДК 778.14:930.005

Проблемні питання щодо закладання інформації про культурні цінності на довгострокове зберігання / Тімов О. О., Надточій І. І. // СФД (Страховий фонд документації): наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 9 – 18

Розглянуто проблематику довгострокового збереження повної інформації про культурні цінності та їх фотофіксації як способу збереження первісного (автентичного) вигляду та технічного стану культурних цінностей. Це дозволить у подальшому проводити реставрацію та дослідження або експертизу втрачених (вицвілих, старих, пошкоджених або вкрадених) культурних цінностей, а також усвідомити значення культурних цінностей і необхідність їхнього захисту, зокрема для збереження їхньої культурної самобутності.

Ключові слова: культурні цінності, збереження інформації.

Іл.: 3. Бібліогр.: 42 назв.

УДК 778.14:930.005

Проблемные вопросы закладывания информации про культурные ценности на долгосрочное хранение / Тимров А. А., Надточий И. И. // СФД (Страховой фонд документації): научн.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 9 – 18

Рассмотрена проблематика долгосрочного сохранения полной информации о культурных ценностях и их фотофиксации как способа сохранения первоначального (аутентичного) вида и технического состояния культурных ценностей. Это позволит в дальнейшем проводить реставрацию, исследования или экспертизу утраченных (выцветших, старых, поврежденных или украденных) культурных ценностей, а также осознать значение культурных ценностей и необходимость их защиты, в частности для сохранения их культурной самобытности.

Ключевые слова: культурные ценности, сохранение информации.

Ил.: 3. Библиогр.: 42 наим.

УДК 778.14

Актуальні питання збереження та відновлення інформації щодо культурних цінностей із застосуванням чинних технологій мікрофільмування СФД / Козирев В. М., Мазур В. Г., Савич А. В. // СФД (Страховий фонд документації) : наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 18 – 23

Розглянуто актуальні питання збереження та відновлення інформації щодо культурних цінностей спеціальними установами СФД України у контексті загальнодержавного процесу із застосуванням технологій мікрофільмування. Надано пропозиції щодо збереження інформації шляхом практичного використання наукових методів, розроблених в НДІ мікрографії.

Ключові слова: культурні цінності, технології мікрофільмування, достовірна інформація, мікрофільм, мікрофіша, СОМ-система, галогенідосрібна чорно-біла фотоплівка.

Бібліогр.: 19 назв.

УДК 778.14

Актуальные вопросы сохранения и восстановления информации о культурных ценностях с применением существующих технологий микрофильмирования СФД / Козырев В. М., Мазур В. Г., Савич А. В. // СФД (Страховой фонд документации) : научн.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 18 – 23

Рассмотрены актуальные вопросы сохранения и восстановления информации о культурных ценностях специальными учреждениями СФД Украины в контексте общегосударственного процесса с применением технологий микрофильмирования. Предоставлены предложения относительно сохранения информации путем практического использования научных методов, разработанных в НИИ микрографии.

Ключевые слова: культурные ценности, технологии микрофильмирования, достоверная информация, микрофильм, микрофиша, СОМ-система, галогенидосеребряная черно-белая фотопленка.

Библиогр.: 19 наим.

УДК 778.14:002

Дослідження процесів науково-організаційної діяльності у сфері страхового фонду документації на відповідність змінам чинного законодавства / Беззубець Т. Я., Болбас О. М., Стогній Н. С. // СФД (Страховий фонд документації) : наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 23 – 36

Науково обґрунтовано рішення про розроблення нових редакцій проектів стандартів СОУ 84.2-37552598-010:201_ «Страховий фонд документації. Укрупнені нормативи трудомісткості наукових робіт» та СОУ 84.2-37552598-011:201_ «Страховий фонд документації. Порядок виконання наукових робіт». Нові редакції проектів стандартів буде згармонізовано з чинними нормативно-правовими актами та потребами користувачів у сучасних умовах функціонування державної системи страхового фонду документації.

Ключові слова: науково-організаційна діяльність, порядок планування та проведення наукових робіт, нормативи трудомісткості наукових робіт, програмне забезпечення.

Табл.: 6. Бібліогр.: 24 назв.

УДК 778.14:002

Исследование процессов научно-организационной деятельности в сфере страхового фонда документации на соответствие с изменениями действующего законодательства / Беззубец Т. Я., Болбас А. Н., Стогний Н. С. // СФД (Страховой фонд документации) : науч.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 23 – 36

Научно обоснованно решение о разработке новых редакций проектов стандартов СОУ 84.2-37552598-010:201_ «Страховой фонд документации. Укрупненные нормативы трудоемкости научных работ » и СОУ 84.2-37552598-011:201_ «Страховой фонд документации. Порядок выполнения научных работ». Новые редакции проектов стандартов будут гармонизованы с действующими нормативно-правовыми актами и потребностями пользователей в современных условиях функционирования государственной системы страхового фонда документации.

Ключевые слова: научно-организационная деятельность, порядок планирования и проведения научных работ, нормативы трудоемкости научных работ, программное обеспечение.

Табл.: 6. Библиогр.: 24 наим.

УДК 778.14:69:006.034

Дослідження змін у нормативно-правових актах України та нормативних документах сфери будівництва для удосконалення положень нормативних документів комплексу «Страховий фонд документації» та забезпечення сучасних потреб державної системи страхового фонду документації / Єврейнова Н. А., Журавель В. В. // СФД (Страховий фонд документації) : наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 37 – 46

Проведено аналіз змін у нормативно-правових актах України та нормативних документах сфери будівництва для упорядкування положень нормативних документів сфери СФД і розроблення нових редакцій нормативних документів, які встановлюють порядок створення і формування СФД на об'єкти будівництва та технічні вимоги до підготовки і відправки проектної документації на мікрофільмування.

Ключові слова: взаємоузгодженість положень, нормативні документи, порядок створення, страховий фонд документації, сфера будівництва, технічні вимоги.

Іл.: 4. Бібліогр.: 14 назв.

УДК 778.14:69:006.034

Исследование изменений в нормативно-правовых актах Украины и нормативных документах сферы строительства для улучшения положений нормативных документов комплекса «Страховой фонд документации» и обеспечения современных потребностей государственной системы страхового фонда документации / Еврейнова Н. А., Журавель В. В. // СФД (Страховой фонд документации): научн.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 37 – 46

Проведен анализ изменений в нормативно-правовых актах Украины и нормативных документах сферы строительства для упорядочивания положений нормативных документов сферы СФД и разработки новых редакций нормативных документов, которые устанавливают порядок создания и формирования СФД на объекты строительства и технические требования к подготовке и отправке проектной документации на микрофильмирование.

Ключевые слова: взаимосогласованность положений, нормативные документы, порядок создания, страховой фонд документации, сфера строительства, технические требования.

Ил.: 4. Библиогр.: 14 наим.

УДК 004.622

Програмне забезпечення «Веб-Свідоцтво». Питання доступу до публічної інформації / Діков Є. М. // СФД (Страховий фонд документації): наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 46 – 50

Висвітлено питання використання сучасних Інтернет-технологій для інформаційного забезпечення користувачів щодо стану реєстрації небезпечних об'єктів у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів.

Ключові слова: Інтернет-технології, Державний реєстр ПНО, «Веб-Свідоцтво».

Іл.: 4. Бібліогр.: 9 назв.

УДК 004.622

Программное обеспечение «Веб-Свидетельство». Вопрос доступа к публичной информации / Диков Е. Н. // СФД (Страховой фонд документации) : научн.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 46 – 50

Освещены вопросы использования современных Интернет-технологий для информационного обеспечения пользователей о состоянии регистрации опасных объектов в Государственном реестре потенциально опасных объектов.

Ключевые слова: Интернет-технологии, Государственный реестр ПНО, «Веб-Свидетельство».

Ил.: 4. Библиогр.: 9 наим.

УДК 155.9

Конфлікт в організації: поняття, властивості, структура та стадії розвитку і протікання конфлікту / Міщерякова О. В. // СФД (Страховий фонд документації): наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 51 – 57

Висвітлено питання феномена конфлікту в організації – розуміння суті конфлікту та стадії розвитку і протікання конфлікту, його місця в соціально-трудових та інших відносинах.

Ключові слова: конфлікт, трудовий колектив, інцидент, протиріччя, зіткнення.

Бібліогр.: 9 назв.

УДК 155.9

Конфликт в организации: понятие, свойства, структура и стадии развития и протекания конфликта / Мищерякова Е. В. // СФД (Страховой фонд документации): научн.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 51 – 57

Рассмотрены вопросы феномена конфликта в организации – понимание сути конфликта и стадии развития и протекания конфликта, его места в социально-трудовых и других отношениях.

Ключевые слова: конфликт, трудовой коллектив, инцидент, противоречия, столкновения.

Библиогр.: 9 наим.

УДК 681.3:778.14

Аналіз та систематизація інформаційних даних паспортів потенційно небезпечних об'єктів для визначення ступеня їх необхідного доопрацювання / О. І. Петленко // СФД (Страховий фонд документації) : наук.-вироб. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 57 – 63

Розглянуто процес паспортизації потенційно небезпечних об'єктів у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів. Проаналізовано інформаційне наповнення паспортів. Установлено типові помилки. Надано роз'яснення щодо потреби розроблення комплексу прикладного програмного забезпечення для автоматизації вхідного контролю якості інформаційного наповнення електронних паспортів потенційно небезпечних об'єктів.

Ключові слова: база даних, Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів, паспорт потенційно небезпечного об'єкта, потенційно небезпечний об'єкт.

Бібліогр.: 8 назв.

УДК 681.3:778.14

Анализ и систематизация информационных данных паспортов потенциально опасных объектов для определения степени их необходимой доработки / О. И. Петленко // СФД (Страховой фонд документации) : науч.-произв. журн. – 2017. – № 2 (23). – С. 57 – 63

Рассмотрен процесс паспортизации потенциально опасных объектов в Государственном реестре потенциально опасных объектов. Проанализировано информационное наполнение. Установлены типовые ошибки. Даны разъяснения относительно необходимости разработки комплекса прикладного программного обеспечения для автоматизации входного контроля качества информационного наполнения электронных паспортов потенциально опасных объектов.

Ключевые слова: база данных, Государственный реестр потенциально опасных объектов, паспорт потенциально опасного объекта, потенциально опасный объект.

Библиогр.: 8 наим.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Беззубець Тетяна Яківна	НДІ мікрографії, заступник завідувача відділу
Болбас Олександр Миколайович	НДІ мікрографії, завідувач відділу
Власовська Тетяна Григорівна	НДІ мікрографії, молодший науковий співробітник
Діков Євген Миколайович	НДІ мікрографії, молодший науковий співробітник
Єврейнова Наталія Аркадіївна	НДІ мікрографії, провідний архітектор
Журавель Валентина Василівна	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог
Козирев Василь Михайлович	НДІ мікрографії, завідувач відділу
Кривулькін Ігор Михайлович	НДІ мікрографії, в.о. директора
Мазур Валерій Григорович	Південно-східний РЦ СФД, директор
Міщерякова Олена Володимирівна	НДІ мікрографії, молодший науковий співробітник
Надточій Ірина Іванівна	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог
Петленко Ольга Іванівна	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог
Савич Андрій Валентинович	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог
Стогній Наталія Сергіївна	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог
Тімов Олексій Олександрович	НДІ мікрографії, провідний інженер-технолог

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ

Б		М	
Беззубець Т. Я.	23-36	Мазур В. Г.	18-23
Болбас О. М.	3-8, 23-36	Міщерякова О. В.	51-57
В		Н	
Власовська Т. Г.	3-8	Надточій І. І.	9-18
Д		П	
Діков Є. М.	46-50	Петленко О. І.	57-63
Є		С	
Єврейнова Н. А.	37-46	Савич А. В.	18-23
Ж		Стогній Н. С.	23-36
Журавель В. В.	37-46	Т	
К		Тімов О. О.	9-18
Козирев В. М.	18-23		
Кривулькін І. М.	3-8		

СФД

(Страховий фонд документації)

Науково-виробничий журнал

2(23)'2017

Відповідальний за випуск І. М. Кривулькін

Головний редактор: С. М. Бобрицький

Редактор: Т. М. Требушкова

Комп'ютерне верстання та дизайн обкладинки С. Д. Новіков

Підписано до друку 11.09.2017

Формат паперу 60x84/8. Папір офсетний

Гарнітура «Times New Roman»

Друк – ризограф

Ціна договірна

Наклад 100 прим.

Замовлення № 11/09-1 від 11.09.2017

Оригінал-макет виготовлено в НДІ мікрографії

Адреса редакції: пров. Академіка Підгорного, 1/60, НДІ мікрографії,
м. Харків, 61046

Друк: ТОВ «ЕСЕН», м. Харків, вул. Киргизька, 19